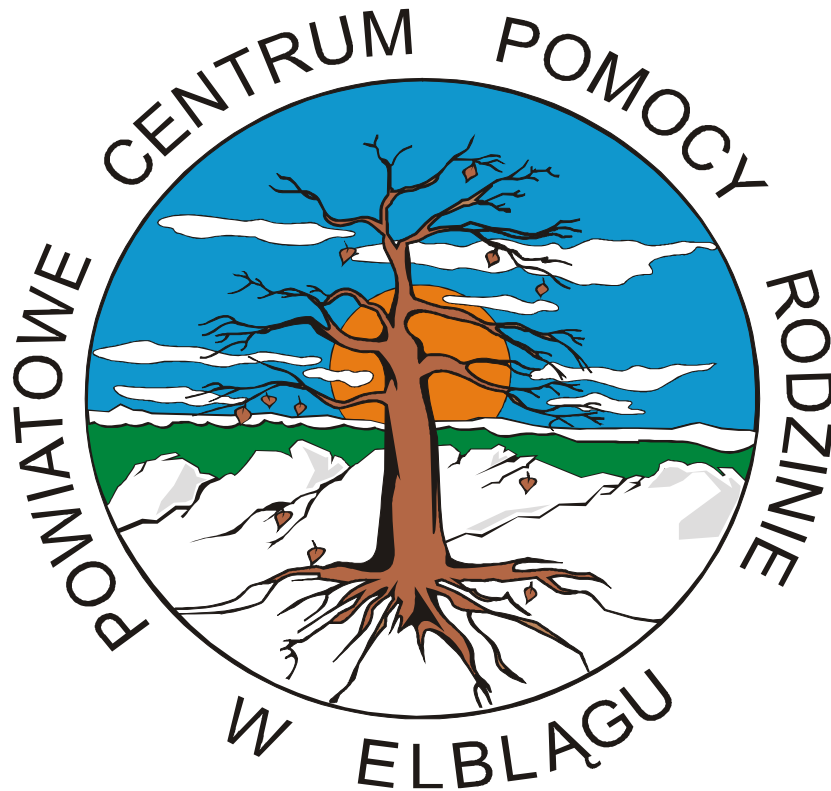

Załącznik

do Uchwały Nr/09
Rady Powiatu w Elblągu
z dnia .. marca 2009 roku

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU ELBLĄSKIEGO
NA LATA 2009 – 2013**

ELBLĄG, LUTY 2009 ROKU

Wstęp	str. 3
Rozdział I. Polityka społeczna i jej główne obszary	str. 5
1. Polityka społeczna	str. 5
2. Założenia wstępne i podstawowe wartości polityki społecznej	str. 6
3. Pomoc społeczna wczoraj i dziś	str. 6
4. Polityka rodzinna	str. 8
5. Perspektywy rozwoju rodziny we współczesnych warunkach społeczno – ekonomicznych	str. 10
Rozdział II. Charakterystyka powiatu elbląskiego	str. 12
1. Powiat elbląski, położenie i podstawowe dane statystyczne	str. 12
2. Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej	str. 15
3. Zadania powiatu w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym	str. 17
Rozdział III. Problemy powiatu elbląskiego	str. 19
1. Współpraca podmiotów lokalnej pomocy społecznej	str. 19
2. Zjawiska społeczne zagrażające mieszkańcom powiatu elbląskiego	str. 20
1) Pomoc społeczna	str. 20
2) Opieka nad dzieckiem i rodziną	str. 24
3) Niepełnosprawność	str. 34
4) Bezrobocie	str. 43
5) Uzależnienia	str. 49
6) Starość	str. 52
7) Przestępczość	str. 54
8) Kadry pomocy społeczne	str. 57
Rozdział IV. Kierunki rozwoju pomocy społecznej oraz propozycje rozwiązywania istniejących problemów społecznych	str. 60
1. Program działań powiatu elbląskiego na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2009 – 2014	str. 60
2. Program prorodzinny powiatu elbląskiego na lata 2009 – 2013	str. 64
3. Zespół Interwencji Kryzysowej	str. 66
4. Centrum Specjalistycznego Poradnictwa	str. 69
5. Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy	str. 70
Rozdział V. Strategia powiatu	str. 76
1. Analiza SWOT	str. 76
2. Strategia i cele strategiczne	str. 78
Rozdział VI. Wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego	str. 81
1. Pojęcie wdrażania i monitorowania strategii	str. 81
2. Wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego	str. 82
Zakończenie	str. 85
Bibliografia	str. 86

WSTĘP.

Zadaniem państwa jest stworzenie takich warunków, które umożliwiają rodzinie podjęcie różnych form aktywności, wpływających na polepszenie sytuacji materialnej i rozwój duchowy rodziny.

Celem polityki społecznej, jako działalności, jest:

- 1) wyrównywanie warunków życia i pracy poprzez zaspokajanie potrzeb ludności w różnym wieku;
- 2) tworzenie równego dostępu w korzystaniu z obywatelskich praw;
- 3) usuwanie nierówności społecznych;
- 4) kształtowanie stosunków społecznych;
- 5) asekurowanie przed ryzykami życiowymi.

Szczególne miejsce w polityce społecznej zajmuje polityka rodzinna. Zgodnie z przyjętą powszechnie definicją „polityka rodzinna” to całokształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról.

Przyjmując tę definicję możemy stwierdzić, iż polityka rodzinna zawiera następujące założenia:

- 1) rodzina to podstawowa i najważniejsza instytucja społeczna;
- 2) rodzina powinna być wspierana przez państwo;
- 3) polityka rodzinna oznacza wielość polityk, a nie pojedynczy, jednolity akt prawny.

Państwo stanowi główny podmiot kształtowania polityki rodzinnej, albowiem na nim spoczywa obowiązek i odpowiedzialność za określenie, prowadzenie i finansowanie tej polityki. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki rodzinnej podzielone są między administrację rządową i samorządową. Podmiotami polityki rodzinnej są również organizacje pozarządowe, związki zawodowe, związki pracodawców, kościół i związki wyznaniowe.

Ostatnim ogniwem w polityce socjalnej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i które nie są w stanie jej pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia jest pomoc społeczna.

Instytucja opieki społecznej powstała w odpowiedzi na potrzeby społeczeństwa. Pomoc społeczna obejmuje takie świadczenia i procesy, które dotyczą bezpośrednio leczenia i zapobiegania problemom socjalnym, rozwojów zasobów ludzkich oraz poprawy jakości życia.

Obejmuje ona świadczenia na rzecz poszczególnych jednostek i rodzin oraz wysiłki zmierzające do wzmocnienia lub modyfikacji instytucji społecznych. Pomoc społeczna obejmuje wsparcie na pierwszej linii, aby umożliwić poszczególnym osobom efektywne radzenie sobie ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym i społecznym oraz zapewnić stabilność i rozwój instytucji społecznych.

Budowanie systemu pomocy społecznej w powiecie wymaga stałej rozbudowy infrastruktury społecznej i przystosowywania jej do zmieniających się potrzeb społecznych, wypracowywania nowych sposobów pracy socjalnej, mającej

na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz poprawy ich funkcjonowania, a także zapobieganie zjawiskom rodzącym zapotrzebowanie na pomoc społeczną.

Jednym z wielu narzędzi realizacji polityki społecznej jest powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to uogólnione, stosunkowo trwałe i często - choć nie zawsze - realizowane w toku działalności prowadzonej przez wyspecjalizowane organizacje, wzory interwencji społecznych. Nazywamy je strategiami dlatego, że odwołują się one do społecznie podzielanych poglądów o przyczynach, czy źródłach powstawania rozmaitych problemów społecznych, a także właściwych środkach zaradczych i w ten sposób organizują zbiorową działalność.

Lokalna strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna uwzględniać:

- 1) ewolucję instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno – usługowej
- 2) malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy świadczonej przez samorządy terytorialne i organizacje pozarządowe.

Strategia powinna także uwzględniać nową rolę świadczeniobiorców - od biernego klienta do aktywnej partycypacji w procesie pomocy. Ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu eliminacji negatywnych problemów społecznych występujących w obrębie danej społeczności. Jej opracowanie powinno charakteryzować w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb wykazanych kategorii osób i rodzin.

Opracowanie strategii jest elementem zarządzania strategicznego, a więc procesu informacyjno - decyzyjnego, którego celem jest rozstrzygnięcie o kluczowych problemach społeczności lokalnej, ze szczegółowym uwzględnieniem otoczenia, zarówno lokalnego, jak i regionalnego.

Jest ona warunkiem koniecznym dla rozwoju danej jednostki terytorialnej w określonym zakresie. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mogła ona przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jej monitorowanie, czuwanie nad jej realizacją oraz kontrolowanie jej przebiegu.

ROZDZIAŁ I. POLITYKA SPOŁECZNA I JEJ GŁÓWNE OBSZARY.

1. POLITYKA SPOŁECZNA.

„Polityka społeczna to ta sfera działań państwa oraz ich ciał publicznych i sił społecznych, która zajmuje się kształtowaniem warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, zwłaszcza w środowisku zamieszkania i pracy”.

Przedmiotem zainteresowania polityki społecznej są potrzeby, ich rodzaje, stan i sposób ich zaspokajania z punktu widzenia jej celu generalnego, jakim jest postęp społeczny.

W ostatnich latach zespół zagrożeń dla zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności pogłębił się i rozszerzył. Skala, tempo i szokowy charakter ubożenia większości społeczeństwa stale rozszerza sferę biedy.

U wielu osób na konieczność ograniczenia nawet najbardziej elementarnych potrzeb nakłada się niepewność jutra, groźba utraty pracy lub niemożność jej uzyskania. Stan zdrowia ludności pogarsza się, co jest wynikiem niehigienicznych warunków życia, niedożywienia, wielostronnego stresu, nałogów, itp.

Narodowa wspólnota celów poddawana jest ciężkiej próbie wskutek wzrostu rażących nierówności społecznych. O wybiciu się bądź staczaniu w skrajnie trudne sytuacje decydują w znacznej mierze reguły gry nie dające się zakwalifikować jako racjonalne społecznie i etycznie wiarygodne.

Masowo degradowane są bowiem całe grupy ludzi, niezależnie od ich kwalifikacji, walorów osobistych i rzeczywistej użyteczności społecznej.

Wszystko to składa się na skalę wyzwań, pod ciśnieniem których znajduje się dziś polityka społeczna. W ciągu ostatnich lat jej podstawowy wysiłek skierowany był na udzielanie coraz mniej wystarczającej pomocy doraźnej - coraz większej liczbie osób, których warunki egzystencji osuwają się w niedostatek i biedę. Natomiast jej wpływ na procesy, które takie warunki generują na masową skalę, okazał się znikomy. Ratownictwo społeczne jest i pozostanie elementarnym obowiązkiem polityki społecznej. Jednakże obowiązek niesienia pomocy tonącym nie zastąpi trudu zapobiegania powodziom.

O skuteczności polityki społecznej świadczy przede wszystkim to, że coraz mniej ludzi w społeczeństwie potrzebuje doraźnego ratunku. Zbliżanie się do takiego celu wymaga jednoczesnych działań na wielu płaszczyznach. Konieczna jest aktywizacja wszystkich sfer polityki społecznej w szerokim zakresie, czyli takim który staje się komponentem decyzji dotyczących polityki gospodarczej oraz kształtu życia publicznego i eliminować z nich mechanizmy, które wobec podstawowych potrzeb ludności mogą okazywać się deprywacyjne.

Przede wszystkim takie działania to:

- 1) zwiększanie efektywności instytucjonalnych podmiotów polityki społecznej, w takich dziedzinach jak: ubezpieczenia społeczne, opieka społeczna, zatrudnienie, ochrona pracy, ochrona zdrowia, rehabilitacja osób niepełnosprawnych, edukacja i promowanie kultury;
- 2) pobudzanie i podtrzymywanie zaradności zespołowej w rozwiązywaniu newralgicznych problemów lokalnych i środowiskowych;
- 3) promowanie takich przeobrażeń w życiu gospodarczym oraz takich wzorów kulturowych, które nie niosłyby ze sobą zgody na przyzwalającą

obojętność wobec „kwestii społecznych”.

2. ZAŁOŻENIA WSTĘPNE I PODSTAWOWE WARTOŚCI POLITYKI SPOŁECZNEJ.

Problematyka dotycząca rodziny i jej funkcjonowania w społeczeństwie stała się szczególnie ważna w okresie transformacji ustrojowej i przemian społeczno - gospodarczych. Sprawą szczególnie istotną jest wybór określonego modelu polityki społecznej i strategii postępowania wobec rodziny.

Do najczęściej występujących negatywnych zjawisk społecznych można zaliczyć:

- 1) rozwarstwienie społeczne - dychotomiczny podział na wygrani - przegrani, biedni - bogaci, pracujący - bezrobotni, itp.;
- 2) marginalizacja (wykluczenie) - wielu jednostek i dużych grup społecznych;
- 3) rosnąca pauperyzacja - znaczne (długotrwałe) obniżenie standardu życia polskich rodzin;
- 4) nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, lecznictwa, uczestnictwa w podziale dochodu narodowego i inne.

Powyższe zjawiska występują na terenie całego kraju w różnej skali i w różnym natężeniu. Podstawową na nie receptą powinna być skuteczna polityka społeczna państwa i samorządów terytorialnych, która powinna przejawiać się między innymi w:

- 1) poprawie położenia materialnego i wyrównywaniu szans życiowych;
- 2) prowadzeniu bieżących działań osłonowych;
- 3) postrzeganiu zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- 4) dorównywaniu do standardów unijnych;
- 5) określaniu publicznych funduszy celowych i administrowanie nimi;
- 6) określaniu zadań w zakresie socjalnej funkcji państwa.

W polityce społecznej Unii Europejskiej podstawę stanowią cele odnoszące się do trzech obszarów:

- 1) polepszanie warunków życia, pracy i kształcenia;
- 2) prawo do zatrudnienia i do wykształcenia;
- 3) stworzenie systemu zabezpieczenia społecznego.

Realizacja tych celów oparta powinna być na podstawowych zasadach socjalnych: subsydiarności, osobistej wolności i zasady solidarności.

Ogólnie akceptowanymi wartościami polityki społecznej są:

- 1) bezpieczeństwo socjalne;
- 2) wiara w zasoby ludzkie, tzw. tworzenie równych szans rozwoju dla wszystkich ludzi;
- 3) pokój społeczny niezbędny dla uzyskania harmonijnej współpracy i współżycia między ludźmi;
- 4) życie rodzinne - uznanie rodziny za podstawową instytucję społeczną.

3. POMOC SPOŁECZNA WCZORAJ I DZIŚ.

Do niedawna w powszechnej opinii pomoc (opieka) społeczna nie kojarzyła się z uprawnieniem wynikającym z przepisów prawa, a raczej z działalnością charytatywną lub społeczną.

Pierwsza ustawa o opiece społecznej uchwalona została 16 sierpnia 1923

roku, pięć lat po odzyskaniu niepodległości. Ustawa ta zobowiązywała organy samorządu terytorialnego, gminy do zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób i rodzin ubogich, przede wszystkim w zakresie środków żywności, bielizny, odzieży i obuwia; odpowiedniego pomieszczenia ze światłem i opałem; niezbędnych narzędzi do pracy zawodowej; higieniczno – sanitarnym; pomocy w przywracaniu i podnoszeniu zmniejszonej zdolności do pracy.

Dodatkowo za niezbędne potrzeby uznawano również starania o religijne, umysłowe i fizyczne wychowywanie dzieci oraz przygotowanie do pracy zawodowej młodocianych.

Dobra te przysługiwały osobom ich nie posiadającym, a do ich dostarczania zobowiązana był społeczność lokalna - gmina.

Cechą charakterystyczną ustawy była jej przejrzystość oraz zupełne odformalizowanie. Jej wadą było nałożenie powyższych zobowiązań na społeczności lokalne, które przy ogromnych obszarach biedy występującej po pierwszej wojnie na terenach jednoczącej się Rzeczpospolitej, nie były w stanie podjąć nałożonych na nie zobowiązań.

W związku z koniecznością przeprowadzenia głębokiej strukturalnej reformy gospodarczej rok 1989 postawił przed rządzącymi pilną potrzebę zapewnienia ochrony socjalnej osób i rodzin ponoszących konsekwencje wprowadzanych zmian. Istniała pełna w tym czasie świadomość, że opieka społeczna, działająca w systemie służby zdrowia, nie będzie w stanie rozwiązać problemów narastającego w społeczeństwie ubóstwa, spowodowanego zwłaszcza upadającymi zakładami pracy i w związku z tym rosnącym bezrobociem. Niezbędne było powołanie struktur organizacyjnych pomocy społecznej, które zajęłyby się pomocą w rozwiązywaniu trudnych problemów osób i rodzin oraz uchwalenie nowej ustawy, ponieważ obowiązująca ustawa z roku 1923 nie odpowiadała nowym potrzebom społecznym.

Nowa ustawa z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej weszła w życie z dniem 17 stycznia 1991 roku.

Już w roku 1990 uchwałami rad narodowych utworzono miejskie, miejsko – gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, które zgodnie z ustawą o pomocy społecznej stały się jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomoc organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Pomoc społeczna wspierać ma osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Podstawowym zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Przyjęte w ustawie o pomocy społecznej rozwiązania różnią się w sposób znaczny od przyjętych w ustawie o opiece społecznej. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na podstawowe zmiany. Zasadniczą różnicą jest to, iż w ustawie o pomocy społecznej gwarantem pomocy udzielanej osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, a której nie są w stanie pokonać same wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia jest państwo.

Dodatkowo w szerokim zakresie wprowadzono pomoc pieniężną, obok pomocy w naturze.

Inną istotną różnicą jest rozłożenie zobowiązań do udzielania pomocy między administrację rządową i samorządową, które w realizacji zadań z zakresu

pomocy społecznej zostały zobowiązane do współdziałania z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim i innymi kościołami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami oraz osobami prawnymi i fizycznymi. Przepisy zobowiązują również obie administracje do wspierania, w tym finansowego organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej. Dokonano podziału zadań gminy: na zadania własne finansowane ze środków własnych oraz na zadania zlecone ustawami - zadania realizowane przez gminę, a finansowane z budżetu państwa. Kryterium podziału jest funkcja, jaką spełnia przyznawane świadczenie.

Tak więc społeczność lokalna - gmina, przejmuje na siebie zobowiązania, jakie wobec osoby wymagającej pomocy powinna spełniać rodzina, która z jakichś powodów obiektywnych lub subiektywnych tego nie czyni. Państwo zaś, finansując zadania zlecone, wypełnia luki dochodowe w budżetach osób lub rodzin, powstałe w wyniku wadliwie działającego systemu ubezpieczeń społecznych, zabezpieczenia społecznego lub systemu wynagrodzeń.

Od stycznia 1999 roku nowo utworzone szczeble samorządu terytorialnego przejmują większość dotychczasowych zadań i kompetencji należących do wojewody.

Na tym etapie podsumowując zakres działalności pomocy społecznej można powiedzieć, iż celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, w taki sposób, aby osoba lub rodzina żyła w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Obok zaspokojenia niezbędnych potrzeb bytowych do pomocy społecznej należy również udzielanie w miarę możliwości takiej pomocy, która umożliwi osobie lub rodzinie usamodzielnienie się i opuszczenie kręgu beneficjentów pomocy społecznej. Zadaniem pomocy społecznej są również działania profilaktyczno - zapobiegające, których celem powinno być kształtowanie takich warunków w środowisku lokalnym, które będą zapobiegać marginalizacji osób i rodzin, a zwłaszcza osób niepełnosprawnych, rodzin niepełnych i wielodzietnych, jak również umacniać rodzinę, jako podstawową komórkę społeczną.

4. POLITYKA RODZINNA.

Polityka rodzinna zajmuje szczególne miejsce w polityce społecznej. Po raz pierwszy termin „polityka rodzinna” został użyty w toczących się w Europie w latach czterdziestych dyskusjach nad polityką społeczną, natomiast pierwsze działania, których adresatem była rodzina, podjęte zostały we Francji i Szwecji już pod koniec XIX wieku i na początku wieku XX.

Zgodnie z przyjętą powszechnie definicją „polityka rodzinna to całokształt norm prawnych, działań i środków uruchamianych przez państwo w celu stworzenia odpowiednich warunków życia dla rodziny, jej powstania, prawidłowego funkcjonowania i spełniania przez nią wszystkich ważnych społecznie ról”.

Przyjmując tę definicję możemy stwierdzić, iż u podłoża polityki rodzinnej leżą następujące założenia:

- 1) rodzina to podstawowa i najważniejsza instytucja społeczna;
- 2) rodzina powinna być wspierana przez państwo;
- 3) polityka rodzinna oznacza wielość polityk, a nie pojedynczy, jednolity akt prawny.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się dwa typy polityki rodzinnej:

- 1) politykę wyraźnie adresowaną do rodziny (*explicite*) - to jasno określone działania, których świadomym zamiarem jest osiągnięcie określonych celów dotyczących rodziny;

- 2) politykę pośrednią (implicite), na którą składają się działania podejmowane w innych dziedzinach polityki państwa, realizujące cele bezpośrednio nie związane z rodziną, ale takie, które pociągają za sobą konsekwencje dla funkcjonowania rodziny.

Polityka explicite może np. obejmować politykę ludnościową, świadczenia socjalne związane z opieką i wychowywaniem dzieci, opiekę zdrowotną nad matką i dzieckiem, itp.

W krajach prowadzących bezpośrednią politykę rodzinną często powoływane są specjalne instytucje, w celu koordynacji działań na rzecz rodziny.

Polityka implicite może np. obejmować politykę przeciwdziałania bezrobociu, politykę podatkową, itp.

Podstawowym podmiotem polityki rodzinnej jest rodzina z dziećmi.

Definicja rodziny powinna być dostatecznie szeroka, aby mogła objąć różnorodność typów, struktur, ról i stosunków dotyczących zwykle co najmniej jednej osoby dorosłej i dziecka.

Można więc powiedzieć, iż przedmiotem zainteresowań polityki rodzinnej jest małżeństwo z dziećmi, rodzice z dziećmi - konkubinaty, jedno z rodziców z dziećmi.

W zależności od przyjętego głównego celu polityka rodzinna może być adresowana do:

- 1) wszystkich rodzin z dziećmi;
- 2) wybranych kategorii rodzin z dziećmi (np. rodziny ubogie, wielodzietne, niepełne, itp.).

Państwo realizuje politykę rodzinną przy pomocy następujących instrumentów:

Środków prawnych

Normy prawne regulują stosunki rodzinne oraz relacje rodziny z państwem i innymi instytucjami. Wyznaczają również zasady i warunki korzystania ze świadczeń rodzinnych, określając w ten sposób krąg uprawnionych do świadczeń pieniężnych, rzeczowych i usług.

Świadczeń pieniężnych

W formie różnych zasiłków i zapomóg, które mogą być kierowane do poszczególnych rodzin obligatoryjnie bądź fakultatywnie, np. poprzez system pomocy społecznej.

Świadczeń w naturze

Obejmują dobra rzeczowe przekazywane rodzinom, np. odzież, opał, paczki żywnościowe, itp.

Świadczeń w formie usług

Mają na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu jej podstawowych funkcji. Usługi te realizowane są przy pomocy infrastruktury społecznej, np. żłobków, przedszkoli, świetlice szkolnych.

Państwo stanowi główny podmiot kształtowania polityki rodzinnej, albowiem na nim spoczywa obowiązek i odpowiedzialność za określenie, prowadzenie i finansowanie tej polityki. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki rodzinnej podzielone są między administrację rządową i samorządową.

Podmiotami polityki rodzinnej są również organizacje pozarządowe, związki zawodowe, związki pracodawców, kościoły i związki wyznaniowe.

Na istotę polityki rodzinnej wpływają takie zjawiska, jak: starzenie się społeczeństwa, zmiany w strukturze rodziny, aktywność zawodowa kobiet i wynikająca stąd potrzeba znalezienia równowagi pomiędzy życiem zawodowym a życiem rodzinnym.

5. PERSPEKTYWY ROZWOJU RODZINY WE WSPÓŁCZESNYCH WARUNKACH SPOŁECZNO - EKONOMICZNYCH.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej widnieje zapis o obowiązku, jaki ponosi państwo za rodzinę. Bierze on pod szczególną ochronę rodzinę i co za tym idzie macierzyństwo i rodzicielstwo. Tak więc Konstytucja nakłada na stronę wykonawczą stworzenie takich środków prawnych oraz uwarunkowań instytucjonalnych, aby podstawowa komórka społeczna mogła sprawnie funkcjonować i zaspokajać swoje potrzeby społeczno - ekonomiczne. To właśnie państwo powinno stworzyć takie instrumenty prawne i instytucjonalne, które by wręcz zachęcały do zakładania przez młodych ludzi rodzin.

Do niepokojących tendencji w procesach demograficznych zalicza się: spadek skłonności do zawierania małżeństw w grupach największej aktywności matrymonialnej oraz obniżenie się ogólnego poziomu dzietności, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa.

Badacze społeczni dostrzegają wpływ zmian ekonomicznych na to zjawisko. Dlatego oczywisty staje się fakt postawienia na pierwszym planie polityki społecznej - polityki rodzinnej. Prognozy demograficzne nie wydają się być optymistyczne.

Naukowcy w swoich opracowaniach zwracają uwagę na kilka zasadniczych czynników ograniczających rozwój rodziny, tym między innymi bezrobocie już dzisiaj daje się we znaki młodym ludziom oraz niekorzystna sytuacja w zakresie dostępności mieszkań, która ma obecnie duże znaczenie, kiedy koszt uzyskania mieszkania stanowić może nieprzekraczalną barierę dla młodego pokolenia.

W Polsce w związku z sytuacją ekonomiczną nie obserwuje się występującej w krajach rozwiniętych tendencji do szybkiego usamodzielniania się młodych rodzin. Młode małżeństwa prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z rodzicami, co faktycznie oznacza fakt utrzymywania ich przez starsze pokolenie. Określona sytuacja materialna rodziny wiąże się z warunkami rozwojowymi dzieci.

Wychowanie i wykształcenie dzieci to jeden z podstawowych celów rodziny. W fazie aktywnej prokreacji rodziny powinny być wspomagane przez państwo. Realizacja funkcji opiekuńczej w tym zakresie dokonuje się przez swoiste instrumenty polityki społecznej: urlopy macierzyńskie i wychowawcze, zasiłki oraz usługi placówek opiekuńczo - wychowawczych.

Pogorszenie sytuacji materialnej rodziny spowodowało spadek liczby kobiet, które korzystają z urlopu wychowawczego. Inną przyczyną tego zjawiska jest obawa przed utratą pracy. Z drugiej strony w sytuacji, gdy korzyści materialne rodziny z pracy matki są nieznaczne, a komercjalizacja usług opieki nad dzieckiem spowodowała wzrost opłat za te usługi, niektóre kobiety wolą wychowywać dzieci w domu, w znacznie gorszych jednak warunkach. To powoduje, że plany prokreacyjne są znacznie skromniejsze.

Lata transformacji ustrojowej nastąpiły po długim okresie depresji gospodarczej, która rodzinę polską skutecznie przystosowała do trudnych warunków życia. Lata późniejsze przyniosły nowe problemy dopasowania się do życia w normalnych warunkach i nowe zjawiska społeczne, dotąd nieznanne, np. bezrobocie. Kryzys towarzyszący przekształceniom dotknął przede wszystkim młode pokolenie, ale ma ono jednocześnie większą szansę na dostosowanie się do nowych reguł.

Proces ten jednak wymaga wsparcia ze strony państwa w postaci odpowiedniczych zabezpieczeń prawnych i instytucjonalnych i nie może przebiegać bez określonej polityki społecznej na rzecz rodziny, nastawionej na inwestycje w przyszłe pokolenie.

Rozwój rodziny wymaga przede wszystkim wsparcia ze strony powszechnie dostępnych usług instytucji wychowawczych, kształceniowych i

oświatowych, a także stworzenia szans dla młodych ludzi, aby mogli realizować swoje cele w oparciu o wartości, które wyznają.

Ze struktury ludności powiatu wg wieku ekonomicznego wynika, że w wieku przedprodukcyjnym jest 13.065 osób, tj. 23,2 % mieszkańców; wiek produkcyjny osiągnęło 35.824 osób tj. 63,5 % ogółu ludności powiatu, natomiast w wieku poprodukcyjnym znajduje się 7.511 osób tj. 13,3 % osób.

Wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnym stałym poziomie ludności w wieku poprodukcyjnym, jest zjawiskiem pozytywnym, świadczącym o stosunkowo młodym społeczeństwie.

W statystyce dotyczącej ludności powiatu występuje spadkowa tendencja w kształtowaniu się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co potwierdza od lat występujące zjawisko niżu demograficznego, niekorzystne w kwestii zastępowalności pokoleń w systemie emerytalnym.

Tabela nr 1.

Liczba ludności powiatu elbląskiego z podziałem na płeć - według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Jednostka terytorialna:	Powiat elbląski	
Lata:	2007	
Kategoria:	Ludność	
Zakres danych:	Ogółem	
	J. m.	2007
STAN LUDNOŚCI		
Ludność wg miejsca zameldowania i płci		
ogółem		
stałe miejsce zameldowania		
ogółem	osoba	56 997
mężczyźni	osoba	28 212
kobiety	osoba	28 785
w miastach		
stałe miejsce zameldowania		
ogółem	osoba	16 754
mężczyźni	osoba	8 012
kobiety	osoba	8 742
na wsi		
stałe miejsce zameldowania		
ogółem	osoba	40 243
mężczyźni	osoba	20 200
kobiety	osoba	20 043

Źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

W 2007 roku przyrost naturalny w powiecie elbląskim kształtował się na poziomie 1,93 ‰.

Według prognoz Starostwa Powiatowego w Elblągu do 2010 roku w strukturze wiekowej ludności powiatu elbląskiego będzie wzrastał procent ludności w wieku produkcyjnym, zmaleje w wieku przedprodukcyjnym i nieznacznie wzrośnie w wieku poprodukcyjnym, natomiast do 2020 roku w strukturze ludności znacznie zmaleje procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrośnie w wieku poprodukcyjnym, zaś w wieku produkcyjnym pozostanie na poziomie 2005 roku.

Do najważniejszych cech demograficznych mających wpływ na rozwój społeczno - gospodarczy powiatu elbląskiego należy:

- 1) występowanie znacznej przewagi ludności wiejskiej, w ogólnym stanie ludności powiatu;
- 2) utrzymywanie się niskiego wskaźnika gęstości zaludnienia;
- 3) zmieniająca się struktura wieku ekonomicznego ludności z zaznaczającym się spadkiem ludności w wieku produkcyjnym i występowanie wzrostu procentowego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym;
- 4) utrzymywanie się względnej równowagi płci;
- 5) utrzymywanie się wysokiego poziomu przyrostu naturalnego z zarysowującą się jego tendencja spadkową

Uznaje się, że struktury ludności według wieku i płci wyznaczają pozostałe parametry demograficzne, takie jak natężenie zgonów, małżeństw, urodzeń, a co za tym idzie również tempo zmian ludności. Struktury te mają wielkie znaczenie dla życia gospodarczego i społecznego kraju. Wskazują również na tendencje, które w przyszłości będą wpływać na charakter państwa i życie jego mieszkańców:

- 1) liczba ludności w wieku produkcyjnym - ludność w wieku zdolności do pracy (dla mężczyzn od 18 do 65 roku życia; dla kobiet od 18 do 60 roku życia), jest istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego kraju;
- 2) liczba dzieci i młodzieży - wskazuje między innymi jaki będzie w przyszłości odsetek siły roboczej;
- 3) liczba ludności w wieku poprodukcyjnym - wpływa na obciążanie państwa kosztami utrzymania ludzi starych.

Struktura ludności odmienna jest dla regionów mniej i bardziej rozwiniętych.

Kraje mniej rozwinięte charakteryzują się dużą liczbą urodzeń i zgonów, a ich populacje można w większości zaliczyć do „młodych”. Ludność w regionach bardziej rozwiniętych charakteryzuje się starzeniem. Starzenie się w krajach bardziej rozwiniętych wynika ze zmniejszającej się płodności oraz zmniejszania się zagrożenia śmiercią, co owocuje zmniejszaniem się grupy ludzi w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost ludzi starych w całej populacji. Fakt ten ma określone konsekwencje ekonomiczne i społeczne. Starzenie się populacji oznacza bowiem nie tylko zmiany struktury konsumpcji, ale również zmiany struktury wydatków na ochronę zdrowia, cele socjalne, zabezpieczenia emerytalne.

Tabela nr 2.

Wysokość przeciętnego wynagrodzenia w powiecie elbląskim - według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Jednostka terytorialna:	Powiat elbląski	
Lata:	2007	
Kategoria:	Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	
Zakres danych:	Ogółem	
	J. m.	2007
WYNAGRODZENIA		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto		
ogółem	zł	2 085,09
przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	%	72,8

Źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

2. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ.

Państwo nie jest w sposób scentralizowany zadowolająco zaspokajając potrzeb socjalnych obywateli. W związku z tym następuje decentralizacja władzy, co oznacza przekazanie jej uprawnień na szczebel organizacji terenowej - samorządu terytorialnego, mającego najszerze możliwości rozwiązywania problemów społecznych swoich mieszkańców.

Reforma samorządowa, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 roku, wprowadziła 3 – stopniowy podział administracji samorządowej.

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina tworzona przez wszystkich obywateli danego terytorium. Zarówno gmina, powiat, jak i województwo wykonują określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność oraz posiadają osobowość prawną. Zadania powiatu nie mogą naruszać zakresu działania gmin - samodzielność gminy i powiatu podlega ochronie prawnej.

Do zadań samorządu terytorialnego należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, a w szczególności zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, między innymi z zakresu zdrowia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, utrzymania dróg publicznych, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Szczegółowe zadania dotyczące pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2008 roku Nr 115, poz. 728 z późn. zm.).

Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- 9) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 10) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 11) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 12) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 13) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 14) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 15) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 16) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 17) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;
- 18) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej;
- 5) finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców;
- 6) realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecanie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

3. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM.

Zadania obejmujące zakres pomocy osobom niepełnosprawnym określone zostały w ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2008 roku Nr 14 , poz. 92 z późn. zm.).

Do zadań powiatu w tym zakresie należy:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej,
 - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
 - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w ust. 1;
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w ust. 1 oraz rocznej informacji z ich realizacji;
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 6a) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
- 7) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży;
- 8) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 9) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
- 9a) przyznawanie środków tytułem podjęcia działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
- 9b) realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 9c) zlecanie zadań zgodnie z art. 36 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 10) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;

- 11) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
- 12) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
- 13) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

ROZDZIAŁ III. PROBLEMY POWIATU ELBLĄSKIEGO.

1. WSPÓLPRACA PODMIOTÓW LOKALNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje wiele instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, wśród których znajduje się również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu.

Należą do nich:

I. Instytucje publiczne, wykonujące zadania określone ustawami, w tym:

- 1) 9 terenowych ośrodków pomocy społecznej;
- 2) 3 domy pomocy społecznej;
- 3) ośrodek interwencji kryzysowej;
- 4) mieszkanie chronione dla osób zaburzonych psychicznie czasowo wymagających wsparcia;
- 5) 1 wielofunkcyjna placówka opiekuńczo – wychowawcza, w skład której wchodzi między innymi:
 - a) mieszkanie usamodzielnień;
 - b) samodzielne mieszkanie;
- 6) 10 placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego;
- 7) 3 warsztaty terapii zajęciowej;
- 8) Zespół Poradnictwa Rodzinnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- 9) powiatowy punkt konsultacyjny dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej;
- 10) zakład aktywności zawodowej;
- 11) środowiskowy dom samopomocy
- 12) młodzieżowy ośrodek wychowawczy
- 13) poradnia psychologiczno – pedagogiczna;
- 14) Szpital Powiatowy w Pasłęku
- 15) zakład pielęgnacyjno – opiekuńczy;
- 16) 35 świetlic wiejskich;
- 17) 5 oddziałów przedszkolnych;
- 18) Sąd Rejonowy - Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- 19) Komenda Miejska Policji.

Schemat powiatowego zintegrowanego, wielopłaszczyznowego systemu pomocy rodzinie, funkcjonującego na terenie powiatu elbląskiego - przedstawia załącznik Nr 1 do niniejszej strategii.

II. Organizacje pozarządowe:

- 1) Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza „Lazarus” w Elblągu;
- 2) Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Elblągu;
- 3) Polski Związek Niewidomych w Elblągu;
- 4) Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych w Elblągu;
- 5) Elbląskie Stowarzyszenie Organizatorów Pomocy Społecznej w Elblągu;
- 6) Stowarzyszenie Pomocy na Rzecz Dzieci i Młodzieży Wiejskiej „Szansa” w Elblągu;
- 7) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Elblągu;
- 8) Oddział „Caritas” w Pasłęku.

Wszystkie te instytucje wzajemnie ze sobą współpracują, działając na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pełni często rolę koordynatora realizacji podejmowanych działań.

Ponadto w realizacji swoich zadań Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Elblągu współpracuje z Warmińsko – Mazurskim Urzędem Wojewódzkim w Olsztynie, Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie funkcjonującymi na terenie ościennych powiatów, lokalną służbą zdrowia, lokalnymi instytucjami kulturalno – sportowymi oraz jednostkami oświatowymi.

Cały system, jaki tworzą powyższe jednostki ma na celu skuteczne wspieranie osób i rodzin w przewycięzaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Infrastrukturę powiatu elbląskiego w zakresie pomocy społecznej - przedstawia załącznik Nr 2 do niniejszej strategii.

2. ZJAWISKA SPOŁECZNE ZAGRAŻAJĄCE MIESZKAŃCOM POWIATU ELBLĄSKIEGO.

W polityce społecznej terminem problemy społeczne oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

W węższym znaczeniu termin kwestia społeczna oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dolegliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu kwestia społeczna oznacza przeciwieństwo pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej, czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Mechanizmów powstawania problemów społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa.

Są nimi przede wszystkim:

- 1) dezorganizacja społeczeństwa;
- 2) gwałtowna zmiana społeczna;
- 3) opóźnienia kulturowe;
- 4) przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany myślenia i działania;
- 5) złe funkcjonowanie instytucji publicznych;
- 6) dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- 7) dominacja niektórych grup społecznych, wyzysk, eksploatacja;
- 8) nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- 9) złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- 10) nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

1) Pomoc społeczna.

Pomoc społeczna jest fragmentem polityki społecznej państwa, ostatnim ogniwem w polityce socjalnej państwa, powołanym do udzielania pomocy osobom i rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Instytucja opieki społecznej powstała w odpowiedzi na potrzeby społeczeństwa.

„Pomoc społeczna obejmuje takie świadczenia i procesy, które dotyczą bezpośrednio leczenia i zapobiegania problemom socjalnym, rozwoju zasobów ludzkich oraz poprawy jakości życia. Obejmuje ona świadczenia na rzecz poszczególnych jednostek i rodzin, jak też wysiłki zmierzające do wzmocnienia lub modyfikacji instytucji społecznych. Pomoc społeczna funkcjonuje w celu utrzymania systemu społecznego oraz adaptacji go do zmieniającej się

rzeczywistości społecznej. Pomoc społeczna obejmuje wsparcie na pierwszej linii, aby umożliwić poszczególnym osobom efektywne radzenie sobie ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym i społecznym oraz zapewnić stabilność i rozwój instytucji społecznych”.

Innymi słowy pomoc społeczna obejmuje świadczenie różnorodnych usług, zarówno w sensie publicznym, jak i na rzecz jednostek.

System pomocy społecznej obejmuje na przykład świadczenia na rzecz rodziny, świadczenia medyczne i zdrowotne, usługi prawne, działania związane z wymiarem sprawiedliwości oraz uzupełnianie pozyskiwanych dochodów.

Świadczenia społeczne mogą być dostępne powszechnie dla wszystkich ludzi oraz grup, jako ich prawa, bądź też dostępne w postaci konkretnych programów zaspokajania indywidualnych potrzeb lub zajęcia się konkretnymi problemami grup ludzi.

Pomoc społeczna z jednej strony postrzegana jest jako aktywność o charakterze szczątkowym, która powinna mieć miejsce tylko wtedy, gdy normalne struktury rodzinne, ekonomiczne czy polityczne uległy lub ulegają rozpadowi. Z drugiej zaś strony pogląd instytucjonalny na pomoc społeczną uznaje jej integralną funkcję pełnioną we współczesnym społeczeństwie industrialnym, polegającą na zapewnieniu świadczeń, jako prawa obywatelskiego. W idealnej sytuacji pomoc społeczna powinna reagować szybko na potrzeby występujące powszechnie, zapewniając odpowiedni poziom dochodów, zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, edukacyjnych, w zakresie opieki zdrowotnej, bezpieczeństwa osobistego oraz uczestnictwa w sprawach zajmujących społeczność.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje 9 terenowych ośrodków pomocy społecznej, realizujących zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

Tabela nr 3.

Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej, w skali powiatu elbląskiego – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	PRZYCZYNA UDZIELONEJ POMOCY	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓLEM	ZAM. WIEŚ	
1.	Ubóstwo	2.761	1.904	7.997
2.	Bezrobocie	2.784	1.661	9.836
3.	Niepełnosprawność	1.454	1.003	3.741
4.	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	678	453	3.066
	w tym			
	rodziny niepełne	400	239	1.300
	rodziny wielodzietne	299	226	1.883
5.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	67	50	337
6.	Długotrwała choroba	522	409	1.608
7.	Alkoholizm	171	108	462
8.	Bezdomność	42	20	55
9.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	38	28	54
10.	Kłęsa żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0
11.	Narkomania	0	0	0
12.	Sieroctwo	1	0	7

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

Wykres nr 1.

Ilość rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego - według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

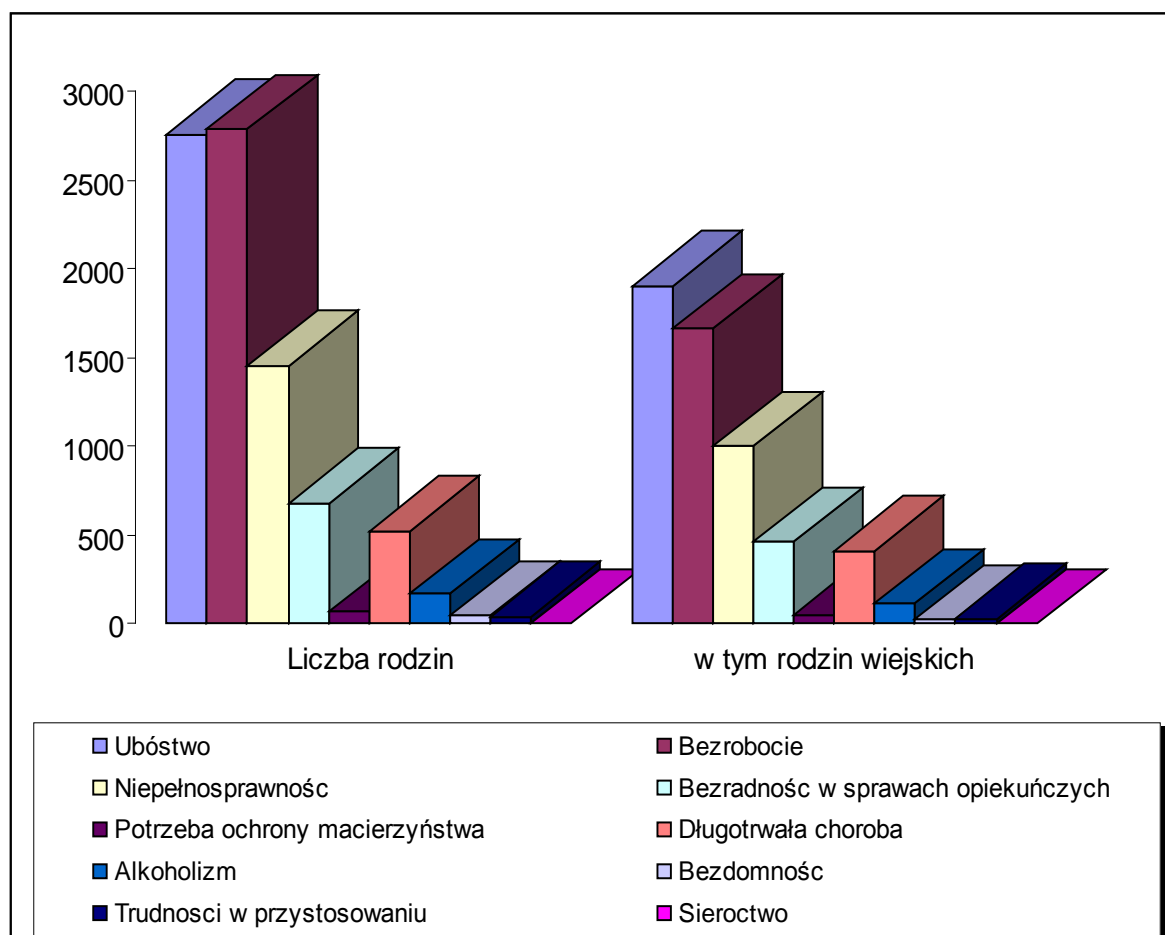

Tabela nr 4.

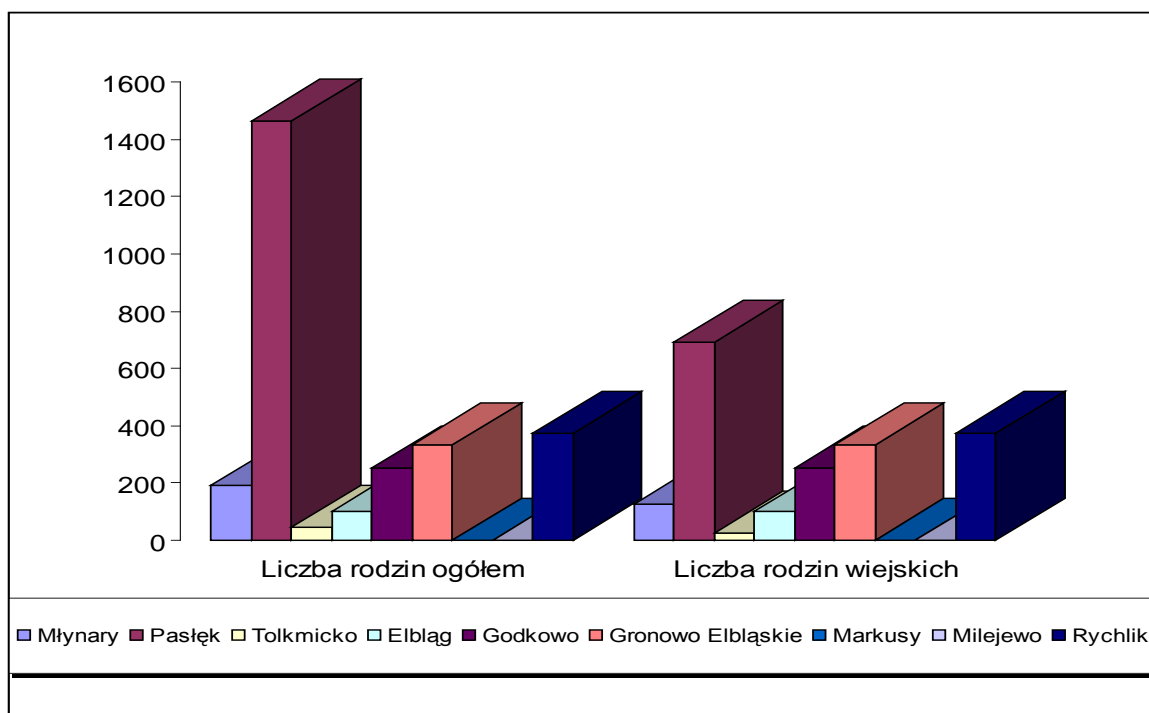
Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu ubóstwa - według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓLEM	WIEŚ	
1.	Młynary	192	126	684
2.	Pasłęk	1.464	690	4.330
3.	Tolkmicko	44	27	164
4.	Elbląg	101	101	339
5.	Godkowo	253	253	876
6.	Gronowo Elbląskie	332	332	119
7.	Markusy	1	1	4
8.	Milejewo	1	1	4
9.	Rychliki	373	373	1.477
	OGÓLEM	2.761	1.904	7.997

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego

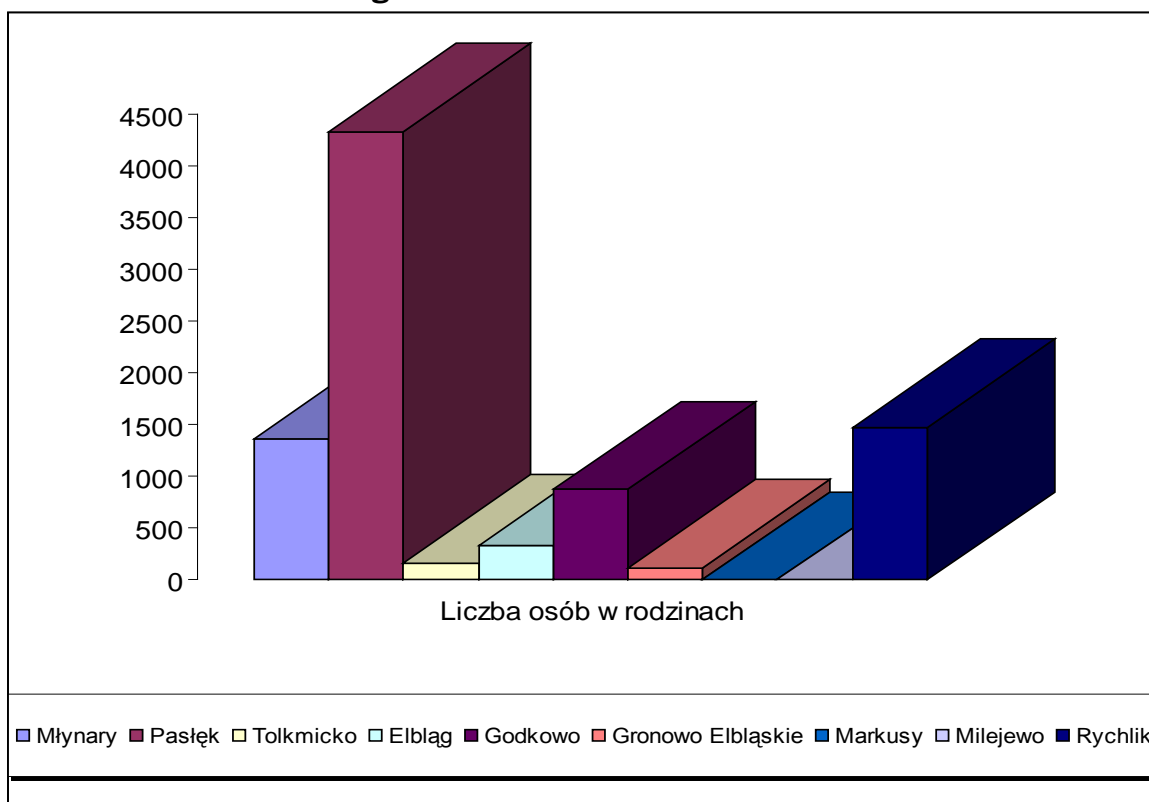
Wykres nr 2.

Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu ubóstwa – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Wykres nr 3.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą z tytułu ubóstwa – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

2) Opieka nad dzieckiem i rodziną.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje wielofunkcyjna placówka opiekuńczo – wychowawcza Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy, która zaspokaja potrzeby życiowe 57 wychowanków częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki rodziców, poprzez całodobową opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego.

Dzieci umieszczone w placówce przebywają w niej do czasu ich powrotu do rodziny, umieszczenia w rodzinie adopcyjnej lub usamodzielnienia.

Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy zapewnia wychowankom:

- 1) całodobową, ciągłą lub okresową, opiekę i wychowanie oraz zaspokaja ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne;
- 2) korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- 3) kształcenie oraz wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych;
- 4) zajęcia wychowawcze, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące brak wychowania w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego.

Struktura zatrudnienia.

W Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy zatrudnionych jest 14 wychowawców, w tym:

- ✓ 6 wychowawców, zatrudnionych na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku – Karta Nauczyciela (tekst jednolity Dz.U. z 2006 roku Nr 97, poz. 674 z późn. zm.), w wymiarze 26 godzin tygodniowo bezpośredniej pracy z dziećmi;
- ✓ 8 wychowawców, zatrudnionych na podstawie ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku – Kodeks pracy (tekst jednolity Dz.U. z 1998 roku Nr 21, poz. 94 z późn. zm), w wymiarze 40 godzin tygodniowo bezpośredniej pracy z dzieckiem.

Spośród wymienionej kadry pedagogicznej:

- ✓ 2 wychowawców, zatrudnionych w wymiarze 40 godzin tygodniowo, sprawuje całodobową opieką w mieszkaniu usamodzielnień, usytuowanym na parterze budynku głównego w Marwicy;
- ✓ 4 wychowawców, w tym 3 wychowawców zatrudnionych w wymiarze 26 godzin tygodniowo oraz 1 wychowawca zatrudniony w wymiarze 40 godzin tygodniowo, sprawuje całodobową opiekę w Samodzielnym Mieszkaniu w Pasłęku.

Zgodnie z § 31 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 października 2007 roku w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych (Dz.U. Nr 201, poz. 1455) w całodobowej placówce wskaźnik zatrudnienia pracowników musi być określony w wymiarze koniecznym do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa i indywidualnej opieki, z uwzględnieniem wieku dzieci, stanu ich zdrowia i rozwoju oraz warunków lokalowych placówki.

Funkcjonowanie dwóch autonomicznych mieszkań usamodzielnień wymaga zabezpieczenia całodobowej opieki nad dziećmi przez odpowiednią liczbę wychowawców.

Jednocześnie zgodnie z § 25 ust. 6 ww. rozporządzenia, w godzinach nocnych w placówce, w której przebywa do 14 dzieci opiekę sprawuje 1 wychowawca, natomiast w placówce, w której liczba dzieci przekracza 14, opiekę

sprawuje co najmniej 2 pracowników, o których mowa w § 37 i 38 rozporządzenia, tj. specjaliści zatrudnieni w placówce, bądź wychowawcy, gdy jednak warunki lokalowe nie pozwalają na szybki kontakt wychowawcy z dzieckiem, liczba wychowawców sprawujących opiekę musi gwarantować bezpieczeństwo każdego wychowanka.

Zgodnie z wyżej przytoczonymi przepisami opiekunowie nocni nie mogą jak dotychczas zabezpieczać wraz z wychowawcami opieki nocnej. Opieka nocna winna być zabezpieczana przez 2 pracowników pedagogicznych.

Celem spełnienia, zgodnych z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi, standardów opiekuńczo - wychowawczych oraz zapewnienia wychowawcom optymalnych warunków do realizacji zadań wychowawczo – terapeutycznych, uwzględniając aktualny stan zatrudnienia kadry pedagogicznej w Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy niezbędne jest zwiększenie struktury zatrudnienia

o 4 etaty pedagogiczne.

Celem podniesienia standardu specjalistycznych usług opiekuńczo – wychowawczych, świadczonych przez Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy, niezbędnym jest rozszerzenie zatrudnienia

o 2 etaty specjalistyczne, tj. psychologa i terapeutę.

Realizacja standardów w zakresie zmniejszenia liczby wychowanków przebywających w placówce socjalizacyjnej do 30.

W ramach realizacji programu dochodzenia do standardów w Domu Dziecka w Marwicy podejmowane są działania w celu dostosowania placówki do obowiązujących przepisów w zakresie liczby wychowanków.

W świetle obowiązujących przepisów struktura organizacyjna placówki, w wyniku realizacji programu naprawczego, z dniem 31.12.2010 roku będzie przedstawiała się następująco:

- a) placówka wsparcia dziennego przeznaczona dla 30 wychowanków;
- b) placówka socjalizacyjna w skład której wejdą **trzy grupy wychowawcze**, w tym:
 - ✓ I grupa wychowawcza, usytuowana na I piętrze budynku, przeznaczona dla 10 wychowanków.
Grupa będzie obejmowała trzy mieszkania, tj. dwa mieszkania przeznaczone dla 8 wychowanków oraz jedno mieszkanie przeznaczone dla 2 dzieci.
Na dzień dzisiejszy w grupie przebywa 17 wychowanków.
 - ✓ II grupa wychowawcza usytuowana na drugim piętrze budynku, przeznaczona dla 10 wychowanków.
Na dzień dzisiejszy w grupie przebywa 12 wychowanków,
 - ✓ III grupa wychowawcza usytuowana na poddaszu budynku, przeznaczona dla 10 wychowanków.
Na dzień dzisiejszy w grupie przebywa 11 wychowanków.

- c) **mieszkanie usamodzielnień w Marwicy**, przeznaczone dla 7 wychowanków.
Na dzień dzisiejszy zapewnia opiekę 6 dzieciom.
- d) **samodzielne mieszkanie w Pasłęku**, przeznaczone dla 12 wychowanków.
Na dzień dzisiejszy zapewnia opiekę 12 wychowankom.

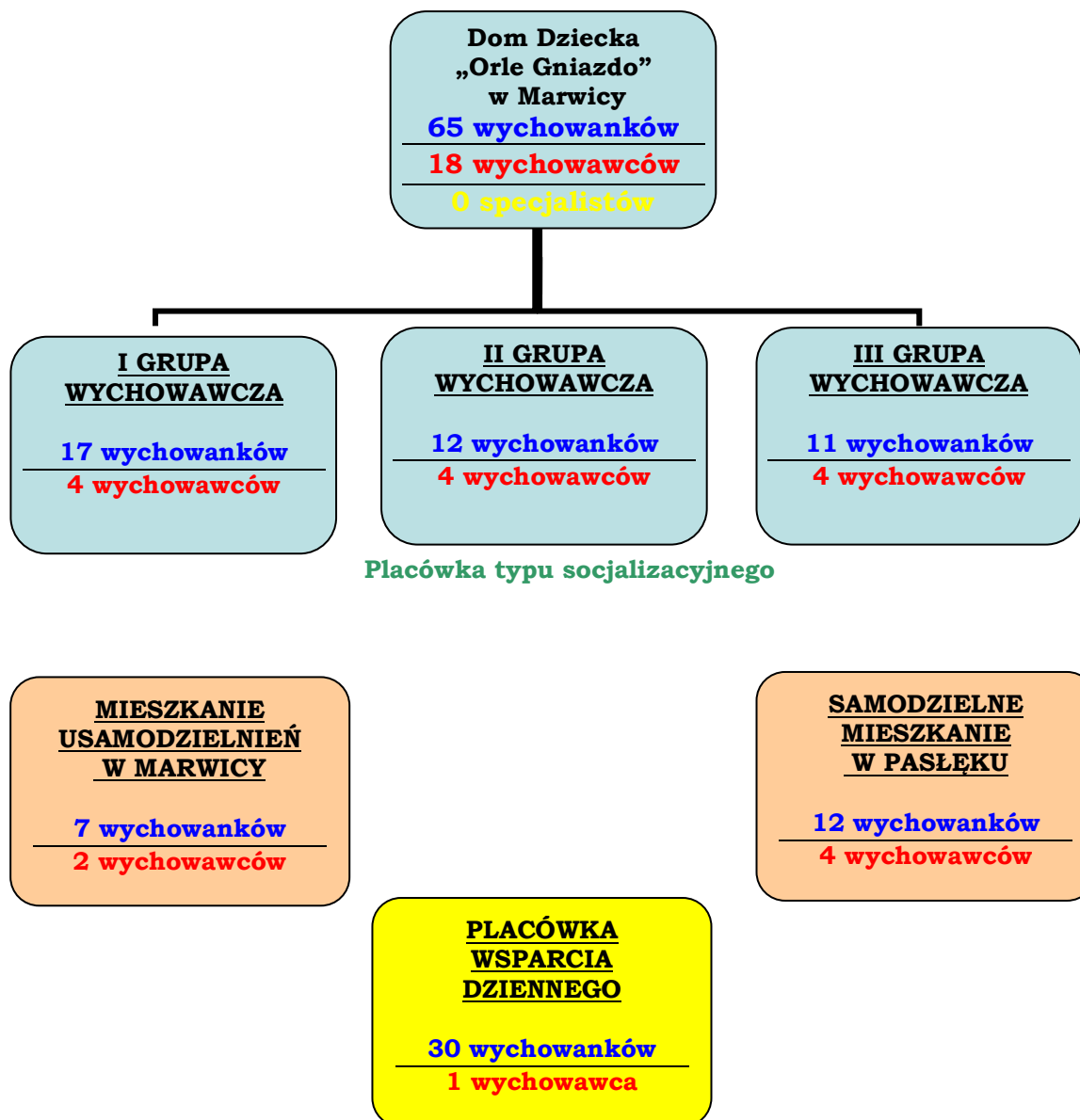
W związku powyższym statutowa liczba dzieci przebywających całodobowo w placówce socjalizacyjnej zostanie pomniejszona o wychowanków przebywających w oddzielnych formach opieki, w tym:

- samodzielne mieszkanie w Pasłęku - 12 dzieci;
- mieszkanie usamodzielnień w Marwicy - 7 wychowanków.

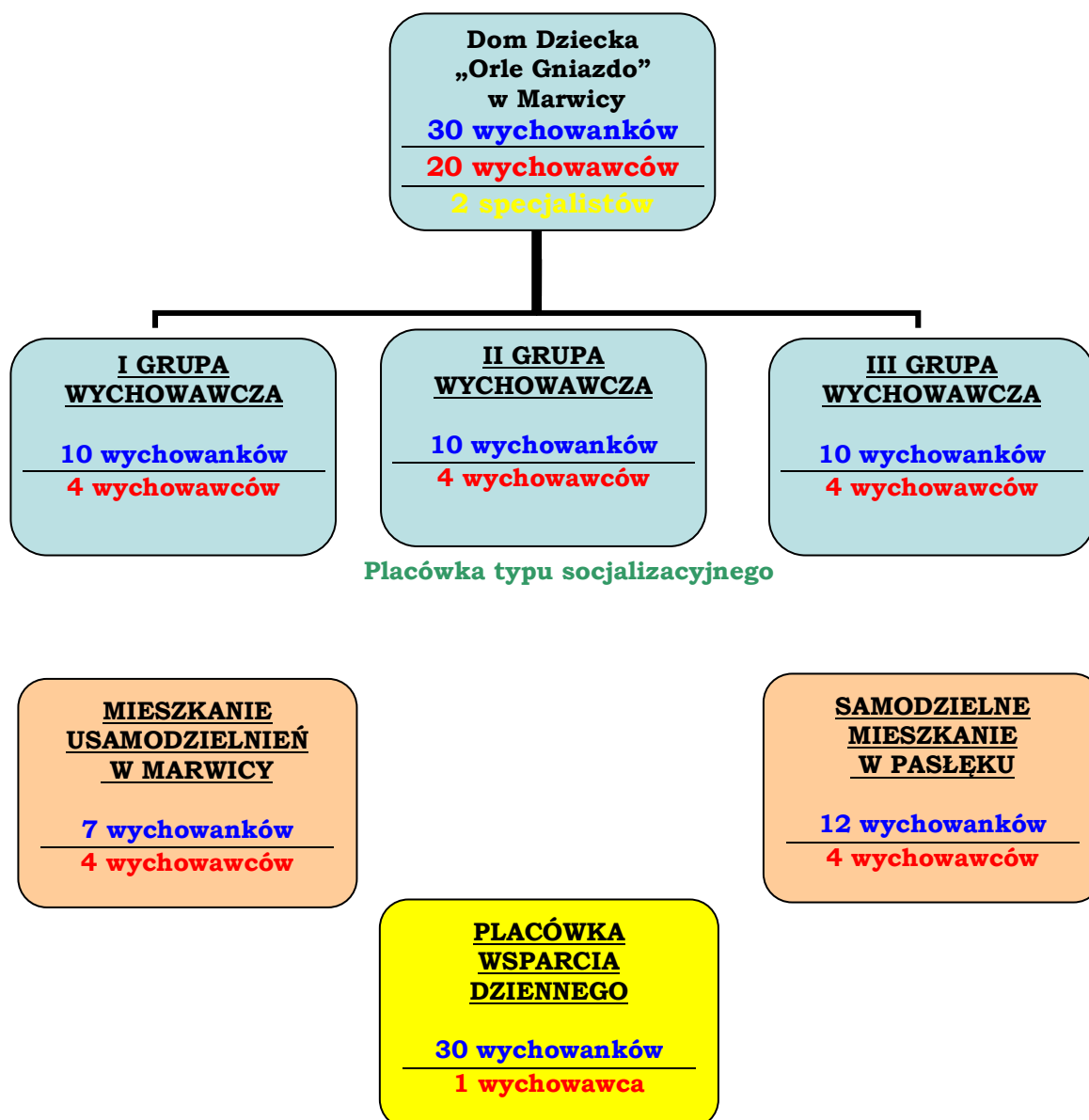
Łącznie 19 dzieci.

Uwzględniając zatem liczbę dzieci aktualnie przebywających w placówce, pomniejszając jej stan o wychowanków przebywających w odrębnych formach opieki - 19, placówka przekracza obowiązujący w tym zakresie standard o 9 wychowanków.

**STRUKTURA
POSZCZEGÓLNYCH FORM OPIEKI I WYCHOWANIA
W DOMU DZIECKA „ORLE GNIAZDO” W MARWICY,
UWZGLĘDNIAJĄCA LICZBĘ WYCHOWANKÓW
ORAZ STAN ZATRUDNIENIA KADRY**

**DOCELOWA STRUKTURA
POSZCZEGÓLNYCH FORM OPIEKI I WYCHOWANIA
W DOMU DZIECKA „ORLE GNIAZDO” W MARWICY,
UWZGLĘDNIAJĄCA LICZBĘ WYCHOWANKÓW
ORAZ STAN ZATRUDNIENIA KADRY**

Mieszkanie Usamodzielnień w Marwicy.

1. Zadanie polega na utworzeniu instytucji opiekuńczo - wychowawczej, zorientowanej na potrzeby młodzieży, związane z zapewnieniem potrzeb rozwojowych. Projekt dotyczy siedmioosobowej grupy wychowanków Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy, która świadomie i dobrowolnie podjęła decyzję o uczestniczeniu w projekcie.

2. Mieszkanie funkcjonuje autonomicznie, w związku powyższym stanowi oddzielną formę opieki, wyodrębnioną w strukturze wielofunkcyjnej placówki, jaką jest Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy. Samodzielne mieszkanie przeznaczone jest dla 7 wychowanków.

3. Wychowankowie objęci zostaną działaniami wychowawczymi, edukacyjnymi oraz terapeutycznymi realizowanymi przez zatrudnioną kadrę placówki opiekuńczo - wychowawczej, celem stworzenia równych szans rozwojowych, edukacyjnych i startu życiowego w ramach indywidualnego programu usamodzielnienia.

4. Założenia realizacji projektu zmierzają do prawidłowego przygotowania wychowanków do wkroczenia w dorosłe życie. Pobyt wychowanków w mieszkaniu usamodzielnień ma na celu pomoc w pokonaniu wstępnego etapu samodzielnego funkcjonowania. Ma również w swych założeniach zwiększyć kompetencje społeczne młodego człowieka.

5. Działalność Mieszkania Usamodzielnień ma na celu:

- 1) przygotowanie wychowanków do pełnej samodzielności życiowej;
- 2) stworzenie optymalnych warunków do kontynuacji nauki na różnych poziomach edukacyjnych i zdobywania kwalifikacji zawodowych;
- 3) podtrzymywanie optymalnego stopnia funkcjonowania poprzez zindywidualizowane oddziaływanie wychowawcze, opiekuńcze i terapeutyczne mieszczące się w zakresie indywidualnych planów pracy z dziećmi;
- 4) stworzenie bezpiecznych warunków życia;
- 5) utrzymywanie stałych kontaktów z rodzinami, rodzinami zaprzyjaźnionymi lub opiekunami prawnymi osób przebywających w mieszkaniu usamodzielnienia;
- 6) zwiększenie świadomości i realnego oceniania swoich umiejętności i zdolności;
- 7) kształtowanie postaw prospołecznych.

6. Realizacja celów uzyskiwana jest poprzez:

- 1) całkowitą samoobsługę;
- 2) duży nacisk na samodzielność w placówce, jak i na załatwianie wszelkich spraw w urzędach i instytucjach;
- 3) pracę opartą na zasadach społeczności;
- 4) zdiagnozowanie i przygotowanie indywidualnego programu pracy korekcyjnej z wychowankiem, jak i z całą grupą;
- 5) zawarcie indywidualnego kontraktu pomiędzy wychowankiem, a wychowawcami.

7. Działalność mieszkania prowadzona jest całodobowo.

8. Mieszkańcami jest młodzież powyżej 14 - tego roku życia, wychowankowie Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy.
9. Decyzję o włączeniu wychowanka do programu podejmuje zespół pracowników Domu Dziecka, w oparciu o jego predyspozycje w zakresie samodzielnego funkcjonowania.

Samodzielne Mieszkanie w Pasłęku.

1. Zadanie polega na utworzeniu instytucji opiekuńczo - wychowawczej, zorientowanej na potrzeby młodzieży, związane z zapewnieniem potrzeb rozwojowych. Adresatami projektu jest dwunastoosobowa grupa wychowanków Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy, która świadomie i dobrowolnie podjęła decyzję o uczestniczeniu w projekcie oraz ma predyspozycje w zakresie samodzielnego funkcjonowania.

2. Mieszkanie umiejscowione jest w samodzielnym budynku w Pasłęku i funkcjonuje autonomicznie. W związku powyższym stanowi oddzielną formę opieki, wyodrębnioną w strukturze wielofunkcyjnej placówki, jaką jest Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy. Samodzielne mieszkanie przeznaczone jest dla 12 wychowanków.

3. Wychowankowie objęci są działaniami wychowawczymi, edukacyjnymi oraz terapeutycznymi, realizowanymi przez zatrudnioną kadrę placówki opiekuńczo - wychowawczej, celem stworzenia równych szans rozwojowych, edukacyjnych i startu życiowego w ramach indywidualnego programu usamodzielnienia.

4. Założenia realizacji projektu zmierzają do prawidłowego przygotowania wychowanków do wkroczenia w dorosłe życie. Pobyt wychowanków w samodzielnym mieszkaniu ma na celu pomoc w pokonaniu wstępnego etapu samodzielnego funkcjonowania, ma również w swych założeniach zwiększyć kompetencje społeczne młodego człowieka.

5. Działalność Samodzielnego Mieszkania ma na celu:

- 1) przygotowanie wychowanków do pełnej samodzielności życiowej;
- 2) stworzenie warunków do kontynuacji nauki na różnych poziomach edukacyjnych i zdobywania kwalifikacji zawodowych;
- 3) stworzenie bezpiecznych warunków życia;
- 4) podtrzymywanie optymalnego stopnia funkcjonowania poprzez zindywidualizowane oddziaływanie mieszczącego się z zakresie opiekuńczo – terapeutycznym;
- 5) utrzymywanie stałych kontaktów z rodzinami, rodzinami zaprzyjaźnionymi lub opiekunami prawnymi osób przebywających w samodzielnym mieszkaniu;
- 6) kształtowanie postaw prospołecznych;
- 7) zwiększenie świadomości i realnego oceniania swoich umiejętności i zdolności.

6. Realizacja celów uzyskiwana jest poprzez:

- 1) całkowitą samoobsługę;
- 2) duży nacisk na samodzielność w placówce, jak i na załatwianie wszelkich spraw w urzędach i instytucjach;
- 3) pracę opartą na zasadach społeczności;

- 4) zdiagnozowanie i przygotowanie indywidualnego programu pracy korekcyjnej z wychowankiem;
 - 5) zdiagnozowanie grupy i przygotowanie programu terapeutycznego;
 - 6) zawarcie indywidualnego kontraktu pomiędzy wychowankiem, a wychowawcami.
7. Działalność mieszkania prowadzona jest całodobowo.
 8. Mieszkańcami jest młodzież powyżej 14 - tego roku życia, wychowankowie Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy.
 9. Decyzję o włączeniu wychowanka do programu podejmuje zespół pracowników Domu Dziecka, w oparciu o jego predyspozycje w zakresie samodzielnego funkcjonowania.
 10. W pracy z wyselekcjonowaną grupą 12 wychowanków wyodrębnione są następujące fazy:
 - **przygotowanie, faza próbna,** polegająca przede wszystkim na spersonalizowaniu opieki, organizowaniu indywidualnego programu zajęć i rozkładu dnia oraz pomocy w odkryciu lub odtworzeniu tożsamości życiowej wychowanka, zgodnie z jego pragnieniami;
 - **faza działań głównych,** polegająca w głównej mierze na monitorowaniu całego procesu usamodzielnienia, celem wprowadzenia ewentualnych zmian w programie wynikających z bieżącej oceny ich funkcjonowania;
 - **faza rozluźnienia, opieka dodatkowa,** koncentrująca się na wzmocnieniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania, rozwiązywania swoich problemów, inspirowaniu działań oraz dalszym pobudzaniu efektywności społecznej.

Prowadzona praca w konsekwencji winna zakończyć się usamodzielnieniem wychowanków.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje **10 ponadlokalnych świetlic środowiskowych**, w tym.: w Marwicy, Kamionku Wielkim, Markusach, Młynarach, Przezmarku, Godkowie, Pomorskiej Wsi, Drulitach, Pogroździu i Ogrodnikach, zapewniających opiekę i wychowanie na rzecz **300 dzieci**.

Ponadlokalne świetlice środowiskowe są jedną z form zapewniających opiekę i wychowanie dzieciom.

Działalność świetlic ma na celu objęcie fachową, zorganizowaną opieką dzieci i młodzież, tj. uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, pochodzących przede wszystkim z rodzin dysfunkcyjnych, w tym:

- 1) narażonych na brak właściwej opieki ze strony dorosłych w czasie wolnym od zajęć szkolnych;
- 2) u których występują objawy zaburzeń zachowania i niedostosowania społecznego;
- 3) narażonych w środowisku rodzinnym na oddziaływanie demoralizujące, w tym zagrożonych alkoholizmem, narkomanią, toksykomania, lekomanią, zachowaniami o charakterze kryminalnym.

Do podstawowych celów działania ponadlokalnych świetlic środowiskowych

należy: zapewnienie opieki wychowawczej, eliminowanie braków dydaktycznych, eliminowanie zaburzeń zachowania, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków. W ramach swojej działalności świetlice udzielają pomocy w zakresie: dożywiania, pomocy w nauce, organizowania wypoczynku letniego i zimowego, wspierania rodzin wychowanków.

Rodziny zastępcze.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej definiuje rodzinę zastępczą jako rodzinę, w której umieszcza się małoletnie dziecko, w celu sprawowania nad nim opieki i wychowania, w wypadku gdy rodzice biologiczni nie spełniają swojej funkcji.

Niniejsza ustawa rozróżnia trzy typy rodzin zastępczych, w tym:

- 1) rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem;
- 2) rodziny zastępcze niespokrewnione z dzieckiem;
- 3) rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem:
 - a) wielodzietne,
 - b) specjalistyczne,
 - c) o charakterze pogotowia rodzinnego.

Rodzina zastępcza jest odpowiedzialna za stworzenie dziecku warunków rozwoju i wychowania odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym:

- 1) odpowiednich warunków bytowych;
- 2) możliwości rozwoju fizycznego, psychologicznego i społecznego;
- 3) możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka;
- 4) możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań;
- 5) odpowiednich warunków do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku na terenie powiatu elbląskiego funkcjonowały **93 rodziny** zastępcze, w tym:

- 1) 75 rodzin zastępczych spokrewnionych;
- 2) 16 rodzin zastępczych niespokrewnionych;
- 3) 2 rodziny zawodowe niespokrewnione,
w tym:
 - a) 1 pogotowie rodzinne;
 - b) 1 rodzina wielodzietna zawodowa niespokrewniona z dzieckiem;

w których zabezpieczano opiekę i wychowanie **140 dzieciom**.

Na rzecz rodzin zastępczych realizowane były świadczenia pieniężne tytułem:

- 1) częściowego pokrycia kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych;
- 2) jednorazowej pomocy na pokrycie wydatków związanych z potrzebami przyjmowanych do rodzin zastępczych dzieci.

Udzielana pomoc pieniężna na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w rodzinie zastępczej dziecka uzależniona była od:

- 1) wieku dziecka;
- 2) stanu zdrowia dziecka;
- 3) niedostosowania społecznego dziecka, wykazującego przejawy demoralizacji.

Na podstawie zawartej umowy, na terenie powiatu elbląskiego, funkcjonowało **1 pogotowie rodzinne** - forma rodziny zawodowej zastępczej

niespokrewnionej z dzieckiem, w której umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W szczególnych, uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 3 miesiące.

Ponadto potrzeby w zakresie zapewnienia dzieciom warunków rozwoju i wychowania odpowiednich do ich stanu zdrowia i poziomu rozwoju zabezpieczają, na podstawie zawartej umowy, zawodowa wielodzietna niespokrewniona z dzieckiem rodzina zastępcza, funkcjonująca na terenie powiatu malborskiego.

W ww. rodzinie umieszcza się, w tym samym czasie, nie mniej niż 3 i nie więcej niż 6 dzieci. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa liczba dzieci może się zwiększyć.

Ww. rodzina obejmowała opieką 3 dzieci, pochodzących z terenu powiatu elbląskiego.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej świadczy specjalistyczne usługi, zwłaszcza psychologiczne, prawne i hotelowe, dostępne przez całą dobę, na rzecz osób, rodzin i społeczności będących ofiarami przemocy lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej.

Celem Ośrodka jest zapobieganie pogłębiania się dysfunkcji osób, rodzin lub społeczności, a w szczególności przywrócenie równowagi człowieka po krytycznym wydarzeniu życiowym, zapewnienie wsparcia emocjonalnego, zredukowanie lęku oraz stworzenie sytuacji dającej poczucie bezpieczeństwa i opiekuńczości.

Działalność Ośrodka odbywa się, zgodnie z celem jego funkcjonowania, na dwóch podstawowych płaszczyznach, tj.

- 1) udzielaniu specjalistycznego poradnictwa na rzecz osób po przeżyciach traumatycznych;
- 2) świadczeniu usług hotelowych na rzecz osób wymagającym tej formy wsparcia.

Główne formy pracy specjalistów Ośrodka dotyczyły w szczególności:

- 1) udzielania porad psychologicznych w zakresie zgłaszanych i zdiagnozowanych problemów;
- 2) prowadzenia terapii pedagogicznej dla dzieci i młodzieży;
- 3) prowadzenia terapii rodzin, w tym terapii małżeńskich;
- 4) udzielania porad prawnych w obszarze zagadnień funkcjonowania rodziny i jej członków;
- 5) prowadzenia mediacji rodzinnych, będących drogą rozwiązywania sytuacji problemowych;
- 6) prowadzenia treningów umiejętności wychowawczych dla rodziców.

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Pasłęku.

Pomoc rodzinie i dziecku organizowana jest również w ramach działalności Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Pasłęku.

Do jej głównych zadań należy przede wszystkim: wspomaganie rozwoju psychofizycznego i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom lub opiekunom, nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej, udzielanie pomocy przedszkolom, szkołom i placówkom, pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

Poradnia realizuje swoje zadania poprzez prowadzenie działalności:

diagnostycznej, konsultacyjno - doradczej, terapeutycznej, mediacyjnej, interwencyjnej, profilaktycznej i informacyjnej.

Ośrodki Kultury.

Z ofertą organizacji wolnego czasu dziecku i rodzinie wychodzą Ośrodki Kultury, które w ramach swojej działalności proponują udział w różnego rodzaju kołach zainteresowań oraz zajęciach prowadzonych w sekcjach: tanecznych, wokalnych, plastycznych, artystycznych, itp.

3) Niepełnosprawność.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych mamy na uwadze przede wszystkim ludzi, których organizmy są dysfunkcyjne, co oznacza utratę zdolności do wypełniania właściwych im funkcji:

1. Osoby z niepełnosprawnością sensoryczną - uszkodzenia narządów zmysłu, do których należą:
 - a) osoby niewidome i słabo widzące;
 - b) osoby niesłyszące i słabo słyszące.
2. Osoby z niepełnosprawnością fizyczną, do których należą:
 - a) osoby z niepełnosprawnością motoryczną - z uszkodzeniem narządu ruchu;
 - b) osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych.
3. Osoby z niepełnosprawnością psychiczną, do których należą:
 - a) osoby umysłowo upośledzone z niepełnosprawnością intelektualną;
 - b) osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania;
 - c) osoby cierpiące na epilepsję - z zaburzeniami świadomości.
4. Osoby z niepełnosprawnością złożoną, a więc dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością.

W udzielaniu pomocy i wsparcia osobom niepełnosprawnym istotnym jest stworzenie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych, który zagwarantuje lepsze usamodzielnienie, pełną integrację ze środowiskiem, a także będzie przeciwdziałał izolacji i marginalizacji tej grupy osób. Ważne jest również objęcie szczególną pomocą grupy osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 5.

Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓLEM	W TYM NA WSI	
1.	Młynary	178	106	541
2.	Pasłęk	479	218	1.207
3.	Tolkmicko	273	155	579
4.	Elbląg	88	88	212
5.	Godkowo	77	77	196
6.	Gronowo Elbląskie	94	94	224
7.	Markusy	137	137	386
8.	Milejewo	61	61	173
9.	Rychliki	67	67	223
	OGÓLEM	1.454	1.003	3.741

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

Wykres nr 4.

Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu niepełnosprawności – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

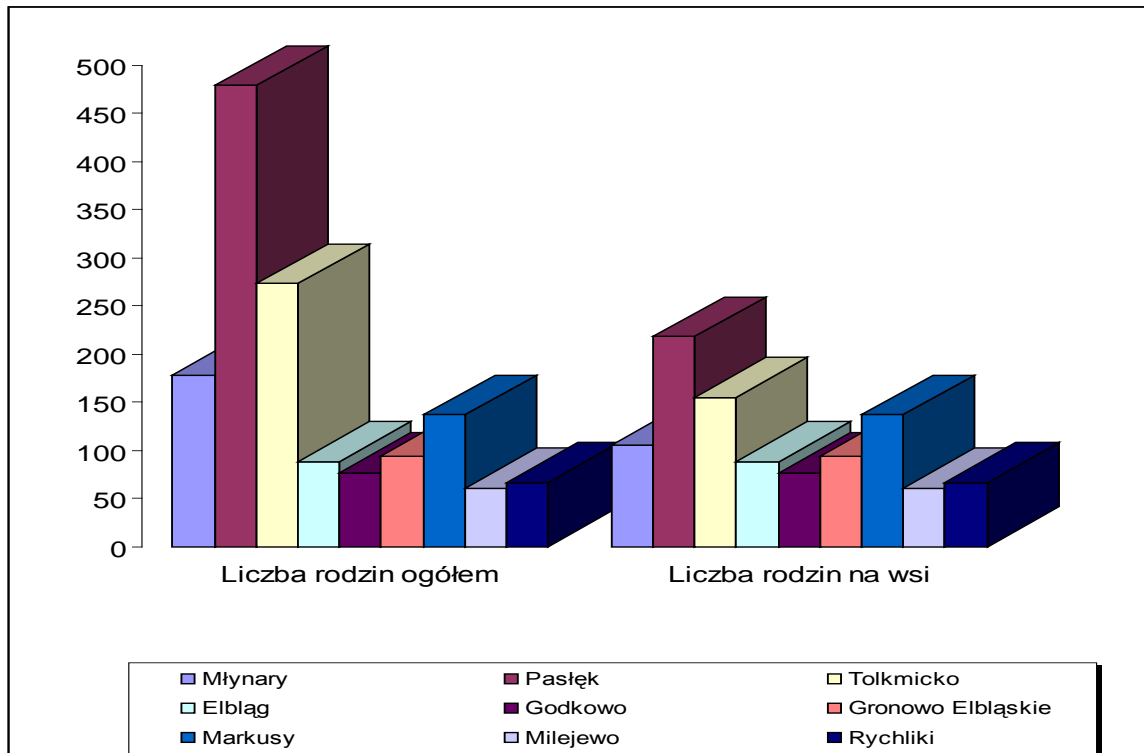

Tabela nr 6.

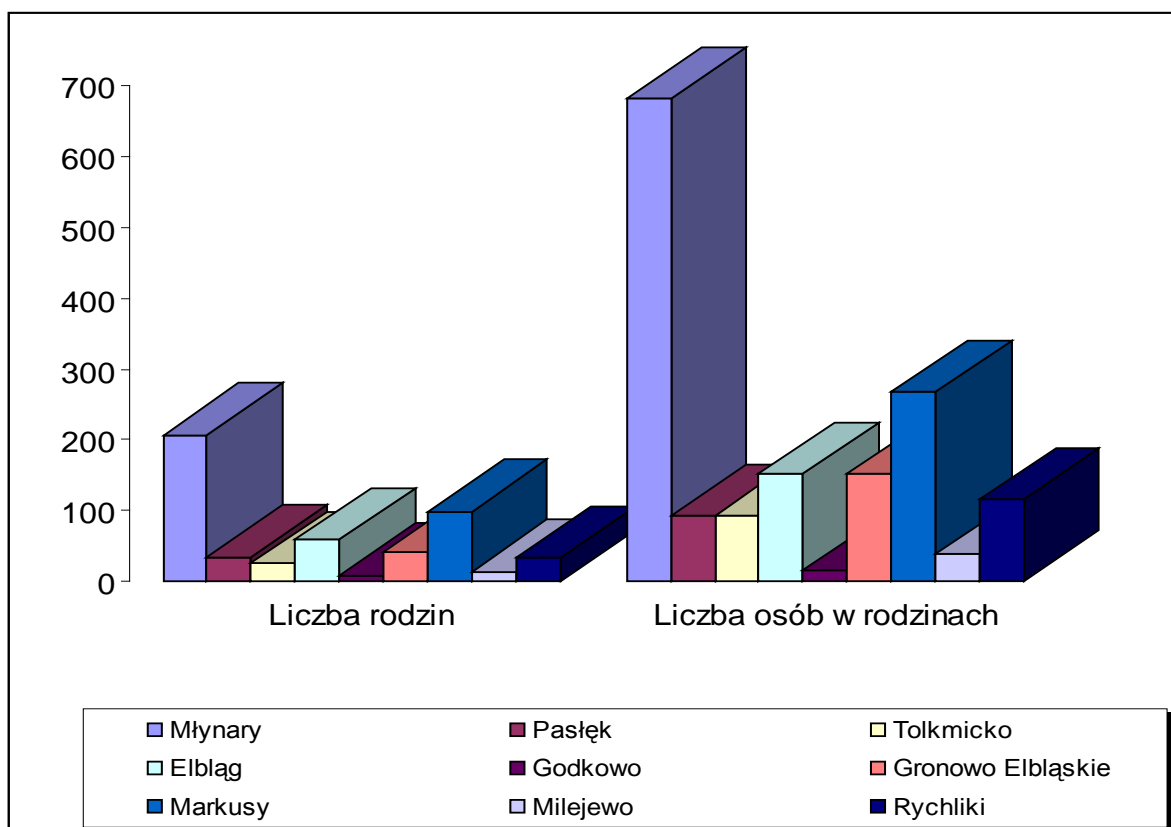
Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	W TYM NA WSI	
1.	Młynary	207	130	682
2.	Pasłęk	34	15	92
3.	Tolkmicko	25	8	94
4.	Elbląg	59	59	152
5.	Godkowo	9	9	15
6.	Gronowo Elbląskie	42	42	151
7.	Markusy	99	99	268
8.	Milejewo	14	14	39
9.	Rychliki	33	33	115
	OGÓŁEM	522	409	1.608

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

Wykres nr 5.

Liczba rodzin objętych pomocą z powodu długotrwałej choroby – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Środowiskowy Dom Samopomocy.

Na terenie powiatu elbląskiego działają dwa Środowiskowe Domy Samopomocy w Przechmarce i Jegłowniku.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Przechmarce jest placówką pobytu dziennego o zasięgu ponadlokalnym, której działalność skierowana jest do 30 uczestników – osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie.

Celem Środowiskowego Domu Samopomocy w Przechmarce jest:

- 1) zapewnienie wsparcia w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych;
- 2) pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych;
- 3) zapewnienie postępowania rehabilitacyjnego, rozumianego jako zespół działań zmierzających do osiągnięcia możliwie jak najpełniejszej samodzielności życiowej;
- 4) rozwijanie i podtrzymywanie różnorodnych umiejętności, niezbędnych do jak najbardziej samodzielnego życia.

Rehabilitacja psychospołeczna realizowana jest poprzez specjalistyczne usługi opiekuńcze, które obejmują usprawnienie do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz wsparcie psychologiczno – pedagogiczne oraz edukacyjno – terapeutyczne.

Generalnie odbywa się ona za pomocą treningu umiejętności społecznych, opartego na metodach behawioralnych oraz treningu komunikacji interpersonalnej, treningu asertywności oraz terapii zajęciowej.

Świadczenia edukacyjne obejmują trening lekowy, budżetowy i kulinarny, tj. naukę o przyjmowaniu i działaniu leków, pomoc w regulowaniu opłat, indywidualne zajęcia z prowadzenia budżetu domowego, przygotowywanie prostych potraw oraz pomoc w zakupach

W ramach wsparcia psychologiczno – pedagogicznego i edukacyjno – terapeutycznego prowadzona jest psychiatryczna opieka zdrowotna, realizowana poprzez psychoterapię indywidualną i grupową oraz psychoedukację (zdobywanie informacji o chorobie) i relaksację.

Postępowanie wspierające – rehabilitacyjne, skierowane do uczestników, prowadzone jest na bazie niżej wymienionych 6 pracowni, tj.:

- 1) pracowni samodzielności;
- 2) pracowni rehabilitacyjno – relaksacyjnej;
- 3) pracowni rękodzieła;
- 4) pracowni ogrodniczo – technicznej;
- 5) pracowni kulinarnej;
- 6) pracowni komputerowej.

Do wymiernych efektów związanych z funkcjonowaniem Środowiskowego Domu Samopomocy należy zaliczyć przede wszystkim:

- 1) podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do podjęcia możliwie jak najszybciej samodzielnego życia;
- 2) zapobieganie społecznej izolacji uczestników w zakresie samodzielnego funkcjonowania w życiu rodzinnym i społecznym;
- 3) redukcję nawrotów choroby i zapobieganie powtórnej hospitalizacji;
- 4) aktywizację społeczną;
- 5) odciążanie rodzin uczestników.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Przechmarce jest elementem realizowanej w powiecie elbląskim strategii zapewniania osobom z zaburzeniami psychicznymi oparcia społecznego, pozwalającego im na zaspokajanie ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnianie i integrację społeczną, rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia powszechnie dostępnych w danej społeczności ról społecznych.

Mieszkanie chronione.

Dom Pomocy Społecznej w Tolkmicku prowadzi mieszkanie chronione dla 6 osób zaburzonych psychicznie czasowo wymagających wsparcia.

Celem mieszkania chronionego jest:

- 1) czasowe zapewnienie wsparcia osobom zaburzonym psychicznie, rekrutującym się ze środowiska lokalnego;
- 2) utrzymanie osób zaburzonych psychicznie w ich naturalnym środowisku, a tym samym przeciwdziałanie zjawisku instytucjonalizacji;
- 3) usamodzielnianie niektórych mieszkańców domów pomocy społecznej, cierpiących na zespoły psychoorganiczne, których aktualny stan zdrowia umożliwia samodzielne życie, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych.

Działalność mieszkania chronionego skierowana jest przede wszystkim do osób młodych, zaburzonych psychicznie, które ze względu na wiek i niepełnosprawność nie wymagają pełnego zakresu usług świadczonych przez stacjonarne placówki pomocy instytucjonalnej, natomiast zakres usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania jest niewystarczający lub niemożliwy do realizacji, jak również niektórych mieszkańców domów pomocy społecznej, cierpiących na zespoły psychoorganiczne, których aktualny stan zdrowia umożliwia samodzielne życie.

Pobyt w mieszkaniu chronionym stanowi niezbędny etap w drodze do uzyskania pełnej samodzielności życiowej.

Działalność mieszkania chronionego dla osób zaburzonych psychicznie, czasowo wymagających wsparcia, ma na celu:

- 1) stworzenie bezpiecznych warunków życia;
- 2) podtrzymywanie optymalnego stopnia funkcjonowania poprzez zindywidualizowane oddziaływanie mieszczącego się w zakresie leczniczo – rehabilitacyjnym oraz opiekuńczo – terapeutycznym;
- 3) podtrzymywanie umiejętności manualno – fizycznych i intelektualno – psychicznych, dotyczących orientacji, zainteresowań, nawiązywania kontaktów;
- 4) utrzymywanie stałych kontaktów z rodzinami osób przebywających w mieszkaniu chronionym.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu.

Zadania realizowane przez Zespół dotyczą orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych i pozaubezpieczeniowych.

W orzeczeniach, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, zgodnie z zapisem art. 6b ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2008 roku Nr 14, poz. 92 z późn. zm.), zawarte są wskazania dotyczące w szczególności:

- 1) odpowiedniego zatrudnienia, uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby;
- 2) szkolenia, w tym specjalistycznego;
- 3) zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej;
- 4) uczestnictwa w terapii zajęciowej;
- 5) konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;

- 6) korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- 7) konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;
- 8) konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;
- 9) spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2005 roku Nr 108, poz. 908 z późn. zm.), predysponujących do ubiegania się o wydanie karty parkingowej, uprawniającej do nie stosowania się do niektórych znaków drogowych, dotyczących zakazu ruchu i postoju.

Baza lokalowa Zespołu umożliwia realizację zadań z zakresu orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w sposób zapewniający:

- 1) poszanowanie dóbr osobistych w trakcie prowadzenia badań lekarskich i rozmów przez członków składów orzekających;
- 2) przestrzeganie tajemnicy lekarskiej;
- 3) zachowanie poufności i ochrony danych osobowych.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu zatrudnia

23 specjalistów,

w tym:

- 1) 13 lekarzy;
- 2) 6 psychologów;
- 3) 4 pracowników socjalnych.

Wszyscy członkowie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności odbyli stosowne szkolenia, obejmujące minimum programowe, określone w § 27 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328).

Członkowie Zespołu posiadają bezwzględnie wymagalne certyfikaty uprawniające do prac w składach orzekających.

W 2008 roku Zespół ustalił stopień niepełnosprawności i niepełnosprawność, w odniesieniu do **4.850 osób**, mieszkańców powiatu iławskiego i elbląskiego, w tym w stosunku do:

- **3.829 osób powyżej 16 roku życia**, orzekając

• lekki stopień niepełnosprawności	319
• umiarkowany stopień niepełnosprawności	1.911
• znaczny stopień niepełnosprawności	1.547
• niezaliczenie do osób niepełnosprawnych	6
• odmowę ustalenia stopnia niepełnosprawności	46
- **1.021 osób poniżej 16 roku życia**, w tym orzekając:

• nie zaliczenie do osób niepełnosprawnych	169
• odmowę ustalenia niepełnosprawności	6

Ponadto Zespół wydał **1.703 legitymacji**, w tym:

- 292 legitymacje wydano osobom poniżej 16 roku życia,
- 1.308 legitymacji wydano osobom powyżej 16 roku życia,

- 103 legitymacje wydano na podstawie orzeczeń wydanych przez inne organy rentowe (KRUS, MON i MSWiA).

Tabela nr 7.

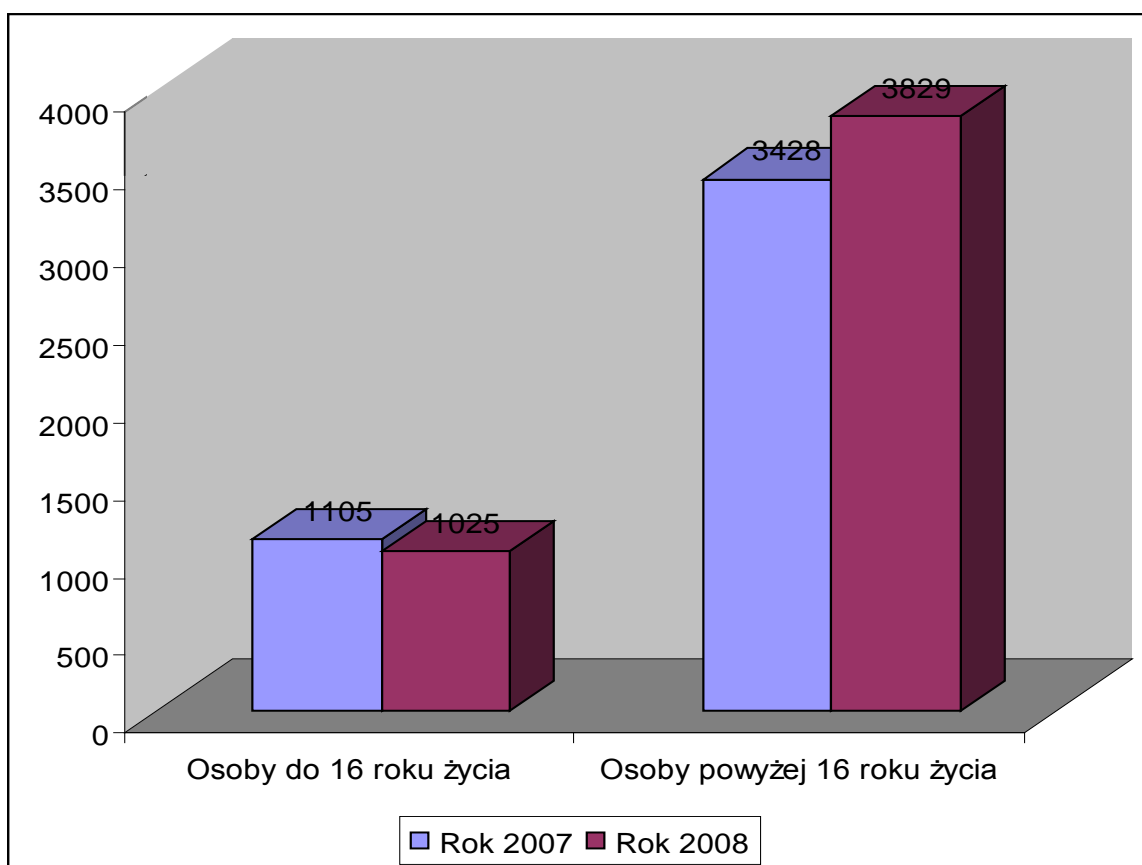
Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w 2007 i 2008 roku.

ROK	OSOBY DO 16 ROKU ŻYCIA	OSOBY POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA
2007	1105	3428
2008	1021	3829

Źródło: opracowania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu.

Wykres nr 6.

Ilość wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w 2007 i 2008 roku.

Zakład Aktywności Zawodowej

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje Zakład Aktywności Zawodowej w Kamionku Wielkim.

Celem działalności Zakładu Aktywności Zawodowej jest:

- 1) zatrudnienie 32 osób niepełnosprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, w odniesieniu do których prowadzony proces rehabilitacji zawodowej i społecznej przygotowuje ich do życia w otwartym

- środowisku;
- 2) pomoc w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

Działalność w Zakładzie prowadzona jest w czterech podstawowych działach,

tj.:

- 1) stolarskim;
- 2) tapicerskim;
- 3) wikliny;
- 4) pralni ekologicznej;
w tym:
 - 1) 20 osób - zatrudnionych w działalności wytwórczej, prowadzonej w ramach działu stolarskiego, tapicerskiego i wikliny;
 - 2) 12 osób - zatrudnionych w działalności usługowej, prowadzonej w ramach pralni ekologicznej, działu stolarskiego oraz działu tapicerskiego.

Działania związane z koordynacją pracy osób niepełnosprawnych prowadzi 14 pracowników, zatrudnionych na 12 etatach.

Zatrudniona kadra oprócz kierunkowego przygotowania zawodowego posiada również odpowiednie predyspozycje osobowościowe, niezbędne do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna, na rzecz niepełnosprawnych pracowników Zakładu Aktywności Zawodowej w Kamionku Wielkim, prowadzona jest w oparciu o zatwierdzone indywidualne programy rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, służące osiągnięciu optymalnego poziomu uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i zawodowym, określające w szczególności:

- 1) poziom i zakres sprawności niezbędnych w pracy osoby niepełnosprawnej oraz metody służących ich osiągnięciu;
- 2) zakres dostosowania technologii z określeniem rodzajów czynności i oprzyrządowania stanowisk pracy przystosowanych do indywidualnych możliwości osoby niepełnosprawnej;
- 3) przewidywane efekty działań służących poprawie u zatrudnionych osób niepełnosprawnych sprawności psychofizycznych, zaradności osobistej i funkcjonowania społecznego w społeczeństwie.

Zakład Aktywności Zawodowej prowadzi pełną dokumentację, dotyczącą uzyskiwanych efektów w zakresie prowadzonej na rzecz pracowników niepełnosprawnych rehabilitacji zawodowej i społecznej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika niezbędne do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku

Realizacja celów terapeutycznych odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do rozwijania:

- 1) umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej;
- 2) psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Terapia realizowana jest na podstawie opracowanego indywidualnego programu rehabilitacji, który określa:

- 1) formy rehabilitacji;
- 2) zakres rehabilitacji;
- 3) metody i zakres nauki umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej;
- 4) formy współpracy z rodziną lub opiekunami;
- 5) planowane efekty rehabilitacji;
- 6) osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji.

W powiecie elbląskim funkcjonują 3 Warsztaty Terapii Zajęciowej, przeznaczone dla **115 uczestników**, w tym:

- 1) Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej w Tolkmicku, gdzie terapia zajęciowa **55 uczestników** odbywa się w **11 - tu** grupach terapeutycznych, w tym:
 - 1) pracowni życia codziennego, prowadzącej również zajęcia z zakresu gospodarstwa domowego;
 - 2) pracowni sztuki użytkowej;
 - 3) pracowni krawieckiej;
 - 4) pracowni usprawniająco – plastycznej;
 - 5) pracowni ogrodniczej;
 - 6) pracowni komputerowo- poligraficznej;
 - 7) pracowni gospodarczo – pralniczej;
 - 8) pracowni filmowo – fotograficznej;
 - 9) pracowni techniczno – konserwatorskiej;
 - 10) pracowni terapeutyczno – opiekuńczej;
 - 11) Pracowni fryzjersko – kosmetycznej.
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej „Krokus” we Władysławowie, gdzie terapia zajęciowa **30 uczestników** odbywa się w **6 - ciu** grupach terapeutycznych, tj.:
 - 1) pracowni życia codziennego, w tym zajęcia z zakresu gospodarstwa domowego;
 - 2) pracowni rękodzieła;
 - 3) pracowni ogrodniczej;
 - 4) pracowni stolarskiej;
 - 5) pracowni gospodarstwa domowego;
 - 6) pracowni agrotechnicznej.
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej w Kamienniku Wielkim przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Milejewie, gdzie terapia zajęciowa **30 uczestników** odbywa się w **6 - ciu** grupach terapeutycznych:
 - 1) pracowni życia codziennego, w tym zajęcia z gospodarstwa domowego;
 - 2) pracowni rękodzieła;
 - 3) pracowni stolarskiej;
 - 4) pracowni komputerowo – poligraficznej;
 - 5) pracowni ogrodniczej;
 - 6) pracowni krawiecko – kaletniczej;
 oraz prowadzone są zajęcia uzupełniające z muzykoterapii i zajęcia usprawniające.

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych powołana została przy

Staroście Elbląskim, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, która jest organem opiniodawczo – doradczy.

Do zakresu działania Rady należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
 - a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
 - b) realizacji praw osób niepełnosprawnych;
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 3) ocena realizacji programów;
- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

4) Bezrobocie.

Obowiązującym aktem prawnym dotyczącym szeroko pojętego bezrobocia oraz określającym formy jego zwalczania i pomocy osobom bezrobotnym jest Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

Ustawa ta określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

Celem tej działalności ma być przede wszystkim pełne i produktywne zatrudnienie, rozwój zasobów ludzkich, osiągnięcie wysokiej jakości pracy oraz wzmacnianie integracji i solidarności społecznej.

Bezrobotnym jest osoba niezatrudniona i niewykonywująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, a w przypadku osoby niepełnosprawnej - osoba zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru, nieucząca się w szkole (z wyjątkiem szkół dla dorosłych w systemie zaocznym lub wieczorowym), poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, nie posiadająca dochodu z ubezpieczenia społecznego.

Tabela nr 8.

Dane związane z rynkiem pracy w powiecie elbląskim – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Jednostka terytorialna:	Powiat elbląski	
Lata:	2007	
Kategoria:	Rynek pracy	
Zakres danych:	Ogółem	
	J. m.	2007
PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY		
Pracujący wg płci		
ogółem	osoba	7 721
mężczyźni	osoba	4 288
kobiety	osoba	3 433
PRACUJĄCY ŁĄCZNIE Z ROLNICTWEM INDYWIDUALNYM		
Pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci		
ogółem		
ogółem	osoba	11 767
mężczyźni	osoba	6 695
kobiety	osoba	5 072
sektor rolniczy		

ogółem	osoba	4 330
mężczyźni	osoba	2 627
kobiety	osoba	1 703
sektor przemysłowy		
ogółem	osoba	3 846
mężczyźni	osoba	2 714
kobiety	osoba	1 132
sektor usługowy razem		
ogółem	osoba	3 591
mężczyźni	osoba	1 354
kobiety	osoba	2 237
sektor usługowy - usługi rynkowe		
ogółem	osoba	1 620
mężczyźni	osoba	859
kobiety	osoba	761
sektor usługowy - usługi nierynkowe		
ogółem	osoba	1 971
mężczyźni	osoba	495
kobiety	osoba	1 476
BEZROBOCIE		
Bezrobotni zarejestrowani wg płci i typu		
ogółem		
ogółem	osoba	4 344
zamieszkali na wsi	osoba	3 258
z prawem do zasiłku	osoba	736
mężczyźni		
ogółem	osoba	1 694
zamieszkali na wsi	osoba	1 256
z prawem do zasiłku	osoba	400
kobiety		
ogółem	osoba	2 650
zamieszkali na wsi	osoba	2 002
z prawem do zasiłku	osoba	336
Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia i płci		
wyższe		
ogółem	osoba	135
mężczyźni	osoba	35
kobiety	osoba	100
policealne, średnie zawodowe		
ogółem	osoba	776
mężczyźni	osoba	221
kobiety	osoba	555
średnie ogólnokształcące		
ogółem	osoba	235
mężczyźni	osoba	55
kobiety	osoba	180
zasadnicze zawodowe		
ogółem	osoba	1 410
mężczyźni	osoba	593
kobiety	osoba	817
gimnazjalne i poniżej		
ogółem	osoba	1 788

mężczyźni	osoba	790
kobiety	osoba	998
Oferty pracy wg grup osób		
ogółem		22
Stopa bezrobocia rejestrowanego		
ogółem	%	22,5
Udział bezrobotnych zarejestrowanych do ludności w wieku produkcyjnym		
ogółem	%	12,1
mężczyźni	%	8,9
kobiety	%	15,7
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok		
ogółem	osoba	1 824
w % ludności aktywnej zawodowo	%	0,0
w % bezrobotnych ogółem	%	42,0

Źródło: opracowania Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela nr 9.

Liczba osób bezrobotnych, rekrutujących się z poszczególnych gmin powiatu elbląskiego, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Elblągu – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Gmina	Ogółem liczba osób bezrobo- tnych	z ogółem						Stosunek liczby osób bezrobotnych do ogółu liczby mieszkańców jednostki administra- cyjnej w %
		kobiety	z prawem do zasiłku	osoby do 12 m-cy od dnia ukończenia nauki	do 25 roku życia	powy- -żej 50 lat	długo- trwale bezro- botne	
Młynary	271	166	37	2	56	36	190	5,9
Pasłęk	1.421	887	254	35	254	266	889	7,4
Tolkmicko	528	317	70	8	79	108	373	7,9
Elbląg	497	284	91	11	93	85	314	7,7
Godkowo	353	207	46	7	81	45	247	10,8
Gronowo	355	221	80	9	60	58	219	7,2
Elbląskie								
Markusy	272	163	46	3	51	35	196	6,6
Milejewo	234	142	52	4	49	45	142	7,7
Rychliki	413	263	60	10	73	83	292	10,3
OGÓLEM	4.344	2.650	736	89	796	761	2.862	7,7

Źródło: opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Elblągu

Tabela nr 10.

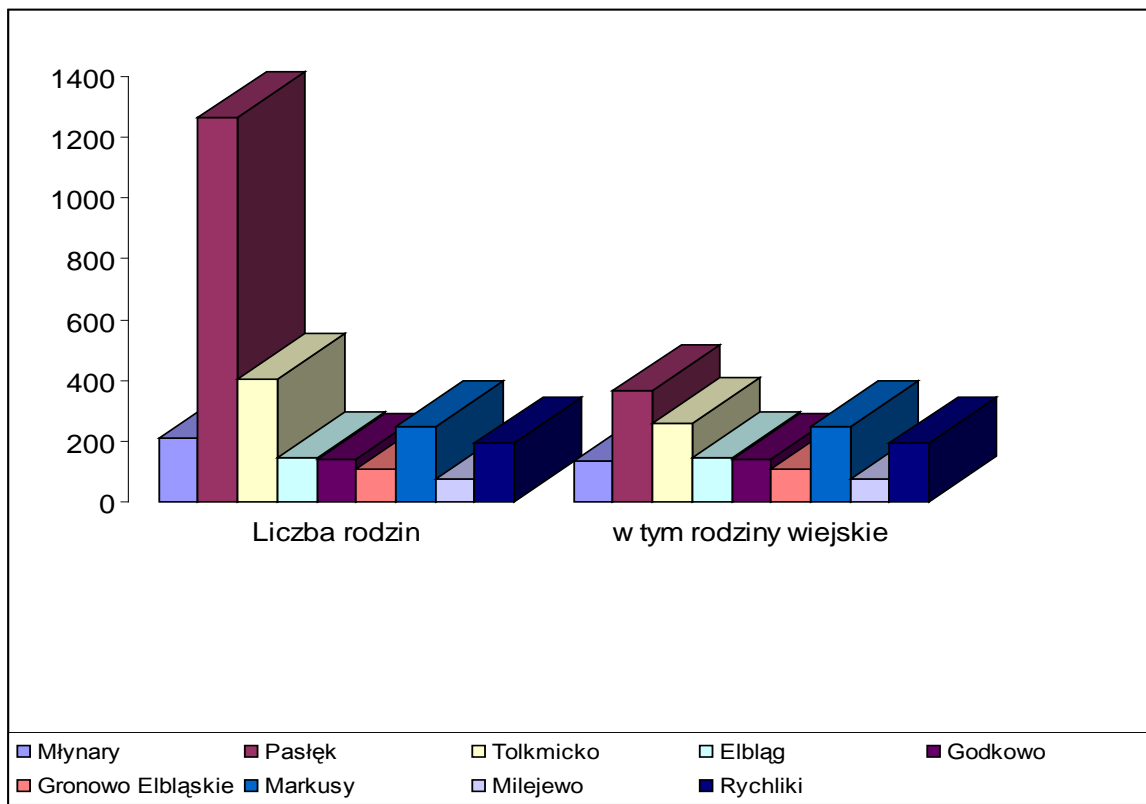
Liczba rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu bezrobocia – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		ogółem	w tym na wsi	
1.	Młynary	209	133	725
2.	Pasłęk	1.268	365	4.389
3.	Tolkmicko	402	258	1.345
4.	Elbląg	143	143	531
5.	Godkowo	140	140	533
6.	Gronowo Elbląskie	109	109	381
7.	Markusy	246	246	835
8.	Milejewo	74	74	287
9.	Rychliki	193	193	810
	OGÓLEM	2.784	1.661	9.836

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

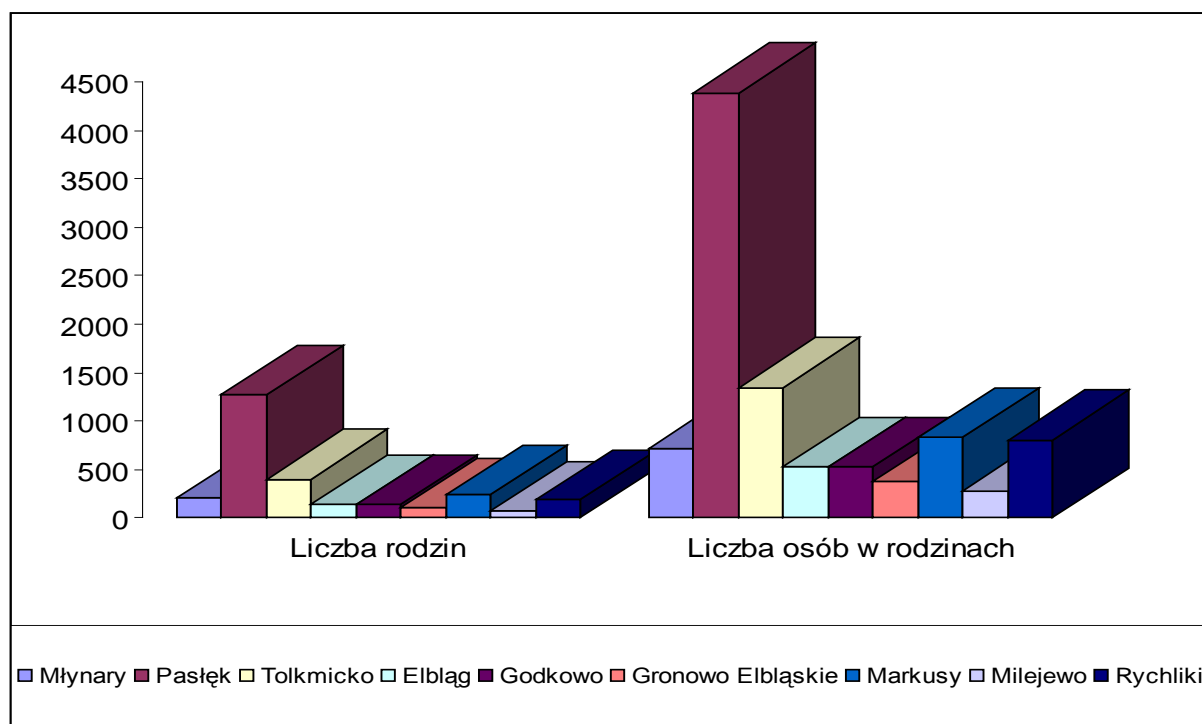
Wykres nr 7.

Liczba rodzin objętych pomocą z tytułu bezrobocia – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Wykres nr 8.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą z tytułu bezrobocia – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

- Do **zadań powiatu** w zakresie polityki rynku pracy należy między innymi:
- 1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
 - 2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;
 - 3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy, a także pracodawcom poprzez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
 - 4) inicjowanie, wdrażanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
 - 5) inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych i innych działań na rzecz aktywizacji bezrobotnych;
 - 6) opracowywanie analiz i sprawozdań oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia;
 - 7) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami;
 - 8) współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego;
 - 8) przyznawanie i wpłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia.

Polityka rynku pracy opierać ma się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi w ramach działalności rad zatrudnienia, partnerstwa lokalnego oraz uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Do zakresu działania **powiatowej rady zatrudnienia** należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w powiecie;
- 2) ocena racjonalności gospodarowania środkami Funduszu Pracy;
- 3) opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych fakultatywnych zadań;
- 4) składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w powiecie,
- 5) ocenianie okresowych sprawozdań z działalności powiatowych urzędów pracy;
- 6) opiniowanie refundowania ze środków Funduszu Pracy kosztów szkoleń specjalistycznych pracowników zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Podstawowymi **usługami rynku pracy** są:

- 1) pośrednictwo pracy
- to przede wszystkim: udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych; pozyskiwanie ofert pracy; informowanie o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy; informowanie o przysługujących prawach i obowiązkach;
- 2) usługi EURES
- to przede wszystkim: udzielanie pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych, zgodnie z prawem swobodnego przepływu pracowników w Unii Europejskiej; informowanie o sytuacji na rynkach pracy, z uwzględnieniem występujących tam zawodów deficytowych i nadwyżkowych; przeciwdziałanie i zwalczanie przeszkód w mobilności w dziedzinie zatrudnienia; inicjowanie projektów o zasięgu międzynarodowym i zarządzanie nimi;
- 3) poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa
- polega przede wszystkim na: udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych; udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach kształcenia i szkolenia, kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie; inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych;
- 4) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy
- prowadzone przede wszystkim poprzez: uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy; uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych;
- 5) organizacja szkoleń
- w przypadku: braku kwalifikacji zawodowych; konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji; utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie; braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

- 1) finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego, szkolenia lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego poza

- miejszem zamieszkania w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;
- 2) finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe;
 - 3) dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
 - 4) refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;
 - 5) finansowanie dodatków aktywizacyjnych.

Bezrobocie przyczyniając się do zubożenia materialnego rodziny, powoduje również negatywne skutki, takie jak:

- 1) na poziomie rodziny
- jej dezintegracja (upadek autorytetów i zakłócenia w socjalizacji ról), zmniejszenie siły wsparcia emocjonalnego i solidarności między członkami, zwiększenie ryzyka wystąpienia patologii życia rodzinnego;
- 2) na poziomie indywidualnym
- brak wiary we własne siły, obniżenie samooceny, potęgowanie się zdolności do pokonywania problemów, przyczynia się do zaniku gotowości i chęci do pracy, obniżenie poziomu umiejętności funkcjonowania w zorganizowanych formach życia społeczno - gospodarczego.

Szczególne zagrożenie niesie długotrwały brak pracy. Trwałe pozostawanie bez pracy zmniejsza z każdym tygodniem szansę na zatrudnienie, postępuje zużycie kwalifikacji, wtórne przystosowanie i utrata atrakcyjności dla pracodawcy. Może być przyczyną narastania zjawisk społecznie niepożądanych, może wyzwalać szeroko rozumiane zachowania patologiczne. Dodatkowo przymusowa bezczynność zawodowa i nieregularny tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne.

5) Uzależnienia.

Negatywne zjawiska społeczne są często konsekwencją braku umiejętności radzenia sobie z problemami i stresem. Uzależnienie jest bardzo ważnym problemem społecznym, którego specyfika wyraża się nie tylko w szczególnym zagrożeniu zdrowia, ale również w zagrożeniu dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Zagrożenie uzależnieniem dotyczy wszystkich grup społecznych bez względu na region, wiek, posiadane wykształcenie, status finansowy, pochodzenie rodzinne, itp.

Alkoholizm.

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu powszechnie postrzegane są jako jedne z najważniejszych zagrożeń społecznych. Konsumpcja alkoholu ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne, zarówno jednostek jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących, ale wpływają na całą populację.

Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych takich jak: zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Największe jednak szkody wynikające z nadużywania alkoholu przez dorosłych dotyczą dzieci, które żyją w ciągłym lęku,

poczuciu zagrożenia. Negatywne wzorce wyniesione z dzieciństwa często przenoszone są w ich dorosłe życie.

Tabela nr 11.

Liczba osób korzystających z pomocy świadczonej przez terenowe ośrodki pomocy społecznej z powodu alkoholizmu – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	LICZBA RODZIN	W TYM NA WSI	LICZBA OSÓB W RODZINIE
1.	Młynary	36	23	95
2.	Pasłęk	61	14	159
3.	Tolkmicko	5	2	5
4.	Elbląg	9	9	30
5.	Godkowo	18	18	64
6.	Gronowo Elbląskie	19	19	41
7.	Markusy	0	0	0
8.	Milejewo	14	14	54
9.	Rychliki	9	9	14
	OGÓŁEM	171	108	462

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

Wykres nr 9.

Liczba osób objętych pomocą z tytułu alkoholizmu – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

W gminach działają Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zajmujące się przede wszystkim promowaniem zdrowego stylu życia, zmniejszaniem ilości spożywanego alkoholu przez młodzież, zmniejszaniem ilości nowych przypadków uzależnień, ochroną rodzin przed przemocą domową oraz inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

W szczególności komisje inicjują takie zadania, jak:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych;
- 2) udzielanie rodzinom pomocy psychologicznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej i informacyjnej;
- 4) ustalanie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży alkoholu;
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

W ramach swojej działalności Gminne Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowują Gminne Programy Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi.

Na terenie powiatu elbląskiego funkcjonuje **Powiatowy Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej.**

Adresatami bezpłatnej pomocy świadczonej w ramach Punktu są rodziny powiatu elbląskiego, które znalazły się w problemowej, kryzysowej sytuacji życiowej, spowodowanej uzależnieniem, współuzależnieniem alkoholowym lub przemocą domową i nie były w stanie same jej przetrwać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

W ramach Punktu zatrudnieni są specjaliści z zakresu uzależnień i przemocy, w tym: terapeuta, pedagog oraz radca prawny, którzy świadczą pomoc osobom wymagającym wsparcia.

Do wymiernych rezultatów realizacji zadań przez Punkt należy zaliczyć:

- 1) świadczenie wsparcia emocjonalnego, ułatwiającego odreagowywanie negatywnych przeżyć i emocji, związanych z problemem alkoholowym;
- 2) kształtowanie samoświadomości odbiorców - osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy;
- 3) uzyskanie informacji o możliwościach leczenia odwykowego;
- 4) promowanie i upowszechnianie wiedzy, dotyczącej skutecznych sposobów radzenia sobie z uzależnieniem, przemocą w rodzinie.

Narkomania.

Narkomania to powszechnie stosowany termin na określenie grupy uzależnień spowodowanych używaniem pewnych grup środków odurzających działających na ośrodkowy układ nerwowy. W Polsce, stosowna ustawa, nakłada na państwo obowiązek podejmowania działań wychowawczych, profilaktycznych, prewencyjnych, resocjalizacyjnych, rehabilitacyjnych i leczniczych w stosunku do osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem.

Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny. Tym bardziej, że obecnie pojawiła się nowa generacja odurzających się - zażywających amfetaminę, palących marihuanę i haszysz, jednak nie wypadających szybko ze swoich ról społecznych.

Pomocy i wsparcia osobom uzależnionym od narkotyków i środków odurzających udziela Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień „Monar” w Elblągu.

Do podstawowych zadań realizowanych przez Poradnię należy:

- 1) profilaktyczna działalność edukacyjno - informacyjna na temat uzależnień i wynikających z nich zagrożeń, HIV, AIDS;
- 2) kierowanie do ośrodków „Monar-u”, na oddziały detoksykacyjne;

- 3) motywowanie do podjęcia leczenia;
- 4) praca z osobami uzależnionymi i ich rodzinami w zakresie radzenia sobie z istniejącym problemem oraz udzielanie wsparcia w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem;
- 5) współpraca z instytucjami publicznymi.

Podejmowane działania mają na celu przede wszystkim:

- 1) zwiększenie liczby osób podejmujących leczenie;
- 2) zmniejszenie liczby osób eksperymentujących, używających i nadużywających narkotyków;
- 3) podwyższenie stanu wiedzy o skutkach zażywania środków odurzających;
- 4) zmniejszenie ryzyka popadnięcia w nałóg;
- 5) stworzenie możliwości trzeźwego życia w środowisku;
- 6) wykształcanie własnych postaw życiowych;
- 7) znormalizowanie stosunków rodzinnych i szkolnych.

6) Starość.

Wzrastające zainteresowanie problematyką starości wiąże się z demograficznym faktem postępującego, w coraz szybszym tempie, starzenia się społeczeństwa. Znaczenie nabiera pogląd, że starość stanowi tak samo istotny etap życia, jak każdy inny.

Poprawa warunków bytowania prowadzi do coraz dłuższego życia. Ludzie w starszym wieku wymagają specyficznych form pomocy, których celem jest jak najdłuższe utrzymanie ich we własnym środowisku rodzinnym i sąsiedzkim.

Rehabilitacja seniorów zyskuje coraz bardziej na znaczeniu.

Analiza kosztów związanych z pielęgnowaniem obłożnie chorego człowieka starego wykazała jednoznacznie, że każda forma pomocy przedłużająca okres funkcjonowania w dotychczasowym środowisku jest tańsza od wydatków poniesionych na jego stałą pielęgnację i całodobową opiekę w instytucjonalnych formach opieki. Można to osiągnąć poprzez zapewnienie kompleksowych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz socjalnych w miejscu zamieszkania.

Domy pomocy społecznej

Każdy człowiek potrzebuje miejsca, w którym może czuć się bezpiecznie. Potrzebuje własnego mieszkania - przestrzeni, którą może dysponować zgodnie ze swoim gustem i potrzebami - miejsca, w którym czuje się najlepiej i do którego zawsze może wrócić. Nie zawsze jednak ludzie mogą mieszkać we własnym domu. Zdarza się, że muszą go opuścić z powodu znacznego pogorszenia się stanu zdrowia czy braku opieki.

Jedną z najważniejszych instytucji wspierających osoby starsze w Polsce są stacjonarne domy pomocy społecznej.

Działalność domów pomocy społecznej opiera się w szczególności na świadczeniu mieszkańcom całodobowej opieki, zaspokajaniu podstawowych potrzeb: bytowych, edukacyjnych, społecznych i religijnych na poziomie ogólnie przyjętego standardu. Umożliwia także mieszkańcom korzystanie ze świadczeń zdrowotnych, jakie w pełni im przysługują.

Domy pomocy społecznej przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki, której powodem może być wiek, niepełnosprawność, choroba. Dla osób nie potrafiących samodzielnie funkcjonować i zaspokajać swoich potrzeb w codziennym życiu, którym niemożliwe jest zapewnienie niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Jednym z głównych powodów, dla których ludzie zamieszkują w domach pomocy społecznej jest stan zdrowia. Osoby przyjmowane do tych domów ze względu na wskazania zdrowotne cierpią często na znaczną utratę sprawności psychofizycznej, a także zaawansowaną starość. Mogą składać się na nią: kłopoty z poruszaniem się, wykonywaniem prostych, codziennych czynności, utrata pamięci, zaburzenia psychiczne, różnego rodzaju choroby i niepełnosprawności.

Równie znaczącym czynnikiem są wskazania socjalne, z powodu których osoba nie może dłużej mieszkać w swoim domu i zostaje przeniesiona do takiej instytucji, jaką jest dom pomocy społecznej. Na jej sytuację mają wówczas istotny wpływ: złe warunki mieszkaniowe, zbyt niskie dochody w stosunku do dużych wydatków związanych z kosztami utrzymania, samotność oraz złe stosunki rodzinne, konflikty z bliskimi.

Mieszkańcy trafiają do domów pomocy społecznej także z powodu zaniedbania przez bliskich, braku opieki, wsparcia, pomocy. Wówczas, bardzo często mieszkańcy sami dokonują wyboru i zamieszkują w domach pomocy. Oczekując, że ich życie zmieni się „na lepsze”.

Dom pomocy społecznej to miejsce zarówno wygnania, jak i wyboru. Częściej jednak – wygnania niż wyboru. Miejsce, które stało się koniecznością i jedynym rozwiązaniem trudnej, życiowej sytuacji.

Funkcjonowanie domów pomocy społecznej opiera się na utrzymaniu w tej instytucji przyjaznej, rodzinnej atmosfery – atmosfery zaufania, bliskich relacji i poczucia przynależności. Zwraca się dużą uwagę na zdrowie mieszkańców i zapewnienie im odpowiedniej opieki oraz rehabilitacji. Wszelkie podejmowane tu działania mają jeden wspólny cel: zapewnić możliwie najwyższą jakość życia mieszkańcom.

Wszystkim, którzy zajmują się tymi osobami, pracownikom socjalnym, pielęgniarce, opiekunom i wszystkim pracownikom domów pomocy społecznej, zależy przede wszystkim na tym, aby jakość życia mieszkańców ich domów była wysoka, by mieszkańcy byli zadowoleni i dobrze czuli się w swoim domu.

Istotne jest kompleksowe podejście do mieszkańca, które wymaga współpracy wielu osób o różnych profesjach. Obok wyżej wymienionych zespół taki powinien posiadać psychologa, fizykoterapeutę, dietetyka, terapeutę zajęciowego.

Konieczna jest wielodyscyplinarność zespołu, spowodowana wielkością i różnorodnością problemów ludzi starych. Zazwyczaj chorują oni na wiele schorzeń, które nakładają się na sytuację psychospołeczną i socjalną.

Na terenie powiatu elbląskiego całodobową opiekę dla osób starszych zabezpieczają 3 domy pomocy społecznej o profilu dla osób przewlekle somatycznie chorych, dysponujące **198 miejscami**, w tym:

- DPS Tolkmicko 116 miejsc;
- DPS Władysławowo 40 miejsca;
- DPS Rangóry 42 miejsca.

Domy pomocy społecznej są placówkami zapewniającymi kompleksowe wsparcie osobom niepełnosprawnym i niesamodzielnym, czyli generalnie wymagającym pomocy osób drugich, którym nie można udzielić odpowiedniej pomocy w środowisku.

Powodzenie udzielonego wsparcia, a co za tym idzie osiągnięcie pożądaných i zakładanych wyników, zależy w głównej mierze od właściwego przygotowania personelu fachowego, charakteryzującego się szczególną wrażliwością na problemy mieszkańców.

Na dzień dzisiejszy domy pomocy społecznej, funkcjonujące na terenie powiatu elbląskiego, osiągnęły wymagalny standard świadczonych usług.

Podstawowymi celami wprowadzenia określonych standardów usług były:

- odpowiednie zmiany w infrastrukturze obiektów - poprawa warunków lokalowych.

Wynika to z faktu, iż placówki funkcjonowały w obiektach niedostosowanych do aktualnych wymogów w tym zakresie.

- odpowiednie kształtowanie polityki kadrowej i postaw pracowniczych.

Niezbędny element właściwej realizacji zadań, wrażliwości na potrzeby mieszkańców oraz zapewnienia sprawnego wdrażania założeń podstawowych standardów świadczonych usług.

- dostosowanie zasad funkcjonowania placówek do aktualnych wymogów.

Dotyczyło to zwłaszcza problemów związanych z działalnością społeczności domów, sposobu i zasad sprawowania opieki nad mieszkańcami oraz integracji ze środowiskiem lokalnym.

W zakresie prowadzenia opieki całodobowej, obejmującej działania o charakterze pielęgnacyjnym, opiekuńczym i rehabilitacyjnym, na terenie powiatu elbląskiego, realizuje również **Zakład Opiekuńczo - Leczniczy w Pasłęku**.

Jego głównym zadaniem jest pomoc osobie starszej, chorej i niepełnosprawnej w uzyskaniu maksymalnej sprawności i samodzielności. Opieką Zakładu objęte są osoby nie kwalifikujące się do leczenia szpitalnego, ale wymagające stałej, profesjonalnej opieki dla podtrzymania zdrowia i bezpieczeństwa.

W ramach swojej działalności ZOL prowadzi również działalność pielęgnacyjną, polegającą na opiece chorego w domu, tzw. opieka domowa. Forma ta jest uzupełnieniem działań pielęgniarki środowiskowej i pomocy społecznej, dlatego też jej rozwijanie może być dobrym rozwiązaniem problemów ludzi starszych - osoba dłużej pozostaje w środowisku domowym, gdzie czuje się najlepiej.

7) **Przestępczość.**

W życiu codziennym spotykamy się z takimi czynami, które zakłócają ład społeczny i z takimi zachowaniami, które są szczególnie użyteczne i pożądane. Czynom takim towarzyszy zazwyczaj rzecz ważna – reakcja otoczenia: pochwalenie albo potępienie określonego postępowania, czasami obojętność.

Przestępczość nieletnich jest obecnie poważnym problemem na całym świecie. Stanowi ona przedmiot wielu badań naukowych prowadzonych również w Polsce. Walka z niekorzystnymi zjawiskami społecznymi, do których zaliczamy przestępczość i demoralizację nieletnich, wymaga określenia i poznania czynników je powodujących.

Przestępczość nieletnich jest wypadkową wielu czynników, w tym m.in.:

- 1) kryzysu w rodzinie (rozluźnienie więzi rodzinnych, niewydolność wychowawcza, niekorzystne wzorce osobowe – alkoholizm, narkomania);
- 2) niepowodzeń szkolnych (brak zainteresowań i miejsc do ich rozwijania, zagospodarowania wolnego czasu);
- 3) zagrożeń wynikających z alkoholizmu, narkomanii, przynależności do nieformalnych grup młodzieżowych.

Od wielu lat odnotowuje się stały wzrost przestępczości wśród nieletnich. Zwiększa się zarówno ilość sprawców, jak i liczba popełnionych przez nich czynów karalnych. Niepokojącym zjawiskiem jest tendencja wzrostowa nieletnich sprawców, popełniających czyny o największym ciężarze gatunkowym, niebezpieczne dla życia lub zdrowia ludzkiego, a mianowicie:

- 1) uszkodzenie ciała;

- 2) bójki i pobicia;
- 3) zgwałcenia;
- 4) kradzieże i wymuszenia rozbójnicze.

Wśród wielu elementów determinujących przestępczość nieletnich wymienić należy przede wszystkim:

- 1) chęć zdobycia pieniędzy lub innych korzyści materialnych;
- 2) zaimponowanie innym;
- 3) namowa kolegów lub osób dorosłych;
- 4) chęć przebywania i realizowania się w grupach nieformalnych;
- 5) powielanie wzorców i zachowań, mających swoje źródło w domu rodzinnym, bądź lansowanych w środkach masowego przekazu, scen przemocy, okrucieństwa, agresji, gwałtu;
- 6) poczucie bezkarności za wcześniejsze czyny oraz poszukiwanie akceptacji;
- 7) brak oparcia i poczucia bezpieczeństwa wśród rodziców lub opiekunów.

Analizując problemy związane z przestępczością nieletnich, należy zwrócić uwagę na działania przestępcze realizowane w zorganizowanych grupach, często z udziałem dorosłych. Jest to zjawisko bardzo niepokojące, bowiem działalność taka powoduje szybkie pogłębianie się procesu demoralizacji, a w związku z tym zmniejszanie szans na resocjalizację.

Odrębnego zaakcentowania wymaga działalność przestępcza, której dopuszczają się coraz częściej dzieci przed ukończeniem 13 roku życia.

Obniżanie się granicy wieku nieletnich sprawców jest szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem społecznym. Wymaga podjęcia natychmiastowych przedsięwzięć w zakresie prawa, wychowania i resocjalizacji w celu ograniczenia bądź zahamowania negatywnych zachowań dzieci. Należy podkreślić, że zjawisko to świadczy o braku odpowiedzialnej opieki w stosunku do małoletnich, o zaniedbaniach wychowawczych w rodzinie i w szkole, a także o nie podejmowaniu we właściwym czasie odpowiednich środków zaradczych wobec małoletnich, przejawiających symptomy zdemoralizowania, bądź narażonych na demoralizację ze strony osób dorosłych.

Coraz większy niepokój budzi występowanie wśród dzieci i młodzieży zjawisk patologicznych takich jak:

- 1) alkoholizm;
- 2) narkomania;
- 3) prostytutcja;
- 4) ucieczka z domów rodzicielskich oraz placówek wychowawczo – opiekuńczych oraz zakładów resocjalizacyjnych.

Zagrożeniem dla zdrowia oraz życia dzieci i młodzieży, a także przyczyną wielu negatywnych zachowań jest zjawisko narkomanii i alkoholizmu, które w większości przypadków mają swoją genezę w patologii rodziny. Nie można tutaj pominąć znaczenia takich czynników jak: ciekawość, naśladowanie dorosłych, zaburzenia natury osobowościowo – emocjonalnej itp.

Z uwagi na kryminogenny charakter, w zainteresowaniu policji pozostaje zjawisko prostytutki, także wśród nieletnich. Większość dziewcząt, podejrzewanych o uprawianie nierządu, stanowią uciekinierki z domów rodzicielskich i ośrodków szkolno – wychowawczych. Głównym motywem uprawiania nierządu przez nieletnie dziewczęta jest chęć zdobycia środków materialnych.

Na podstawie analizy okoliczności popełniania czynów karalnych przez nieletniego, zauważyć można, że stopień ich społecznego niebezpieczeństwa jest dużo mniejszy w porównaniu z przestępstwami popełnianymi przez dorosłych.

Przestępstwo jest zjawiskiem społecznym, wkraczającym masowo do współczesnego życia. Narusza ono wiele sfer i interesów społecznych ale i indywidualnych. Dlatego przeciwdziałanie temu zjawisku nie może stanowić domeny wyłącznie organów ścigania. Zapobieganie przestępczości jest sprawą

całego społeczeństwa, wszystkich instytucji państwowych i wszystkich obywateli, chociaż zasadnicze czynności muszą spoczywać w rękach organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

Popelnianie czynów karalnych przez nieletnich stanowi wielki problem społeczny i zajmuje ważne miejsce we współczesnej kryminologii. Bezsprzeczne jest twierdzenie, że przeciwdziałanie przestępczości nieletnich należy do istotnych zadań polityki społecznej państwa, systemu oświaty i wychowania, instytucji i organizacji społecznych, wymiaru sprawiedliwości oraz samych rodzin, częstokroć bezradnych wobec problemów, jakie stwarza im wychowanie dzieci. Powszechnie też uważa się, że profilaktyka jest znacznie skuteczniejszym środkiem eliminowania tych zjawisk niż działalność resocjalizacyjna, kiedy nieprzystosowanie społeczne jest już bardzo zaawansowane. Związek pomiędzy profilaktyką a resocjalizacją jest podobny do związku pomiędzy zapobieganiem chorobom, a ich leczeniem.

Przesunięcia akcentu z działań resocjalizacyjnych na profilaktyczne następuje poprzez wzmożenie działalności opiekuńczo – wychowawczej, niesienie pomocy socjalnej i zdrowotnej dzieciom i ich rodzicom oraz odchodzenie w postępowaniu z młodzieżą wykojeoną od działań represyjnych na rzecz oddziaływań wychowawczych i terapeutycznych.

Wiodącą rolę wśród instytucji spełnia szkoła i odpowiednie terenowe organy oświaty oraz organy wymiaru sprawiedliwości – Sąd Rodzinny i Nieletnich.

W systemie resocjalizacyjno – profilaktycznym poszczególne instytucje pełnią określone zadania, które stanowią jednocześnie kolejne etapy postępowania z nieletnimi, społecznie nieprzystosowanymi, a mianowicie:

- 1) wykrywanie zagrożeń i objawów nieprzystosowania społecznego (policja, szkoły);
- 2) diagnozowanie i poradnictwo (szkoły, pogotowia opiekuńcze, schroniska dla nieletnich);
- 3) orzekanie o charakterze stosowanych norm i środków oddziaływań (sądy rodzinne);
- 4) oddziaływanie opiekuńczo – wychowawcze, psychoterapeutyczne, resocjalizacyjne (organizacje młodzieżowe, kuratorzy, psychiatrzy, psychologowie).

Obok instytucji państwowych w resocjalizacji biorą udział także organizacje społeczne, młodzieżowe i zawodowe. Jest to działalność prowadzona systematycznie lub doraźnie, realizowana w ramach profilaktyki ogólnej i szczegółowej.

Organizacje społeczne zobowiązane są do udzielania pomocy rodzinie w wychowaniu nieletniego, a także do ograniczenia negatywnego wpływu rodziny na dziecko poprzez skrócenie do minimum czasu ich pobytu w domu, aż do całkowitego odizolowania nieletniego od zdemoralizowanych rodziców.

Organizacji i instytucji społecznych jest wiele. Prezentują one specjalności wynikające z ich zawodowych lub środowiskowych zainteresowań, prowadzą działalność, która w sposób bezpośredni lub pośredni zapobiega demoralizacji i niedostosowaniu nieletnich.

Należałoby tu wymienić w pierwszej kolejności Związek Harcerstwa Polskiego, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Polski Komitet Pomocy Społecznej. Placówki te udzielają wszechstronnej pomocy dzieciom zagrożonym, bądź wykojeonym społecznie. Pomoc ta przybierać może formy organizowania obozów i kolonii, pomocy materialnej, patronatu nad zakładami opiekuńczo – wychowawczymi lub poradnictwa wychowawczego.

Zaznaczyć należy, że jednym z istotnych wyznaczników funkcjonalności całego systemu profilaktyczno – resocjalizacyjnego jest współdziałanie wszystkich instytucji do tego powołanych. Stanowi to wtedy integralną całość systemu oświaty

i wychowania, co zakłada stosowanie wobec podopiecznych oddziaływania opiekuńczo – wychowawczego, a nie represyjnego.

Jednakże efektywność zapobiegania niedostosowaniu społecznemu oraz przestępczości dzieci i młodzieży osłabia fakt, że kompetencje w tej dziedzinie pozostają w gestii różnych resortów, instytucji i organizacji społecznych. Prowadzi to do znacznej różnorodności instytucji uczestniczących w zapobieganiu niedostosowania dzieci i młodzieży. Poza tym należy zauważyć brak jakiegokolwiek ogniwa, które koordynowałoby tę działalność.

W systemie zapobiegania przestępczości wśród nieletnich występuje również niedostatek placówek profilaktycznych, usytuowanych zarówno w systemie oświaty i wychowania, jak i poza nim.

8) Kadry pomocy społecznej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej do zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej należy między innymi szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.

Obecnie występuje duże zapotrzebowanie na podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej.

Właściwe przygotowanie kadr umożliwi podejmowanie działań, które coraz wszechstronniej będą wspierały prawidłowy rozwój dziecka i rodziny oraz innych grup społecznych w środowisku lokalnym oraz organizowały wszechstronną pomoc w sytuacjach kryzysowych.

Skuteczna realizacja tego zadania przede wszystkim wpłynie na:

- 1) poprawę standardu świadczonych usług;
- 2) umacnianie lokalnego zintegrowanego systemu pomocy społecznej na rzecz wspierania grup społecznych;
- 3) tworzenie lokalnych programów samopomocowych;
- 4) profesjonalne udzielanie specjalistycznej pomocy.

Tabela nr 12.

Liczba osób zatrudnionych w powiatowych jednostkach pomocowych, funkcjonujących na terenie powiatu elbląskiego – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	JEDNOSTKA	STAN ZATRUDNIENIA
1.	PCPR	11
2.	Domy Pomocy Społecznej	118
3.	Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze	46
4.	Ośrodki Wsparcia	11
	<u>OGÓŁEM</u>	<u>186</u>

Źródło: opracowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu.

Wykres nr 10.

Liczba osób zatrudnionych w powiatowych jednostkach pomocowych, funkcjonujących na terenie powiatu elbląskiego – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

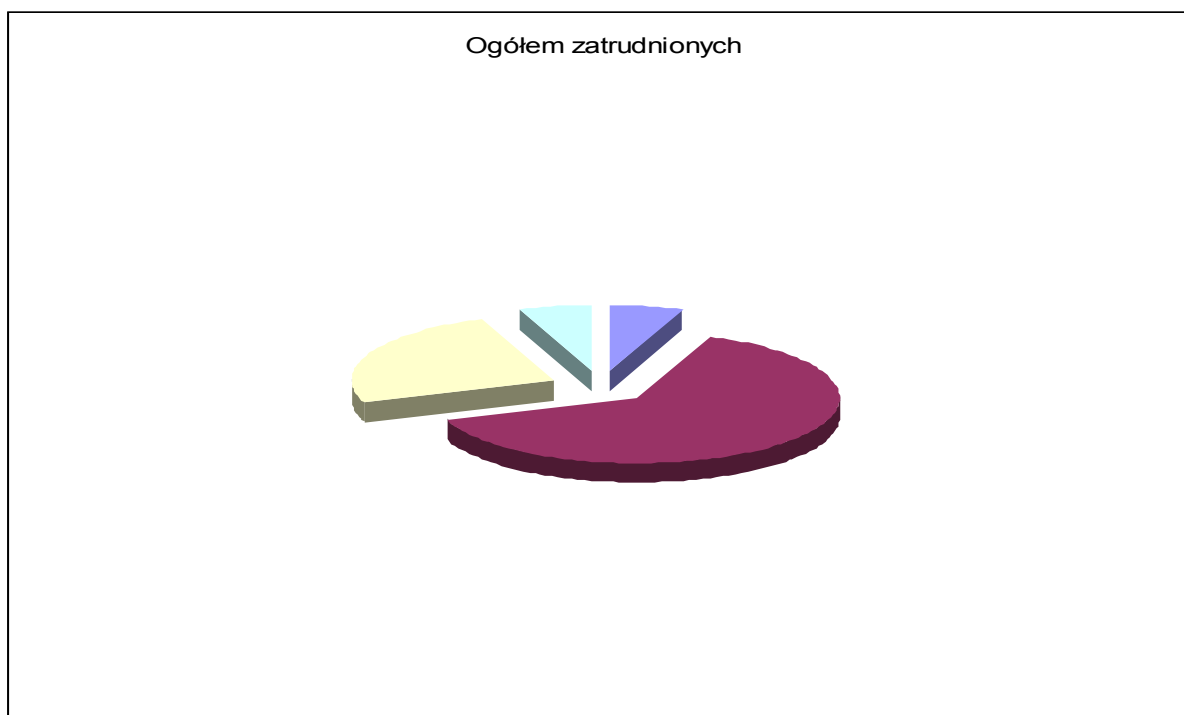

Tabela nr 13.

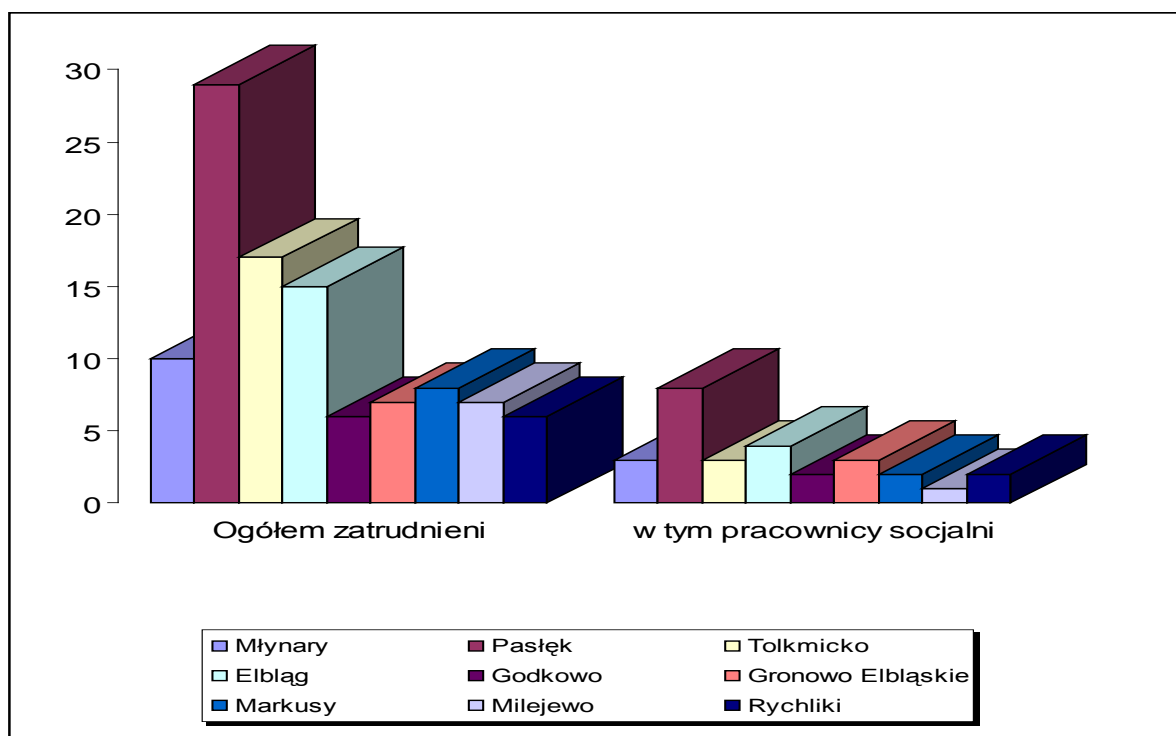
Liczba osób zatrudnionych w terenowych ośrodkach pomocy społecznej, funkcjonujących na terenie powiatu elbląskiego – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

L.P.	GMINA	ZATRUDNIENIE OGÓŁEM	W TYM PRACOWNICY SOCJALNI	POZOSTAŁA KADRA
1.	Młynary	10	3	7
2.	Pasłęk	29	8	21
3.	Tolkmicko	17	3	14
4.	Elbląg	15	4	11
5.	Godkowo	6	2	4
6.	Gronowo Elbląskie	7	3	4
7.	Markusy	8	2	6
8.	Milejewo	7	1	6
9.	Rychliki	6	2	4
	OGÓŁEM	105	28	77

Źródło: opracowania terenowych ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu elbląskiego.

Wykres nr 11.

Liczba osób zatrudnionych w terenowych ośrodkach pomocy społecznej, funkcjonujących na terenie powiatu elbląskiego – według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku.

ROZDZIAŁ IV.
KIERUNKI ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ PROPOZYCJE
ROZWIĄZYWANIA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.

1. PROGRAM DZIAŁAŃ POWIATU ELBLĄSKIEGO NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2009 – 2014.

Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych został określony na lata 2009- 2014. Przedmiotowy program uzyskał akceptację Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Elblągu oraz został przyjęty do realizacji uchwałą Rady Powiatu w Elblągu.

Nadrzędnym celem niniejszego programu jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia począwszy od urodzenia, na wieku podeszłym kończąc.

Cel ten zostanie osiągnięty przez planowanie i dążenie do stworzenia warunków, które zapewnią zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych w kolejnych fazach życia. Wyznaczone cele powinny obejmować wszystkie zaangażowane strony, a działania zainicjowane w tym programie powinny być kontynuowane po jego upływie, natomiast ich efekty oceniane i podsumowywane w przyszłości.

Realizacja poniższego programu jest procesem systematycznego zbierania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym. Poprzez ciągle monitorowanie programu będzie on w miarę potrzeb uaktualniany, przede wszystkim w zakresie opracowywania szczegółowych projektów. Program ten może stanowić bazę do powstawania projektów, mających na celu realizację ujętych w nich zadań. Może też stanowić podstawę do aplikowania o środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Europejskiego Funduszu Społecznego przez samorządy terytorialne i organizacje pozarządowe.

Obszarem objętym niniejszym programem jest powiat elbląski, natomiast beneficjentami są osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny.

Partnerami w realizacji tego programu będą:

- 1) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 2) administracja rządowa;
- 3) administracja samorządowa (Starostwo Powiatowe, terenowe ośrodki pomocy społecznej, Powiatowy Urząd Pracy);
- 4) organizacje pozarządowe;
- 5) kościoły i związki wyznaniowe.

Prace nad „Programem działań powiatu elbląskiego na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2009 – 2014” rozpoczęto od zidentyfikowania, na podstawie aktualnej sytuacji osób niepełnosprawnych, głównych problemów dotyczących wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Biorąc pod uwagę te problemy określono cel strategiczny oraz 5 głównych obszarów, które uznano za priorytetowe dla realizacji celu strategicznego programu tj.:

RÓWNE SZANSE, AKTYWNE POSTAWY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE ELBLĄSKIM.

Niżej wymienione obszary są współzależne i służą osiągnięciu celu strategicznego programu:

Obszar I. Profilaktyka niepełnosprawności.

Cel ogólny: Zapobieganie powstawania niepełnosprawności.

Cele szczegółowe:

I.1. Wczesne diagnozowanie.

- Działanie I.1.1. Wczesne objęcie opieką kobiet w ciąży.
- Działanie I.1.2. Tworzenie punktów wczesnej interwencji.
- Działanie I.1.3. Utworzenie powiatowej poradni prenatalnej w Pasłęku.
- Działanie I.1.4. Opracowywanie programów dotyczących przeciwdziałania wadom postawy u dzieci i młodzieży, zwłaszcza ze środowisk wiejskich.
- Działanie I.1.5. Podejmowanie działań zmierzających do doposażenia placówek rehabilitacji w sprzęt rehabilitacyjny.

I.2. Propagowanie zdrowego stylu życia.

- Działanie I.2.1. Opracowywanie lokalnych programów sprzyjających zdrowemu stylowi życia.

I.3. Bezpieczny ruch drogowy.

- Działanie I.3.1 Organizowanie akcji uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Działanie I.3.2 Uświadamianie dzieci i młodzieży o bezpieczeństwie ruchu drogowego.

Obszar II. Rehabilitacja społeczna.

Cel ogólny: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integracja.

Cele szczegółowe:

II.1. Stworzenie systemu wsparcia społecznego.

- Działanie II.1.1. Stworzenie bazy informacji o ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych.
- Działanie II.1.2. Wspieranie placówek i instytucji zajmujących się rehabilitacją oraz zaopatrzeniem osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
- Działanie II.1.3. Powołanie Pełnomocników Burmistrzów i Wójtów ds. Osób Niepełnosprawnych.
- Działanie II.1.4. Organizacja szkoleń dla Pełnomocników Burmistrzów i Wójtów ds. Osób Niepełnosprawnych z zakresu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Działanie II.1.5. Utworzenie gminnych punktów konsultacyjno – informacyjnych dla osób niepełnosprawnych.

II.2 Tworzenie przyjaznego środowiska.

- Działanie II.2.1. Opracowywanie lokalnych programów dotyczących likwidacji barier funkcjonalnych.
- Działanie II.2.2. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.
- Działanie II.2.3. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
- Działanie II.2.4. Tworzenie map dostępności otoczenia dla osób niepełnosprawnych.
- Działanie II.2.5. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.

II.3. Rozwój infrastruktury społecznej umożliwiającej korzystanie z usług rehabilitacyjnych.

- Działanie II.3.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.
- Działanie II.3.2. Zakup środków transportu dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- Działanie II.3.3. Organizacja usług na rzecz osób niepełnosprawnych.

II.4. Wyrównywanie szans w zakresie kultury, sportu, turystyki i rekreacji.

- Działanie II.4.1. Organizowanie imprez, wystaw, aukcji, olimpiad, spartakiad i przeglądów artystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych.
- Działania II.4.2. Inicjowanie powstawania stowarzyszeń i klubów sportowych.
- Działanie II.4.3. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

II.5. Wyrównywanie szans w edukacji.

- Działanie II.5.1. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia oddziałów integracyjnych w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych.
- Działanie II.5.2. Pomoc finansowa dzieciom niepełnosprawnym w formie stypendiów.

Obszar III. Rehabilitacja zawodowa.

Cel ogólny: Wyrównywanie szans zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe:

III.1. Stworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

- Działanie III.1.1. Tworzenie programów aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.
- Działanie III.1.2. Opracowywanie programów związanych z wykorzystaniem

- Działanie III.1.3. środki Europejskiego Funduszu Społecznego.
Budowanie systemu samozatrudniania osób niepełnosprawnych, w tym prowadzenie doradztwa o charakterze organizacyjno – prawnym i ekonomicznym w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej, podejmowanej przez osoby niepełnosprawne, udzielanie pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.
- Działanie III.1.4. Rozpowszechnianie możliwości korzystania z dofinansowań ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w tym w szczególności do wynagrodzeń.

III.2. Stworzenie warunków do szkolenia i przekwalifikowania osób niepełnosprawnych.

- Działanie III.2.1. Tworzenie bazy danych podmiotów szkolących.
- Działanie III.2.2. Zwrot pracodawcom kosztów szkolenia w celu ochrony miejsc pracy, w związku ze zmianą profilu produkcji.
- Działanie III.2.3. Rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeb regionalnego rynku pracy .
- Działanie III.2.4. Prowadzenie na rzecz osób niepełnosprawnych szkoleń i przekwalifikowań.
- Działanie III.2.5. Prowadzenie współpracy z organami rentowymi w zakresie wynikającym z przepisów emerytalno – rentowych.
- Działanie III.2.6. Utworzenie specjalistycznego ośrodka szkoleniowo rehabilitacyjnego oraz kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, prowadzonej na bazie Ośrodka.
- Działanie III.2.7. Utworzenie Centrów Aktywności Społecznej dla zatrudniania osób z zaburzeniami psychicznymi.

III.3. Programowanie zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

- Działanie III.3.1. Tworzenie, przystosowywanie tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych oraz partycypacja w ww. kosztach, prowadzenie współpracy z właściwym Terenowym Inspektorem Pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.
- Działanie III.3.2. Prowadzenie współpracy z pracodawcami w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Obszar IV. Wspomaganie rodziny wobec niepełnosprawności.

Cel ogólny: Kompleksowe wspieranie rodzin osób niepełnosprawnych.

Cel szczegółowy:

IV.1. Wspomaganie rodziny wobec niepełnosprawności.

- Działanie IV.1.1. Rozwój usług rehabilitacyjno - terapeutycznych.
- Działanie IV.1.2. Tworzenie placówek i ośrodków wspierających rodzinę.

Obszar V. Stwarzanie warunków dla rozwoju partnerstwa społecznego.

Cel ogólny: Zintegrowanie działań partnerów społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe:

V.1. Wzmocnienie roli wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

- Działanie V.1.1. Promocja wolontariatu
- Działanie V.1.2. Szkolenie wolontariatu.
- Działanie V.1.3. Tworzenie punktów wolontariatu.

V.2. Organizacje społeczne partnerami administracji publicznej w realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

- Działanie V.2.1. Opracowanie programów na rzecz osób niepełnosprawnych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Działanie V.2.2. Zlecenie zadań organizacjom pozarządowym.

Szczegółowe zadania realizowane w ww. obszarach określa harmonogram działań, stanowiący załącznik do „Programu działań powiatu elbląskiego na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2009 – 2014”.

2. PROGRAM PRORODZINNY POWIATU ELBLĄSKIEGO NA LATA 2009 – 2013.

Celem polityki społecznej jest tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych, a w szczególności poprawa bezpieczeństwa socjalnego lokalnej społeczności.

Założenia polityki społecznej są definiowane wokół następujących głównych obszarów:

- 1) przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych żyjących w ubóstwie, wynikającym szczególnie z bezrobocia w połączeniu z takimi dysfunkcjami, jak niezaradność opiekuńczo - wychowawcza rodziców, bezdomność, alkoholizm, narkomania;
- 2) rozwoju systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) rozwoju systemu pomocy dziecku i rodzinie, w celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie.

Założenia polityki społecznej realizowane są poprzez:

- 1) opracowywanie i realizację programów, zgodnych z celami strategii rozwiązywania problemów społecznych;
- 2) zagwarantowanie udziału organizacji pozarządowych w budowaniu i realizacji systemowych działań na rzecz integracji i wyrównywania szans grup największego ryzyka;
- 3) prowadzenie działań umożliwiających wykorzystanie środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w oparciu o zasadę partnerstwa i współpracę różnych podmiotów działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- 4) podejmowanie skoordynowanych działań o charakterze profilaktyczno – interdyscyplinarnym na rzecz dzieci i ich rodzin;

- 5) specjalistyczne szkolenia kadry pracującej z osobami szczególnego ryzyka.

Pomoc skierowana jest przede wszystkim do rodzin dysfunkcyjnych, których liczba ostatnimi czasy systematycznie się zwiększa.

Mówiąc o dysfunkcyjności mamy na myśli przede wszystkim brak realizacji podstawowych funkcji rodziny, nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych członków rodziny, a zwłaszcza dziecka.

Proces upadku rodziny wyraźnie widoczny jest w rodzinach długotrwale bezrobotnych. Z nieprawidłowym funkcjonowaniem rodziny wiążą się takie zjawiska, jak alkoholizm, przemoc i znęcanie się nad członkiem rodziny, rozwód lub śmierć rodziców, narkomania, przestępczość, próby samobójcze, ubóstwo, brak właściwej opieki rodzicielskiej i ogólna niezaradność życiowa.

W celu skutecznego przeciwdziałania pogłębianiu się kryzysów i narastaniu problemów w rodzinach niezbędnym jest rozwój profesjonalnego, sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego i wsparcia rodzin.

Ustawa o pomocy społecznej określa, iż „Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa rodzinnego;
- 2) terapii rodzinnej - działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań;
- 3) pracy socjalnej."

Opracowując „Program prorodzinny powiatu elbląskiego na lata 2009 – 2013” Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu wyznaczyło osiem podstawowych obszarów działań:

1. Cel główny:

Budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

2. Cele szczegółowe:

Obszar I.

Podjęcie działań mających na celu poprawę sytuacji rodzin zagrożonych patologią poprzez rozwój profilaktyki.

Obszar II.

Zapobieganie kierowaniu dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców do placówek opiekuńczo – wychowawczych poprzez wsparcie w ramach działalności placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego.

Obszar III.

Zapobieganie kierowaniu dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodziców do placówek opiekuńczo – wychowawczych poprzez umieszczanie w rodzinnej opiece zastępczej.

Obszar IV.

Rozwój różnych form rodzicielstwa zastępczego.

Obszar V.

Dostosowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych do prawidłowego przebiegu procesu wychowania dzieci w nich umieszczonych.

Obszar VI.

Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.

Obszar VII.

Rozwój i funkcjonowanie Samodzielnego Mieszkania w Pasłęku.

Obszar VIII.

Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Zakładane rezultaty realizacji „Programu prorodzinnego powiatu elbląskiego na lata 2009 – 2013”.

1. Zahamowanie wzrostu liczby dzieci przebywających w różnych formach opieki poza rodziną.
2. Zapewnienie opieki dzieciom o szczególnych potrzebach, pozbawionych opieki rodziców naturalnych.
3. Poprawa warunków pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
4. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.
5. Stworzenie systemu współpracy między podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.
6. Wzmocnienie więzi rodzinnych w rodzinach biologicznych.
7. Rozwój poradnictwa specjalistycznego i jego dostępność na terenie całego powiatu.
8. Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i uzyskanie wsparcia materialnego i finansowego dla rodzin zastępczych.

Szczegółowe zadania realizowane w ww. obszarach określa harmonogram działań, stanowiący załącznik do „Programu prorodzinnego powiatu elbląskiego na lata 2009 – 2013”.

3. ZESPÓŁ INTERWENCJI KRYZYSOWEJ.

Interwencja kryzysowa to zespół interdyscyplinarnych, profesjonalnych, celowych i skoordynowanych oddziaływań, wykorzystujących zasoby klienta kryzysowego, jego naturalnego otoczenia społecznego oraz instytucji pomagających, których celem jest ułatwienie odzyskania przezeń równowagi wewnętrznej i poczucia sprawczości oraz rozwiązania problemu (problemów), stanowiących podłoże doświadczenia kryzysowego. Odbiorcą tych działań mogą być zarówno jednostki jak i grupy oraz całe społeczności.

Interdyscyplinarność oddziaływań interwencyjnych wynika z charakteru doświadczenia kryzysowego, a szczególnie z tej jego cechy jaką jest skomplikowana symptomatologia. Oznacza ona przede wszystkim, że kryzys niejako rozlewa się na wszystkie sfery funkcjonowania wewnętrznego i zewnętrznego jednostki. Dlatego wymaga pomocy ze strony specjalistów różnych dziedzin. Najczęściej są to psychologowie, pracownicy socjalni, prawnicy. Nierzadko wskazany jest również udział duszpasterzy, czasem pedagogów, lekarzy - w zależności od rodzaju dziedzin najbardziej dotkniętych kryzysem.

Rodzaje kryzysów.

W praktyce wyróżnia się najczęściej dwa rodzaje kryzysów:

- ✓ kryzysy rozwojowe (normatywne);
- ✓ kryzysy sytuacyjne (traumatyczne).

Kryzysy rozwojowe są nieodłączną częścią życia każdego człowieka, są spodziewane, czasem nawet oczekiwane, zawsze wymagają zmiany ról i zadań, towarzyszy im napięcie emocjonalne. Przykłady kryzysów rozwojowych: rozpoczęcie / zakończenie szkoły, rozpoczęcie / zakończenie pracy, zawarcie związku małżeńskiego, urodzenie dziecka, opuszczenie domu rodzinnego.

Kryzysy traumatyczne wywołane są najczęściej przez nagłe, niespodziewane, silnie urazowe zdarzenia, które zagrażają bezpieczeństwu, poczuciu tożsamości, czasem zdrowiu i życiu. Wydarzenia, które mogą spowodować tego rodzaju kryzys to np.: śmierć bliskiej osoby, zdrada, gwałt, wypadek komunikacyjny, pożar, powódź, walka zbrojna, akt terrorystyczny, poważna choroba somatyczna lub inwalidztwo, przemoc w rodzinie. Kryzysy traumatyczne mogą prowadzić do zaburzeń posttraumatycznych.

Kryzysy dzielimy również na:

- ✓ ostre (przebiegające w okresie około 6-ciu tygodni);
- ✓ chroniczne (z objawami utrzymującymi się powyżej 6-ciu tygodni, czasem nawet latami). Do kryzysów chronicznych dochodzi, gdy osoba wycofała się lub zastosowała patologiczne rozwiązania (w kryzysach rozwojowych) lub zatrzymała się w fazie reakcji emocjonalnej (w kryzysach traumatycznych).

Objawy kryzysu

✓ **na płaszczyźnie emocjonalnej:**

intensywny lęk, przerażenie, rozpacz, złość, poczucie winy i krzywdy, bezradność i poczucie beznadziejności, niepokój o przyszłość, zaprzeczanie, poczucie winy, zmęczenie, brak poczucia bezpieczeństwa, poczucie utraty kontroli, żal, wściekłość, otępienie, niepewność, poczucie bezradności, panika, rozpacz, depresja, frustracja, nieprzystosowanie, oszołomienie, złość.

✓ **na płaszczyźnie zachowania:**

niezdolność do podejmowania typowych aktywności, zmiany aktywności, zwiększenie zależności od otoczenia, intensyfikacja działań nieprzemysłanych lub patologicznych (alkohol, narkotyki), wybuchy gniewu, podenerwowanie, reakcje historyczne, osłabione reakcje, zmiana w sposobie komunikowania się, płacz.

✓ **na płaszczyźnie biofizjologicznej:**

pocenie się, biegunka, wymioty, bóle, wysypki, problemy z oddychaniem, męczenie się, zmiana apetytu, zaburzenia snu.

✓ **na płaszczyźnie poznawczej:**

utrata zwykłej zdolności rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji typu: dezorientacja, brak logicznego myślenia, utrata sensu zdarzeń, zawężenie pola uwagi, kłopoty z koncentracją, niepewność, spontaniczne obrazy z przeszłości, koszmary senne .

Osobę w stanie kryzysu chronicznego charakteryzuje brak umiejętności radzenia sobie, bierność, bezradność, brak motywacji do zmiany, skłonność do wycofywania się, rezygnacja z odpowiedzialności, pogorszenie relacji społecznych, postawa unikania, lęk przed wysiłkiem i kontaktami, nastrój obniżony, dolegliwości somatyczne.

Zasadnicze elementy procesu interwencyjnego.

Nie da się sformułować uniwersalnej recepty na pomaganie w kryzysie. Doświadczenie to, cechując się niepowtarzalnością wynikającą z unikatowego „współdziałania” osoby i sytuacji, nie pozwala na przygotowanie przydatnej zawsze dokładnej procedury. Niemniej jednak w prawie wszystkich kryzysach odnajdujemy wspólne rysy, powtarzające się zawsze elementy składowe. One zaś pozwalają na stworzenie pewnych ram, rodzaju modelu na tyle „przestronnego wewnątrznie”, by mógł być wypełniony specyficznymi działaniami adekwatnymi do specyficznego („tego właśnie”) kryzysu.

Praktyka interwencyjna wskazuje, że elementami tej „ramy” powinny być następujące części składowe:

- zapewnienie bezpieczeństwa, rozumianego jako bezpieczeństwo psychologiczne i fizyczne. Dlatego niezbędna jest szybka ocena poziomu zagrożenia by interwent mógł podjąć kroki zabezpieczające klienta przed doznaniem krzywdy. Poczuciu bezpieczeństwa służy zarówno umieszczenie go w hostelu, zadbanie o jego bezpośrednie potrzeby, jak i komunikat słowny, że w miejscu w którym się znalazł nie grozi mu żadne niebezpieczeństwo.
- dostarczenie wsparcia, dokonuje się przez spójny komunikat ze strony interwenta, że klient jest kimś na kim mu zależy. Dla udzielenia wsparcia niezbędne jest wypracowanie w sobie postawy akceptacji, szacunku, empatii - niezależnej od wzajemności lub jej braku po stronie klienta. Okazywanie zainteresowania, komunikowanie troski.
- ocena stanu klienta i rozmiaru kryzysu,
- określenie problemu kryzysowego, ważne by interwent na wstępie podjął trud zrozumienia problemu, jaki klient przeżywa z jego punktu widzenia. Zobaczenie problemu klienta jego oczami jest warunkiem skuteczności wszelkich dalszych procedur interwencyjnych.
- przegląd i analiza możliwości poradzenia sobie z kryzysem, bardzo istotny krok, ponieważ wielu klientów sądzi, że nie istnieją żadne dobre wyjścia z ich sytuacji. Ważne jest dokonanie tej pracy we współpracy z klientem. Proponowanie rozważenia tylko tych pomysłów, które mogą być realistyczne w sytuacji, w jakiej jest klient. Myślenie o możliwościach poradzenia sobie powinno uwzględniać zasoby wewnętrzne klienta /wiedzę, umiejętności, sprawność umysłową, sprawdzone kiedyś sposoby radzenia sobie/ oraz zasoby zewnętrzne - wszelkie rodzaje wsparcia środowiskowego, instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego dostępnego w sytuacji klienta. Identyfikacja zasobów jest użyteczna do wyboru najlepszych możliwości.
- sformułowanie planów, po dobrym rozważeniu najbardziej realistycznych wariantów klient ma

szansę budować plan wychodzenia z kryzysu mając głębokie poczucie jego własności. Plan powinien określać co powinno być zrobione, jaki jest udział klienta, co pozostaje w gestii interwenta. Raz jeszcze należy podkreślić potrzebę poczucia własności klienta wobec planu wychodzenia z kryzysu. Nawet jeśli pomagacz ma lepsze pomysły powinien przyjąć wersję klienta. W przeciwnym razie pomysły pozostaną pomysłami.

- uzyskanie zobowiązania, rodzaj kontraktu zawieranego pomiędzy stronami. Gdy klient ma poczucie własności wobec poczynionych planów to zawarcie dobrego kontraktu stanowi logiczny, łatwy następny krok. Ważne jest by interwent w uzgodnionym z klientem czasie i trybie monitorował działania nad rozwiązywaniem problemu.

Przedstawiony tu schemat stanowi coś, co można określić, jaką podstawową procedurę interwencyjną, mającą na celu przywrócenie stabilności klienta i określenie drogi rzeczywistego rozwiązania trudnych sytuacji mających związek z kryzysem. Po wykonaniu tej pracy zazwyczaj klient podejmuje działania stosowne do charakteru problemu. Mogą to być praca psychoterapeutyczna, udział w projekcie socjalnym, kroki prawne itp.

Działania związane z interwencją kryzysową, na terenie powiatu elbląskiego, realizowane są przez:

- 1) Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Tolkmicku;
- 2) Zespół Poradnictwa Rodzinnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu;
- 3) Powiatowy Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej.

Przedmiotowe działania z zakresu interwencji kryzysowej, z uwagi na ich szczególną rolę w rozwiązywaniu różnorodnych problemów społecznych oraz stałym wzrostem zapotrzebowania na tego typu specjalistyczne usługi, będą podlegały ciągłemu monitorowaniu, ze szczególnym uwzględnieniem procesu ich doskonalenia oraz rozszerzania wachlarza – rodzaju usług, w zależności od zmieniającego się zapotrzebowania.

4. CENTRUM SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA.

Ustawa o pomocy społecznej przewiduje szeroki wachlarz form pomocy, które mogą być świadczone na rzecz klientów pomocy społecznej. Oprócz pomocy pieniężnej pomoc może być udzielona również w formie niepieniężnej. Niepieniężnym świadczeniem jest między innymi : praca socjalna czy poradnictwo specjalistyczne.

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, albo z całą społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. Z pracy socjalnej mogą skorzystać osoby, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne jest realizowane przez udzielanie

informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Natomiast poradnictwo psychologiczne - przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Osoby i rodziny potrzebujące pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych mogą skorzystać z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu w ramach:

- 1) Zespołu Poradnictwa Rodzinnego;
- 2) Powiatowego Punktu Konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej.

W ramach poradnictwa specjalistycznego prowadzone jest:

- 1) poradnictwo dla dzieci;
- 2) poradnictwo dla rodziców dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych;
- 3) działalność diagnostyczno - konsultacyjnej dla rodziców naturalnych dzieci objętych innymi formami opieki;
- 4) pomoc rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań, w szczególności poprzez poradnictwo rodzinne, terapię rodzinną oraz pracę socjalną;
- 5) współpraca z placówkami opiekuńczo – wychowawczymi w zakresie okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w placówce.

Przedmiotowe działania z zakresu poradnictwa specjalistycznego, z uwagi na ich szczególną rolę w rozwiązywaniu różnorodnych problemów społecznych oraz stałym wzrostem zapotrzebowania na tego typu specjalistyczne usługi, będą podlegały ciągłemu monitorowaniu, ze szczególnym uwzględnieniem procesu ich doskonalenia oraz rozszerzania wachlarza – rodzaju usług, w zależności od zmieniającego się zapotrzebowania.

5. PROGRAM PROMOCJI ZATRUDNIENIA ORAZ AKTYWIZACJI LOKALNEGO RYNKU PRACY.

Bezrobocie - jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia, na przestrzeni ostatnich lat stało się w Polsce, jak i w naszym powiecie, jednym z głównych problemów społecznych.

Pojawiło się w chwili wprowadzenia zasad gospodarki rynkowej i spowodowało załamanie się rynku pracy.

Jako główne przyczyny narastania bezrobocia należy wymienić:

- 1) recesję gospodarczą, spadek produkcji przemysłowej oraz popytu na siłę roboczą;
- 2) procesy restrukturyzacyjne w gospodarce i zatrudnieniu;
- 3) fiskalizm, wysokie czynsze, bariera popytu, zmienność warunków działania, będące przyczyną regresu w sektorze prywatnym;
- 4) pasywność postaw i zachowań wielu podmiotów i ludzi, brak przygotowania merytorycznego i psychologicznego do działania w warunkach gospodarki rynkowej, konkurencji i ryzyka;

- 5) wchodzenie na rynek pracy licznych roczników wyżu demograficznego;
- 6) ograniczenia w interwencyjnych działaniach państwa na rzecz rynku pracy, spowodowane trudnościami budżetowymi;
- 7) niedostosowanie struktury kształcenia zawodowego kadr do potrzeb reformowanej gospodarki.

Skutki bezrobocia dotyczą bezpośrednio rodziny, jako podstawowej komórki społecznej oraz jednostki, jako jej części składowej. Brak pracy jest okresem szczególnie trudnym dla wielu gospodarstw domowych. Wpływa na pogorszenie ich sytuacji finansowej i psychofizycznej oraz na wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Złe warunki materialne są jednym z czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy w szczególności wzrost zapadalności na niektóre choroby społeczne – nerwice, choroby serca, choroby psychiczne, gruźlicę płuc, tradycyjnie już uznaną za chorobę będącą wynikiem biedy i niedożywienia. Bezrobotni zauważają u siebie pogorszenie samopoczucia. Prawie wszyscy odczuwają niepokój, lęk, przygnębienie, rozdrażnienie. Taka sytuacja wpływa destrukcyjnie na rodzinę i pełnienie jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa.

Dla podopiecznych pomocy społecznej dotkniętych bezrobociem dużym problemem jest regulowanie czynszów mieszkaniowych.

Jako pierwsze czynione są oszczędności na opłatach za mieszkanie, energię elektryczną, gaz. Naraża to dodatkowo rodzinę na lęk przed eksmisją, odłączeniem prądu, gazu. W dalszej kolejności oszczędzają na żywności, odzieży, zdrowiu i kształceniu dzieci. Pociąga to za sobą skutki w postaci: zaniku aspiracji edukacyjnych młodego pokolenia, ograniczenia możliwości ich dalszego kształcenia, hamowania rozwoju zdolności i zainteresowań. Dzieci i młodzież stopniowo izolują się od środowiska swoich rówieśników, co wpływa negatywnie na ich rozwój intelektualny i społeczny. Czują się odrzucone i popadają w konflikt z koleżankami, kolegami, a niekiedy i z prawem.

Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja jest przejawem braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno - ekonomicznej czy życiowego nieudacznictwa. Powoduje to zachwianie systemu wartości takich jak: wykształcenie, uczucia, praca, solidarność.

Bezrobocie jest często czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne, do których należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanie, kradzieże, przestępczość.

Dominującą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią długotrwale bezrobotni i bez prawa do zasiłku. Wynikiem długotrwałego bezrobocia są poważne zmiany w psychice bezrobotnych oraz ich izolacja społeczna. Dla części z tych osób, bezrobocie staje się w coraz większym stopniu sposobem na życie, w związku z tym ich aktywizacja społeczno – zawodowa jest bardzo trudna. Wymaga ona zastosowania zupełnie innych metod pracy oraz poświęcenia znacznie dłuższego czasu, niż dzieje się to w przypadku osób pozostających bez zatrudnienia do 12 miesięcy.

Długotrwale bezrobocie zmniejsza szansę na znalezienie pracy, a tym samym powoduje degradację materialną i społeczną jednostek dotkniętych tym problemem oraz ich rodzin, co z kolei często prowadzi do wykluczenia społecznego.

Szczególnie dotkliwie jest bezrobocie w przypadku osób powyżej 45 roku życia. Brak pracy odbiera tym ludziom szansę na godne życie. Należy zwrócić

uwagę na fakt, że osoby bezrobotne powyżej 45 roku życia mają za sobą długoletni staż. Dla pracodawców są jednak zbyt zaawansowani wiekowo, by ich zatrudnić, a za młodzi, aby otrzymać świadczenie przedemerytalne lub emeryturę.

Równie niepokojącym zjawiskiem jest bezrobocie wśród ludzi młodych do 24 roku życia. Według prognozy, w najbliższych latach wejdą na rynek pracy kolejne roczniki wyżu demograficznego. Jednocześnie przyrost zasobów pracy nie jest równoważny z przyrostem nowych miejsc pracy w gospodarce, co może skutkować wzrostem bezrobocia w tej grupie wiekowej. Podjęcie pracy tuż po zakończeniu edukacji sprzyja wykształceniu w młodych ludziach zdolności adaptacyjnych. Brak takich możliwości wzmacnia poczucie bezsilności i spycha w bierność młode pokolenie, które nie dąży do kontynuacji edukacji i zwiększenia swej atrakcyjności na rynku pracy.

W powiecie elbląskim od lat utrzymuje się wysoki poziom bezrobocia wśród osób posiadających niskie kwalifikacje zawodowe – wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i poniżej.

Przyczyny tego zjawiska są następujące:

- 1) zaniedbanie edukacyjne i zawodowe pewnych grup społecznych i często brak możliwości podjęcia dalszej nauki;
- 2) niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe pewnych środowisk społecznych;
- 3) łatwa wymienialność tej grupy pracowników – są zwalniani w pierwszej kolejności, równocześnie brak jest zainteresowania pracodawców podnoszeniem kwalifikacji tych pracowników.

Ograniczenie skali bezrobocia i jego skutków wymaga wspólnych działań wielu podmiotów: państwa, służb zatrudnienia, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, placówek oświatowo – wychowawczych i innych, a przede wszystkim samych zainteresowanych.

Głównym celem Powiatowego Urzędu Pracy jest kontynuacja działań w zakresie wykorzystania ustawowych instrumentów oddziaływania na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenia negatywnych skutków bezrobocia, zarówno społecznych, jak i ekonomicznych.

Cel ten realizowany jest poprzez realizację zadań z zakresu administracji rządowej i zadań własnych powiatu, określonych ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2008 roku Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

Na tej podstawie PUP określa swoje cele w zakresie:

- 1) polityki rynku pracy:
 - sukcesywne ograniczenie skali i skutków bezrobocia;
- 2) instrumentów rynku pracy :
 - doskonalenie działalności Urzędu na rzecz ograniczenia skutków bezrobocia;
 - objęcie działaniem aktywizującym jak największej liczby osób;
- 3) gospodarowania Funduszem Pracy i budżetem:
 - zapewnienie racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi;
- 4) organizacji i zarządzania:
 - optymalizacja działań PUP.

Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy wynika z realizacji ustawowego obowiązku, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Obszar działania programu.

Na poziom bezrobocia wpływa wiele czynników, począwszy od sytuacji makroekonomicznej, poprzez ogólną sytuację w kraju, na lokalnej kończąc.

Najważniejsze instrumenty przeciwdziałania bezrobociu znajdują się w rękach państwa i to one w głównej mierze decydują o sytuacji na rynku pracy.

Na czynniki kształtowane w skali kraju, przez rząd, parlament czy też wolny rynek np. wysokość podatków, wysokość pochodnych kosztów pracy, kursy złotego i innych walut, wysokość oprocentowania kredytów, przepisy kodeksu pracy itp., wpływ lokalnych samorządów jest nieznaczny. Mogą one jedynie pośrednio, poprzez lokalnych przedstawicieli w parlamencie, wnioskować o dokonywanie korzystnych zmian.

Przedmiotowy program powinien zawierać się w trzech następujących obszarach:

1. Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.
2. Rozwój przedsiębiorczości.
3. Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia.

Obszar 1.

Dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.

Zmieniające się na przestrzeni czasu wymagania rynku pracy wymuszają dostosowanie kwalifikacji potencjalnych odbiorców do nowych potrzeb. Dostosowania wymagają nie tylko osoby bezrobotne i poszukujące pracy lecz również osoby pracujące, w tym zagrożone utratą pracy, jak również młodzież ucząca się szkołach.

Obszar 2.

Rozwój przedsiębiorczości.

Rozwój przedsiębiorczości to tworzenie nowych miejsc pracy. Bezpośredni wpływ samorządów lokalnych na rozwój przedsiębiorczości w regionie odbywać się winien poprzez stworzenie zestawu środków (mechanizmów) ułatwiających podejmowanie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy.

Obszar 3.

Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia.

Wraz ze wzrostem bezrobocia narastają negatywne zjawiska w strukturze bezrobocia. Pojawia się rosnący odsetek osób z tzw. **grup ryzyka na lokalnym rynku pracy.**

W powiecie elbląskim grupami ryzyka są:

- 1) długotrwale bezrobotni;
- 2) młodzież do 25 roku życia;
- 3) osoby o niskim poziomie wykształcenia i kwalifikacji.

Do nich przede wszystkim będą skierowane programy aktywizacji i zatrudnienia subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy, jak i ze środków unijnych.

Pośrednictwo pracy

Wiodącą rolę wśród programów przeciwdziałania bezrobociu pełni pośrednictwo pracy. Planuje się rozwój marketingowego modelu działania w pośrednictwie pracy, w celu pozyskania jak największej grupy pracodawców do współpracy.

Priorytetem będzie nawiązanie osobistych kontaktów przez pośredników pracy z nowo powstającymi podmiotami gospodarczymi i pozyskiwanie miejsc pracy między innymi przez bezpośrednie wizyty u pracodawców.

Zatrudnienie subsydiowane.

Planuje się podnoszenie efektywności programów zatrudnieniowych, finansowanych ze środków Funduszu Pracy, tzw. aktywnych form

przeciwdziałania bezrobociu, w tym:

- ✓ szkoleń;
- ✓ prac interwencyjnych;
- ✓ staży;
- ✓ przygotowań zawodowych;
- ✓ robot publicznych;
- ✓ dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Szkolenia są jedną z form wspierających pośrednictwo pracy, organizowane są zarówno w formie grupowej, jak i indywidualnej.

PUP organizować będzie następujące formy szkoleń:

- 1) szkolenia indywidualne
- na wniosek bezrobotnego, który uprawdopodobni, że szkolenie to zapewni uzyskanie pracy;
- 2) szkolenia grupowe
- inicjowane przez PUP poparte dogłębną analizą potrzeb rynku pracy;
- 3) szkolenia pracowników na wniosek pracodawcy
- refundowanie pracodawcy części kosztów szkolenia pracowników pod warunkiem zatrudnienia ich na innych stanowiskach;
- 4) pożyczki szkoleniowe
- udzielanie na wniosek osoby bezrobotnej w celu sfinansowania kosztów szkolenia podejmowanego bez skierowania PUP.

Prace interwencyjne są jedną z najefektywniejszych form zatrudnieniowych. W ich ramach do pracy kierowane będą przede wszystkim osoby zagrożone długotrwałym bezrobociem. PUP będzie zawierał umowy głównie z tymi pracodawcami, którzy zobowiążą się, że po upływie okresu refundacji części wynagrodzenia, zatrudnią na stałe osobę bezrobotną.

Staże. Bezrobotnego do 25 - go roku życia starosta, na wniosek lub za zgodą tego bezrobotnego, może skierować do odbycia u pracodawcy stażu przez okres nie przekraczający 12 - stu miesięcy. Do osoby zarejestrowanej, jako bezrobotna, w okresie do upływu 12 - stu miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, która nie ukończyła 27 - go roku życia, zapis powyżej stosuje się odpowiednio.

Przygotowanie zawodowe jest formą aktywizacji zawodowej skierowaną do osób bezrobotnych: do 25 - go roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, długotrwale bezrobotnych, powyżej 50 - go roku życia, samotnie wychowujących przynajmniej jedno dziecko do 7 - go roku życia i niepełnosprawnym. Odbywa się bez nawiązania stosunku pracy.

Roboty publiczne, jako jedna z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu dla wielu osób o niskich kwalifikacjach, jak również długotrwale bezrobotnych, jest jedyną możliwością kontaktu z rynkiem pracy. Oznaczają zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac mających na celu reintegrację zawodową i społeczną.

Pośrednictwo zawodowe polega na udzieleniu bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia oraz pracodawcom w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych. Świadczone jest w formie porad indywidualnych i grupowych.

Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Z uwagi na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności osoby niepełnosprawne mają niewielkie szansę konkurowania na rynku pracy z pełnosprawnymi osobami bezrobotnymi. Ważnym instrumentem ograniczającym bezrobocie tej kategorii osób jest wspieranie finansowe pracodawców

organizujących nowe stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielanie niskooprocentowanych pożyczek osobom niepełnosprawnym podejmującym prace na własny rachunek.

ROZDZIAŁ V. STRATEGIA POWIATU.

1. ANALIZA SWOT.

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich wyrazów: strenghts (siły, atuty), weaknesses (słabości), opportunities (szansę, okazje), threats (zagrożenia).

Oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję organizacji, na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne oraz negatywnie i pozytywnie oddziałujące na tę organizację. Z ich skrzyżowania powstają cztery kategorie czynników:

- 1) zewnętrzne pozytywne – szanse, to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia;
- 2) zewnętrzne negatywne – zagrożenia, to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju organizacji, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie inwestycji, jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron;
- 3) wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty organizacji, to walory organizacji, które w pozytywny sposób wyróżniają ją pośród konkurencji. Mocne strony mogą być wynikiem wielkości organizacji, polegać na dużym udziale w rynku, niskich kosztach jednostkowych, dysponowaniu nowoczesną technologią, jakością produkcji, itd.;
- 4) wewnętrzne negatywne - słabe strony organizacji, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Mogą one dotyczyć całej organizacji, jak i jej części.

Każda organizacja posiada słabe strony, jednak zbyt duża ich ilość może spowodować, że organizacja nie utrzyma się na rynku konkurencyjnym, a inwestycja może przynieść straty zamiast spodziewanych zysków.

Ogólne wytyczne wynikające z analizy SWOT są bardzo proste. Nakazują one:

- 1) unikać zagrożeń;
- 2) wykorzystywać szansę;
- 3) wzmacniać słabe strony;
- 4) opierać się na mocnych stronach.

Do mocnych stron powiatu elbląskiego należy zaliczyć:

- 1) dużą liczbę instytucji i organizacji działających w obszarach polityki społecznej, wspierających społeczność lokalną w rozwiązywaniu istniejących problemów;
- 2) bardzo dobrą bazę lokalową pomocy społecznej oraz dobre wyposażenie techniczne,
- 3) zacieśniającą się współpracę samorządu lokalnego z organizacjami pozarządowymi;
- 4) szeroko rozwijającą się współpracę pomiędzy tymi organizacjami;
- 5) istnienie placówek działających na rzecz pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi;

- 6) wykwalifikowaną, dobrze przygotowaną kadre pomocy społecznej;
- 7) posiadanie budynków użyteczności publicznej;
- 8) dobrze działające obiekty sportowe;
- 9) lokalne media;
- 10) współpracę partnerską z miastami Europy Zachodniej.

Do słabych stron powiatu elbląskiego można zaliczyć:

- 1) złożoną sytuację finansową powiatu elbląskiego;
- 2) silną zależność realizacji strategii od możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego;
- 3) przeświadczenie społeczności lokalnej o sprawczej roli czynników zewnętrznych w kształtowaniu sytuacji społeczno – gospodarczej;
- 4) brak integracji mieszkańców, rozbieżność interesów różnych instytucji i grup społecznych;
- 5) brak mieszkań socjalnych i niskoczynszowych;
- 6) wysokie i rosnące bezrobocie;
- 7) wzrost liczby osób korzystających z systemu pomocy społecznej;
- 8) zubożenie społeczeństwa.

Do szans powiatu elbląskiego można zaliczyć:

- 1) integrację z Unią Europejską;
- 2) możliwość korzystania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego;
- 3) rozwój internetu i innych form edukacji i komunikacji;
- 4) zainteresowanie mieszkańców powiatu elbląskiego rodzicielstwem zastępczym;
- 6) integrowanie działań wszystkich szczebli samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej.

Zagrożenia powiatu elbląskiego to:

- 1) odpływ wykwalifikowanej siły roboczej;
- 2) brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego;
- 3) brak stabilnej polityki rządu wspomagającej pomoc społeczną;
- 4) małe zainteresowanie mieszkańców powiatu elbląskiego rozwojem lokalnych form pomocy;
- 5) rozwój patologii społecznych, również wśród dzieci i młodzieży;
- 6) pogarszające się warunki bytowe ludności;
- 7) powiększające się różnice w dochodach ludności.

Po przeanalizowaniu mocnych stron powiatu elbląskiego można zauważyć, że jedną **z najważniejszych silnych stron** jest duża liczba instytucji i organizacji działających w obszarach polityki społecznej, wspierających społeczność lokalną w rozwiązywaniu istniejących problemów.

Wszystkie te instytucje i organizacje stanowią bazę dla kompleksowego i zintegrowanego systemu pomocy rodzinie, w tym rodzinie dysfunkcyjnej.

Z analizy SWOT wynika, że powiat elbląski **największe szansę** pokłada w integracji z Unią Europejską. Powiat będzie mógł ubiegać się o różnego rodzaju dofinansowania, będzie mógł również korzystać z pomocy finansowej tytułem dofinansowania programów pomocowych, wynikających z celów strategicznych.

W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego powiat elbląski będzie mógł ubiegać się o środki finansowe w obszarze pomocy społecznej w zakresie:

- 1) przeciwdziałania i zwalczania długotrwałego bezrobocia;
- 2) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
- 3) promocji aktywnej polityki społecznej, poprzez wsparcie grup szczególnego

ryzyka.

Najsłabszą stroną powiatu elbląskiego jest przeświadczenie społeczności lokalnej o sprawczej roli czynników zewnętrznych w kształtowaniu sytuacji społeczno – gospodarczej. Założenie to wynika z ogólnospołecznego przekonania, że wszystkie problemy powinny być rozwiązywane przez państwo i jego organy przy znikomym udziale własnym.

Największym zagrożeniem powiatu elbląskiego jest małe zainteresowanie mieszkańców powiatu rozwojem lokalnych form pomocy. Brak zainteresowania ze strony społeczności lokalnej spowoduje bezsensowność podejmowanych działań z zakresu pomocy społecznej.

2. STRATEGIA I CELE STRATEGICZNE.

Najkrócej można powiedzieć, że strategia jest całościową koncepcją rozwoju jednostki organizacyjnej, czy terytorialnej, w tym również regionu.

Istota strategii polega na wyborze długoterminowych celów głównych i celów pośrednich oraz wyznaczeniu metod ich osiągnięcia, w tym zasobów niezbędnych dla realizacji tych celów w określonych warunkach, przy danych ograniczeniach i w ramach przyjętego horyzontu czasowego.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest koncepcją działania, zmierzającego do zrównoważonego i długoterminowego rozwoju pomocy społecznej w określonym regionie, przedstawioną w formie zwięzłego dokumentu, zawierającego procedury osiągnięcia zamierzonych celów.

Dokument taki powinien składać się z syntetycznej diagnozy stanu istniejącego, analizy słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń oraz celów strategicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego opracowana została na lata 2009 - 2013. Określa ona kondycję bieżącą i potencjał rozwojowy obszaru pomocy społecznej oraz możliwość prognozowania rozwoju w oparciu o wykorzystanie szans i zagrożeń.

Wizja powiatu, która uznana jest również za jego strategię reklamuje się hasłem:

**„Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia rodziny
zapewniającego wysoką jakość życia mieszkańcom
powiatu elbląskiego”**

Cele strategiczne powiatu wynikają z wizji strategii i stanowią jej rozwinięciem. Cele te wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego. Są to cele długookresowe, określające co można poprawić, aby zwiększyć przyszłe możliwości w dłuższym horyzoncie czasowym.

Do najważniejszych celów strategicznych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego należą:

- 1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym godnego życia od urodzenia do wieku starczego.**
- 2. Podnoszenie jakości życia rodziny i jej bezpieczeństwa socjalnego.**
- 3. Oddziaływanie na aktywizację zawodową bezrobotnych oraz łagodzenie skutków bezrobocia.**

ZAPEWNIENIE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM GODNEGO ŻYCIA OD URODZENIA DO WIEKU STARCZEGO.

Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym, pozbawionego barier, pozwoli poprawić jakość funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku. Wiąże się to z pogłębieniem integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną, co znacznie przyczyni się do podniesienia poczucia wartości osób niepełnosprawnych oraz pozwoli im poczuć się pełnowartościowymi mieszkańcami naszego powiatu.

Podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, zdecydowanie zwiększy zrozumienie problemów osób niepełnosprawnych i problematyki niepełnosprawności, co umożliwi wydajniejszą walkę z jej skutkami.

Pobudzenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych oraz wspieranie ich zaradności osobistej wspomogą przekonanie osób niepełnosprawnych o ich wartościach i umiejętnościach mogących stanowić podstawę dla dobrze funkcjonującego społeczeństwa.

Wspieranie rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności, a w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym wydatnie wpłynie na zminimalizowanie skutków niepełnosprawności, zapewnienie wczesnej interwencji oraz kompleksowej rehabilitacji dzieci i młodzieży.

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do sportu, kultury, turystyki i rekreacji poprzez organizowanie różnego rodzaju spotkań integracyjnych, wyjazdów kulturalno - rekreacyjnych, imprez plenerowych, konkursów, itp.

Zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na uzyskanie interesującego zatrudnienia poprzez: rozszerzanie systemu doradztwa zawodowego i informacji zawodowej, organizowanie szkoleń, modernizację rynku pracy, walkę z dyskryminacją związaną z dostępem do zatrudnienia, itp.

PODNOSENIE JAKOŚCI ŻYCIA RODZINY I JEJ BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO

Podejmowanie działań mających na celu przywrócenie rodzinie jej prawidłowego funkcjonowania pozwoli to rodzinie nabyć umiejętności radzenia sobie na bieżąco z pojawiającymi się problemami.

Pomoc w integracji ze środowiskiem określonym grupom społecznym pozwoli między innymi na: nawiązywanie prawidłowych relacji społecznych, wnikanie w strukturę społeczności lokalnej, prawidłowe pełnienie ról członków tej społeczności, itp.

Podniesienie roli człowieka starszego, a w konsekwencji podwyższenie wartości końcowego okresu życia poprzez zapobieganie izolacji społecznej oraz tworzenie optymalnych warunków życia dla ludzi starszych, będzie miało wpływ na korzystanie przez nich z życia w maksymalnym stopniu, relatywnie do wieku i stanu zdrowia.

Zapewnienie odpowiedniej opieki osobom tego wymagającym umożliwi również, jak najdłuższe pozostanie człowieka w jego własnym środowisku.

Zapewnienie rodzinie, dziecku i młodzieży profesjonalnego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego poprzez stworzenie jednostki udzielającej specjalistycznego poradnictwa.

ODDZIAŁYWANIE NA AKTYWIZACJĘ ZAWODOWĄ BEZROBOTNYCH ORAZ ŁAGODZENIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW BEZROBOCIA

Konieczność dostosowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy wynika z wymagań kształtu współczesnego rynku pracy. Ważnym elementem jest tu wprowadzenie do edukacji wszystkich szkół ponadpodstawowych zagadnień dotyczących życia gospodarczego oraz aktywnego wchodzenia na rynek pracy.

W zakresie rozwoju przedsiębiorczości poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, istotnym jest tworzenie zestawu środków ułatwiających podejmowanie działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy.

Likwidowanie negatywnych cech w strukturze bezrobocia poprzez tworzenie i realizację programów aktywizacji i zatrudnienia subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy i środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

ROZDZIAŁ VI. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU ELBLĄSKIEGO.

1. POJĘCIE WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII.

Proces realizacji strategii wymaga zastosowania procedur ocennych i monitorujących jej efektywność oraz stopień wdrożenia poszczególnych priorytetów, celów strategicznych i kierunków działań. Strategia ma charakter otwarty i elastyczny, co oznacza, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane pod kątem dostosowywania do zmiennej sytuacji społecznej, gospodarczej, demograficznej, itp. W tym właśnie celu niezbędne są działania monitorujące właściwe wdrażanie opracowanej strategii.

Wdrażanie.

Jednym z ważnych problemów w realizacji strategii jest realna możliwość skutecznego jej wdrażania, co jest procesem ciągłym. Właściwe wdrażanie strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Obejmować będzie przyjęcie wszystkich założonych projektów, weryfikację istniejących i opracowanie brakujących programów realizacyjnych.

Przystępując do wdrażania strategii należy pamiętać o kilku podstawowych zasadach:

- 1) wdrażanie strategii stać się musi elementem systemu zarządzania powiatem;
- 2) zdecydowana część zadań zapisanych w strategii dotyczy zakresu i kompetencji działania powiatu. Konieczna jest więc współpraca z podmiotami zewnętrznymi, szczególnie z gminami, samorządem wojewódzkim i innymi instytucjami;
- 3) zapewnienie właściwego wdrażania strategii wymaga sprawnej i efektywnej koordynacji.

Zasada ciągłości procesu planowania rozwoju wymusza ustanowienie mechanizmu, który pozwoli na bieżącą ocenę postępu prac wdrożeniowych oraz okresową weryfikację realizowanej strategii. Mechanizmem umożliwiającym taką ocenę jest monitoring.

Monitorowanie.

Monitoring - śledzenie, czyli ocena realizacji zaplanowanych działań. Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości.

Oprócz budowy sprawnego systemu monitorowania, pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań, konieczne jest powstanie systemu obiektywnej oceny - ewaluacji efektów uzyskiwanych w wyniku realizowanych działań.

Celem stosowanych procedur monitorujących powinno być przede wszystkim ocenianie efektywności realizacji założonych działań strategicznych i osiągnięcia założonych efektów. Niezbędna jest więc okresowa ocena realizacji założonych zadań oraz coraz szersze zaangażowanie społeczne w proces wdrażania i monitorowania strategii. Dobrze stosowane, stałe, poddane

szerokiemu uczestnictwu społecznemu mechanizmy monitorujące zapewnić powinny skuteczne osiąganie celów strategicznych, elastyczne reagowanie na zmiany oraz oszczędne i efektywne wydatkowanie środków publicznych.

Monitoring realizacji strategii oznacza stałą kontrolę jej realizacji i prowadzi do okresowej oceny skutków wdrażanych zadań dla życia społeczno - gospodarczego powiatu.

2. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU ELBLĄSKIEGO.

Przedstawiona strategia jest „własnością” społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie głównym czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Zasadnicza jednak odpowiedzialność w tej kwestii spoczywa na Zarządzie Powiatu - organie powołanemu między innymi do realizacji polityki społecznej.

W celu efektywnego wdrażania strategii niezbędne są następujące czynniki:

- 1) aktywność mieszkańców;
- 2) aktywność instytucji;
- 3) aktywność powiatu.

Do działań organizujących jej wdrażanie strategii można zaliczyć:

- 1) zmiany instytucjonalne - tworzenie nowych instytucji, przekształcenie istniejących oraz tworzenie sieci współpracy pomiędzy nimi;
- 2) przeszkolenie osób wdrażających strategię.

Wdrażanie Strategii odbywać się będzie w drodze realizacji programów. Kolejność realizacji programów wyznaczana będzie przez dwa główne kryteria:

- 1) poziom zaangażowania podmiotów zainteresowanych wdrożeniem programów;
- 2) wielkość aktualnie i potencjalnie dostępnych środków finansowych na rzecz realizacji programów.

Bardzo istotnym elementem z punktu widzenia wdrażania strategii jest właściwie zaplanowany proces monitorowania. Proces monitoringu prowadzony na terenie powiatu elbląskiego powinien odpowiadać na następujące kluczowe pytania:

- 1) jakie zjawiska i procesy w najistotniejszy sposób generują problemy społeczne w powiecie elbląskim ?
- 2) na jakie problemy społeczne występujące w powiecie elbląskim zarządzający strategią powinni zwracać największą uwagę ?
- 3) które problemy społeczne mają charakter pierwotny i stanowią źródło destabilizacji sytuacji społecznej w powiecie elbląskim ?
- 4) rozwiązanie których problemów społecznych natrafia na największe bariery ?
- 5) komu należy w pierwszym rzędzie udzielać pomocy ?

W procesie monitorowania strategii przewidziano następujące fazy:

- 1) kontrolę wstępną - rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone będzie ustaleniem wskaźników określających wyniki realizowanych zadań;
- 2) monitoring sterujący - wykrywanie wszelkich odchyłeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu. Dla skutecznej realizacji monitoringu sterującego powinien zostać wyłoniony zespół, składający się z radnych

oraz przedstawicieli administracji samorządowej. Celem działania zespołu będzie ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii oraz rekomendowanie niezbędnych działań modyfikujących;

- 3) ocena efektów - dokonana w celu określenia, na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalenia przyczyn wszelkich odchyżeń w realizacji strategii. Ocena posłuży za podstawę sprawdzenia czy planowane efekty są zgodne z założonymi normami. W trakcie oceny zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących.

W celu rzetelnego realizowania przyjętych w strategii kierunków rozwoju pomocy społecznej powinien powstać **Zespół Koordynacyjny Wdrażania Strategii** (ZKWS), którego zadaniem będzie sprawne wdrażanie, a także monitorowanie strategii przy udziale wielu partnerów.

Skład Zespołu powinien obejmować następujących przedstawicieli:

1) Zarządu Powiatu - Przewodniczący Zespołu	1 osoba;
2) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie	1 osoba;
3) gmin	3 osoby;
4) jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	3 osoby;
5) organizacji pozarządowych	1 osoba;
6) lokalnej prasy	1 osoba.

Do podstawowych zadań **Zespołu Koordynacyjnego Wdrażania Strategii** należeć będzie:

- 1) wdrażanie i monitorowanie realizacji strategii;
- 2) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do rozwoju lokalnej polityki społecznej;
- 3) tworzenie, opiniowanie oraz przyjmowanie opracowanych programów szczegółowych;
- 4) bieżąca realizacja przedsięwzięć w tym zakresie;
- 5) kontrolowanie wdrażania opracowanych programów oraz ocena ich realizacji;
- 6) opracowywanie informacji, sprawozdań z zakresu wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na potrzeby Zarządu Powiatu w Elblągu - dwa razy w roku oraz Rady Powiatu w Elblągu – raz w roku;
- 7) informowanie społeczności lokalnej o przebiegu realizacji strategii.

Zespół Koordynacyjny powinien spotykać się w odstępach półrocznych. Na spotkaniach powinien przyjmować określony plan pracy na kolejny okres 6 miesięcy oraz podsumowywać wykonane działania w minionym półroczu.

Plan wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego na lata 2009 – 2013.

Treść zadania	Planowany termin realizacji
Przedłożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego na lata 2009 – 2013 - Zarządowi Powiatu w Elblągu	Luty 2009 roku
Przedłożenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego na lata 2009 – 2013 Komisji Zdrowia, Rodziny i Polityki Socjalnej Rady Powiatu w Elblągu	Luty 2009 roku

Zatwierdzenie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego na lata 2009 – 2013 na sesji Rady Powiatu w Elblągu i podjęcie uchwały o jej przyjęciu	Marzec 2009 roku
Przesłanie uchwalonej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego na lata 2009 – 2013 do zainteresowanych	Marzec – kwiecień 2009 roku
Udostępnienie Strategii na stronach internetowych powiatu dla społeczności lokalnej	Marzec 2009 roku
Powołanie Zespołu Koordynacyjnego Wdrażania Strategii (ZKWS) przez zarząd Powiatu Elbląskiego	Kwiecień 2009 roku
Praca ZKWS i realizacja przyjętych planów	Kwiecień 2009 roku.
Realizacja zadań określonych projektami	w miarę potrzeb w okresie na jaki została opracowana Strategia 2009 - 2013
Spotkania ZKWS podsumowujące dotychczas podejmowane działania	raz na pół roku od 2009 do 2013
Sprawozdania ZKWS do Zarządu Powiatu w Elblągu	Czerwiec i grudzień 2009 - 2013
Sprawozdania ZKWS do Rady Powiatu w Elblągu	styczeń 2010 - 2014

Na etapie planowania strategii nie da się przewidzieć zarówno wszystkich okoliczności sprzyjających realizacji danego zamierzenia, jak i przeszkód, zarówno finansowych, organizacyjnych, jak i formalnych, które utrudnią lub uniemożliwią prawidłowe jego wdrożenie. Dlatego właśnie wszystkie opracowane programy należy traktować jako otwarte pomysły, które powinny być modyfikowane w oparciu o zmieniające się okoliczności i nowe propozycje, wypracowane przy kolejnej aktualizacji tego dokumentu.

ZAKOŃCZENIE.

Dynamika i skala zmian zachodzących w dzisiejszym społeczeństwie sprawia, iż sprostanie wymogom dalszego prawidłowego funkcjonowania rodziny wiąże się z koniecznością strategicznego podejścia do jej rozwoju.

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Elbląskiego nie dość że jest autonomiczną decyzją, wynikłą z uświadomionej potrzeby całej społeczności lokalnej, to wynika również z określonych aktów prawnych. Jest to wynikiem konieczności wsparcia rodziny, która w dzisiejszych czasach coraz trudniej radzi sobie z dotykającymi ją problemami. Chcąc mówić o systemie wsparcia rodziny z jej różnorodnymi problemami należy zapewnić jego powszechność, zarówno w zakresie dostępności dla każdego poszukującego pomocy, jak i dla interweniującego.

Kształtowanie określonego stanu oparte powinno być na aktualnej wiedzy i znajomości uwarunkowań. Nawet jeśli cele zostały wybrane prawidłowo, to ich osiągnięcie otwiera kolejne horyzonty.

W strategii ujęte zostały ogólne programy działań zmierzające do rozwiązania problemów społecznych w określonej dziedzinie. Kolejne, bardziej szczegółowe będą opracowywane w miarę potrzeb. Dokument ten wyznacza kierunki działań, jakie należy podjąć zarówno w sferze oddziaływania na społeczeństwo, rodziny i jednostki, jak i w sferze reformowania sposobów funkcjonowania instytucji, tak by nie konkurowały one ze społeczeństwem.

Należy jednak pamiętać, że naczelnym zadaniem strategii jest formułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji.

Strategia, jako dokument musi być poddawana okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom. Powinna więc pozostać otwarta, co oznacza, że nie jest dana raz na zawsze, a wręcz wymagane jest jej uaktualnianie i adaptowanie do zmian zachodzących w otoczeniu.

Bibliografia.

1. A. Rajkiewicz „Istota polityki społecznej - wczoraj i dziś" [w] „Polityka społeczna" pod red. A. Rajkiewicza, Katowice 1998 r., str. 27
2. J. Danecki „Kwestie społeczne - istota, źródło, zarys diagnozy" [w] „Polityka społeczna" pod red. A. Rajkiewicza, Katowice 1998 r., s. 116
3. M. Ardelli „Polityka wobec rodziny i wychowania u progu nadchodzącego wieku" [w] „Arytmia egzystencji społecznej a wychowanie" pod red. T. Frąckowiaka, Warszawa 2001, s. 278, s.238, s. 284-286
4. B. Tryfan „Potrzeby i zagrożenia rodzin w Polsce w okresie transformacji" [w] Problemy Rodziny nr 1-2/1997
5. B. DuBois, K. Krogsrud Miley „Zawód, który dodaje sił" [w] „Praca socjalna - 1" Biblioteka Pracownika Socjalnego, Warszawa 1996 r., s. 45
6. J. Kuleszyńska - Dobrek Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, materiały szkoleniowe „Szkolenie starostów i kadry powiatowych centrów pomocy rodzinie" Studium Pracy Socjalnej Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1999 r., s.3
7. J. Auleytner „Polityka społeczna. Pomiedzy opiekuńczością a pomocniczością" Warszawa 2000 r., s. 102
8. Ph. Kotler, Armstrong „Marketing. Podręcznik europejski" PWE Warszawa 2001, s.225
9. „Problemy Społeczne" Vademecum Kadr Socjalnych, IV 5/2004

Źródła:

1. Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu.
2. Sprawozdania z działalności Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu.
3. Sprawozdania MPIPS 03 – roczne sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej przez terenowe ośrodki pomocy społeczne funkcjonujące na terenie powiatu elbląskiego.
4. Opracowania Powiatowego Urzędu Pracy w Elblągu.
5. Opracowania Komendy Policji w Elblągu.

Akty prawne:

- 1 Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. (tekst jednolity Dz.U. z 2008 roku Nr 115, poz. 728 z późn. zm.).
- 2 Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2008 roku Nr 14 , poz. 92 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 6 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1592 z późn. zm).
4. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

**INFRASTRUKTURA POWIATU ELBLĄSKIEGO
W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ**

Nazwa instytucji, placówki, organizacji pozarządowej.	Działalność instytucji, placówki, organizacji pozarządowych świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu	<ul style="list-style-type: none"> • zadania określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 115, poz. 728) należące do kompetencji powiatu oraz zadania określone w ustawie z dnia 27.08.1997 (tekst jednolity Dz. U. z 2008 Nr 14, poz. 92 z późn. zm.) o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych
Zespół Poradnictwa Rodzinnego przy PCPR w Elblągu	<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie bezpłatnej, kompleksowej, specjalistycznej pomocy poprzez działania profilaktyczno - terapeutyczne na rzecz dzieci, młodzieży i osób dorosłych
Powiatowy Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy domowej przy PCPR w Elblągu.	<ul style="list-style-type: none"> • eliminacja negatywnych zjawisk powodowanych uzależnieniami, przemocą, zaniechaniami środowiskowymi; • wspieranie osób i rodzin z problemem uzależnienia, współuzależnienia i przemocy domowej
Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemami uzależnienia oraz przemocy w Pasłęku.	<ul style="list-style-type: none"> • eliminacja negatywnych zjawisk powodowanych uzależnieniami, przemocą, zaniechaniami środowiskowymi; • wspieranie osób i rodzin z problemem uzależnienia, współuzależnienia i przemocy domowej
Poradnie dla osób dotkniętych problemem uzależnionych od alkoholu w Pasłęku, Gronowie Elbląskim.	<ul style="list-style-type: none"> • terapia osób uzależnionych, współuzależnionych
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu.	<ul style="list-style-type: none"> • orzekanie o niepełnosprawności dzieci i stopniu niepełnosprawności dorosłych dla celów korzystania z ulg, uprawnień i zatrudnienia
Ośrodki Pomocy Społecznej: - Miejsko – Gminne: w Pasłęku, Tolkmicku, Młynarach, - Gminne w Elblągu, Godkowie, Markusach, Milejewie, Rychlikach, Gronowie Elbląskim.	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja zadań własnych gminy i zleconych z zakresu administracji rządowej dot. pomocy społecznej
Dom Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy.	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie całodobowej opieki dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej
Placówki opiekuńczo - wychowawcze wsparcia dziennego – Ponadlokalne Świetlice Środowiskowe w Marwicy, Kamionku Wielkim, Markusach, Młynarach, Godkowie, Przemarku,	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja zajęć pozalekcyjnych w zakresie opieki i wychowania

Drulitach, Pomorskiej Wsi, Ogrodnikach, Pogroździu.	
Samodzielne mieszkanie w Pasłęku.	<ul style="list-style-type: none"> nabywanie przez wychowanków umiejętności niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu; zwiększenie poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje
Mieszkanie chronione dla usamodzielnianych wychowanków Domu Dziecka „Orle Gniazdo” w Marwicy.	<ul style="list-style-type: none"> przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kamionku Wielkim.	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie całodobowej opieki dzieciom i młodzieży niedostosowanej społecznie, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji w celu resocjalizacyjno – wychowawczego eliminowania przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego; przygotowanie ww. wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Pasłęku.	<ul style="list-style-type: none"> udzielanie bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej i rehabilitacyjnej dzieciom i młodzieży, ich rodzicom, nauczycielom i wychowawcom z terenu powiatu elbląskiego
Mieszkanie chronione dla usamodzielnianych wychowanków Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Kamionku Wielkim.	<ul style="list-style-type: none"> przygotowanie wychowanków do prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Tolkmicku.	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie nieodpłatnie specjalistycznych usług psychologicznych i poradnictwa socjalnego; udzielenie w sytuacjach uzasadnionych schronienia do 3 miesięcy; udzielanie wsparcia przez całą dobę osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu lub będącymi ofiarami przemocy;
Świetlice socjoterapeutyczne w Godkowie, Pasłęku.	<ul style="list-style-type: none"> organizacja zajęć pozalekcyjnych w zakresie opieki i wychowania; realizacja programów terapeutycznych.
Dom Pomocy Społecznej w Tolkmicku, Rangórach i Władysławowie.	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie osobom wymagającym całodobowej opieki, ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność nie mogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w miejscu zamieszkania, usług opiekuńczo – wspomagających i bytowych według obowiązujących standardów;
Środowiskowy Dom Samopomocy w Przemarku i Jegłowniku.	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie pobytu dziennego osobom przewlekle chorym psychicznie, które nie wymagają leczenia szpitalnego oraz osobom upośledzonym umysłowo; podejmowanie indywidualnych, grupowych i środowiskowych

	<p>oddziaływań terapeutycznych – rehabilitacyjnych na rzecz poprawienia funkcjonowania uczestników;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie w zależności od indywidualnych potrzeb uczestników usług wspierająco – terapeutycznych, specjalistycznych tj.: psychologicznych, pedagogicznych, prawnych i rodzinnych, żywieniowych i medycznych.
Mieszkanie chronione dla osób zaburzonych psychicznie czasowo wymagających wsparcia w Tolkmicku	<ul style="list-style-type: none"> • czasowe zapewnienie wsparcia osobom zaburzonym psychicznie, rekrutującym się ze środowiska lokalnego; • utrzymanie osób zaburzonych psychicznie w ich naturalnym środowisku, a tym samym przeciwdziałanie zjawisku instytucjonalizacji; • usamodzielnienie niektórych mieszkańców domów pomocy społecznej, cierpiących na zespoły psychoorganiczne, których aktualny stan zdrowia uniemożliwia samodzielne życie, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych; • możliwość skorzystania z całodziennego wyżywiania; • zapewnienie usług specjalistycznych, w tym pedagogicznych, psychologicznych i prawnych.
Zakład Aktywności Zawodowej w Kamionku Wielkim.	<ul style="list-style-type: none"> • zatrudnianie osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego i znacznego stopnia niepełnosprawności; • rehabilitacja zawodowa i społeczna ww. osób; • poprawę warunków funkcjonowania w środowisku lokalnym w tym zakup sprzętu i wyposażenia pomagającego uczestniczyć w życiu społecznym; • rekreacja i uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu kulturalnym, zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności; • przygotowanie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności do pracy poza zakładem i wyrównaniem ich szans w nowym miejscu pracy;
Warsztaty Terapii Zajęciowej we Władysławowie, Tolkmicku i Kamienniku Wielkim.	<ul style="list-style-type: none"> • rehabilitacja i społeczna osób niepełnosprawnych.
Kluby Integracji Społecznej w Pasłęku, Elblągu i Godkowie.	<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania,

	<p>miejscu pobytu lub w miejscu pracy;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowywanie ww. osób do podjęcia zatrudnienia oraz podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych; • realizowanie programów zatrudnienia tymczasowego; • udzielanie pomocy w zakresie spraw mieszkaniowych, socjalnych, porad prawnych.
Oddział „Caritas” w Pasłęku	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja imprez dla dzieci; • udzielanie pomocy materialnej i finansowej rodzinom.
Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Elblągu	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie postępowań sądowych w sprawach rodzinnych i nieletnich; • ograniczanie i pozbawienie władzy rodzicielskiej; • ustalanie sytuacji prawnej dziecka; • wydawanie postanowień w sprawie umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.
Stowarzyszenie Pomocy na Rzecz Dzieci i Młodzieży Wiejskiej „SZANSA” w Elblągu	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży wiejskiej z powiatu elbląskiego poprzez: finansowanie edukacji, organizowanie i dofinansowanie działalności już istniejących Świetlic Środowiskowych; • organizowanie cyklicznych imprez sportowych i rekreacyjno – kulturowych; • pozyskiwanie bazy lokalowej i tworzenie warunków do działalności klubowo – oświatowej w środowiskach wiejskich; • inspirowanie, promowanie i wspieranie akcji charytatywnych celem pozyskania środków finansowo – rzeczowych na potrzeby dzieci i młodzieży; • inicjowanie akcji mających na celu promocję zdrowia i kultury fizycznej na wsi; • prowadzenie innych działań na rzecz dzieci i młodzieży wiejskiej; • wspieranie rodzin w ich rolach opiekuńczych i wychowawczych w formie doradztwa i mediacji.
Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Elblągu	<ul style="list-style-type: none"> • świadczenia usług na rzecz mieszkańców powiatu elbląskiego – szkolenie rodzin zastępczych oraz umieszczanie dzieci w rodzinach adopcyjnych.